

TUTKIVA JA VAIKUTTAVA DIAKONIA OIKEUS USKOA

Diakoniatiedon
tuottaja ja käyttäjä
Diakonia ihmistä varten
Usko vapaasti – ajattele toisin

3 Pääkirjoitus Uskoa, toivoa ja rakkautta

– sekä runsaasti tietoa

4 Kuvassa Mari Stenlund

6 Tutkimus vaikuttavan diakoniatyön perustana

8 Kestävää kehitystä diakoniatyössä

11 Vanhustyöpainotteinen diakonian virka

Kemin seurakuntaan

12 Diakoniatiedon tuottaja ja käyttäjä

14 Kalajoen rovastikunnassa yhteistyö on voimaa

16 Diakonia ihmistä varten

18 Työyhteisön vuorovaikutuksellisuus

ammattillisuutta vahvistamassa

20 Yhteistyökumppani ja ihmisen ystävä

22 Vaihto Aasiassa jättää jälkensä

24 Kirkon naistyö – menneen ajan työmuoto?

26 Tavoitteena kaikille kaveri

28 Verkostot valttia vanhustyössä

30 Päihdeäideille totisesti toisenlainen elämä

32 Oppilaitoksissa kysyntää diakoniatyölle

34 Kristinuskon matka kohti etelää

36 Kärsimyksen tiellä

38 Usko vapaasti – ajattele toisin

40 Oikeus uskoa työpaikalla

42 Suomen ihmisoikeuslinjaukset tiukentuneet

44 Oikeus uskontoon vankeudessa

47 Oikea askel pikaluottojen aiheuttamien ongelmien vähentämiseksi

48 Henttiset

50 Rinnallakulkija

52 Usko ja olemuskielinen rippikoulu

54 Kirjat

56 Iltahartaus Lapsen oikeus uskoa

Uskoa, toivoa ja rakkautta – sekä runsaasti tietoa

Tässä *Diakonia*-lehdessä käsitellään yhtenä ydinteemana tutkivaa ja vaikuttavaa diakoniaa. Suomalaista tutkimusta diakonian saralla on viime vuosina tuotettu ilahduttavan paljon. Tutkimustoimintaa ei ole toteutettu ainoastaan diakonianteologian alalla; diakoniakentän kysymyksiä on lähestytty myös useiden eri tieteenalan asiantuntijavoimin. Tutkijoita toki kiinnostaa diakonia akateemisena aihealueena itsessään. Moni kuitenkin tarjoaa mielellään osaamistaan diakonian tutkimuksen käyttöön saatukseen aikaan yhteiskunnallisia muutoksia. Monet tutkijat kokevat olevansa kirkon ja yhteiskunnan sydänmailla, kun he tarkastelevat diakonian arkea. Tiedon tuottaminen on parhaimmillaan olennainen osa diakoniaa, palvelutehtävä.

Tiedon tuottamisella on useampia tehtäviä. Se palvelee ensinnäkin toiminnan kehittämistä. Summittaisen erehtymisen ja yrittämisen sijaan tiedetään, mikä toimii, missä on korjattavaa. Toiseksi diakoniatuotannasta tuotettu tieto auttaa toiminnan näkyväksi tekemisessä. Liian usein, kun omat ajatukset ovat arkisen aherruksen ympäröimiä, herkästi kuvittelee myös muiden ole-

van yhtä liki työn sisältöjen kanssa. Tietoa kannattaa siis jakaa auliisti ja rohkeasti. Kolmas tehtäväalue on yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Tarvitsemme tietoa heikoimmasa asemassa olevien ihmisten tilanteista ja yhteiskunnallisista epäkohdista; tässä ei kannata väheksyä sitä tietoa, mikä diakoniatyössä kertyy ihmisiä kohdatessa.

Vastaan tulevista epäkohdista kannattaa pitää ääntä ja jakaa sitä rohkeasti eri tahoille. Sosiaalinen media tarjoaa tähän mainioita uudenlaisia mahdollisuuksia. Samalla se haastaa monikanavaisen tiedonvälitykseen. Hiljaiset signaalit huomataan, kun niihin törmätään riittävän usein eri yhteyksissä. Yhteiskunnalliselle keskusteluagendalle ne nousevat, kun noste on riittävän laaja-alaista. Välillä toki auttaa huomattavasti, kun saa sanomansa taakse jonkun riittävän painoarvoisen instituution. Diakoniakentän toimijat voivat tässä olla hyvin huomattava uusien yhteiskunnallisten kysymysten esiin nostaja. Aina ei voi eikä myöskään tarvitse heti saada ääntä kuuluville tai näkyville valtamediaan.

Tietoa tarvitaan myös vaihtoehtoisista toimintatavoista ja -mal-

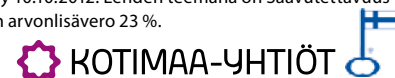
leista. Toisinaan on niin, että meillä kyllä on tietoa tuotettuna, mutta yhteys toimintaan on jäänyt satunnaiseksi tai ohueksi. Tämä saattaa johtua siitä, että tietoa tuottavat tahot ovat liikaa siiloutuneet, myös henkisesti. Ei osata enää nähdä tiedon yhteyttä toiminnan kehittämiseen. Toisinaan taas meillä on vahvaa kehittämishalua ja monia uusia toimintamalleja työstettyinä, mutta niiden vaikuttavuudesta ei tiedetä suuntaan tai toiseen. Tietoa on hyvä tuottaa ja hyödyntää, jotta voimme käyttää voimavaroja neuvokkaasti.

● KALLE KUUSIMÄKI

DIAKONIA

- ◆ JULKAISIJA: Diakonia ry, Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö, Suomen Diakonialaitosten Liitto, Diakoniatyöntekijöiden Liitto, Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö, Kirkkopalvelut, Suomen Merimieskirkko, Espoon Diakoniasäätiö, Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö, Martinus-säätiö. ◆ HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA: Tapio Pajunen ◆ KUSTANTAJA: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa ◆ TOIMITUSKUNTA: Tiina Laine, Irene Nummela, Salla Peltonen, Terttu Pohjolainen, Maija Sankari, Petra Tirkkonen, Asta Turtiainen, Pekka Uronen ◆ TOIMITUS: PL 185, 00161 HELSINKI ◆ PÄÄTOIMITTAJA: Kalle Kuusimäki, p. 050 501 2901
- ◆ TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ: Raili Suviranta: p. 040 142 5166, raili.suviranta@evl.fi ◆ TOIMISTOSIHTTEERI: Eila Karkkunen, p. 050 369 0988, eila.karkkunen@evl.fi
- ◆ TAITTO JA KUVANKÄSITTELY: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa ◆ TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET: Eila Karkkunen, p. 050 369 0988, eila.karkkunen@evl.fi ◆ TILAUSHINTA KOTIMAAHAN: Tilaushinta kotimaahan 38 €/vuosikerta, ulkomaille 40 €/vuosikerta, opiskelijahinta 20 €. Osoitetietoja voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille. ◆ KANSI: Kalle Ahonen ◆ LEHTI ILMESTYY 4 kertaa vuodessa. Numero 4/2012 ilmestyy 10.10.2012. Lehden teemana on Saavutettavuus tuo kirkon kaikille. ◆ ISSN 0355-8797 ◆ ILMOITUSHINNAT: nelivärisenä 1,30 € / pmm. Ilmoitushintoihin lisätään arvonlisävero 23 %.
- ◆ ILMOITUSMYynti: Jaana Mehtälä, p. 020 754 2309, jaana.mehtala@kotimaa.fi
- ◆ ILMOITUSTEN VASTAANOTTO JA VALMISTUS: ilmoitusmyynti@kotimaa.fi, p. 020 754 2000

Sairaat ja suvaitsemattomat

Sanan säilä viuhuu vinhasti, kun keskustellaan suvaitsevaisuuden ja toisinajattelun rajoista. Mahtuvatko monessa asiassa aivan eri tavalla ajattelevat ja uskovat enää samaan kirkkoon vai tulisiko fundamentalistien sekä äärikonservatiivien ja -liberaalien perustaa omat kirkkokuntansa?

Liberaali raamatuntutkija **Matti Myllykoski** teki taannoin yllättävän kädenojennuksen itselleen vastakkaisen teologisen linjan kannattajille.

Myllykoski sanoi *Kotimaa24*-uutisivustolla (27.4.) haluavansa kirkkoon jatkossakin tilaa myös konservatiivisimpien kantojen edustajille, kuten naispappeuden vastustajille.

Kirkko voisi Myllykosken mielestä sallia vapaan ilmaisemisen jumalanpalveluselämässä esimerkiksi homoseksuaaleille, etnisille vähemmistöille tai vaikkapa vanhaluterilaisille, jotka saisivat järjestää omia naispappittomia messujaan.

Vartija-lehden päätoimittaja perusteli kantaansa sillä, että avoin ja kunnioittava dialogi on arvokkaampaa kuin jakaantuminen. Kirkon väkisin tapahtuva yhtenäistäminen on teologisesti valheellista. Kirkossa erilaisuus on luonnollinen lähtökohta.

”Minusta olisi aivan erinomaista, että kenenkään ei tarvitsisi lähteä kirkosta ovia paukutellen pois ja sanoa, ettei meillä ole kotipaikkaa täällä.”

”Kannatan avointa dialogia. Sen toisiasian tunnustamista, että kirkossa on monenlaisia mielipiteitä ja monenlaista teologiaa”, Matti Myllykoski linjasi.

Patologiset foobikot vastaan synninsiunaajat

Luther-säätiö on asemoinut itsensä luterilaisen kirkon ulkopuolelle valitsemalla oman piispansa ja vihkimällä pappinsa. Säätiön julistuksessa on ”harhaoppiseksi” kääntynyttä luopio-kirkkoa kritisoiava perusvire.

Jotkut vapaiden suuntien ja herätysliikkeiden edustajat harrastavat sa-

manlaista kirkkokritiikkiä, mikä toimii myös oman profiilin nostajana: yhteinen vihollinen yhdistää aina kummasti omaa oikeassa uskossa ja opissa olevien joukkoa.

Jyrkkien äärikonservatiivien mielestä liberaalit ovat vesittäneet Raamatun ja kirkon opin, joten luopioiden pitäisi ymmärtää perustaa oma lahkonsa! He itse ovat pysyneet paikallaan ”raamatullisella” ja aitoluterilaisella linjalla sillä aikaa kun sielultaan sairaat uudistajat ovat keskittyneet erilaisten syntien siunaamiseen.

”Patologisiin naisvihaajiin” ja ”sairaisiin homofoobikkoihin” kyllästyneet puolestaan eivät olisi pahoillaan, jos edelliset erkaantuisivat kirkosta, kun eivät kerran sen päätöksikään kunnioita...

Ei lisää avioerolapsia

Olisiko suvaitsevaiston haasteena nyt soveltaa ydinosaamistaan myös ”suvaitsemattomiin” ja muistaa, että jopa tiukimpien raamattufundamentalistien joukossa on mitä rakkaudellisimmin kaikkiin kanssaihmiisiin suhtautuvia kristittyjä? Ja sama haaste, muuttajat muuttaen, äärikonservatiiveille?

Mitään joukkoa ei kai tulisi tuomita tai sulkea ulos kaikesta kristittyjen yhteydestä sen aggressiivisimpien edustajien takia.

Diakoniksi ja teologiksi valmistunut **Mari Stenlund** ei innostu erkaantumiskehityksestä. Hän ei pidä liioin mustavalkoisesta jaottelusta konservatiiveihin ja liberaaleihin, mutta käyttää käsitteitä pitkin hampain, koska nykyisiä kiistoja on vaikea kuvata muillakaan käsitteillä.

”Pelkään kirkon hajoamista. Haluan olla kirkossa, jossa on sekä liberaaleja että konservatiiveja”, sanoo sosiaalieetikko Mari Stenlund.

– Jos kirkko jakaantuisi konservatiivi- ja liberaaliosiksi, en tunnistaisi kumpaakaan porukoista omakseeni. Minun on huomattavasti helpompi olla tässä kirkossa, jossa ovat mukana molemmat laidat, Stenlund sanoo.

Sosiaalieetikko on miettinyt kirkollista sapelinkalistelua seurattessaan, miltä avioerouhan alla elävästä lapsesta tuntuu, kun tämä katsoo vanhempiensa riitelyä ja pohtii, kumman luokse menee mahdollisen eron tullen asumaan.

– Kun olen molempien puolten kanssa samassa seurassa, koen olevani oikeassa joukossa, mutta jos joutuisin valitsemaan eron myötä jommankumman kodikseni, tulisi tyhjä olo.

Herneitä nenään, leimakirveitä otsaan

Vaan harvapa pystyy olemaan kirkollisissa kiistoissa ulkopuolinen sovittelija ja objektiivinen rauhanrakentaja, Mari Stenlund huomauttaa.

– Minäkään en kyennyt aiemmin luottamushenkilönä toimiessani olemaan kaikissa keskusteluissa diplomaattinen. Edelleenkin vedän herneitä nenääni turhan herkästi ja saatan ottaa kantaa laskematta ensin kymmenneen. Oman loukkaantumisen yläpuolelle on vaikeaa nousta.

– Yritän ajatella rakentavasti, mutta toisinaan olen todella tuotunut! Eriten satuttaa se kritiikki, joka tulee lähelle omaa itseä. Esimerkiksi kun minun konservatiivisesta taustastani tulevien kristittyjen koko usko diagnosoidaan yksittäisten mielipiteiden perusteella ’kehittymättömäksi’ tai ’sairaaksi’.

Mari Stenlund viittaa sellaiseen leimakirveillä iskemiseen, jossa suhtautuminen virkakysymykseen tai seksuaalietiikkaan määrittelee sen, onko usko sairasta vai tervettä.

Psykoottisten mielenterveyspotilaiden uskonnon- ja ajatuksenvapaudesta väitöskirjaansa tekevä tohtori-koulutettava käyttää työssään sairautteen ja terveyteen liittyviä käsitteitä, mutta kirkollisessa kielenkäytössä ne ovat hänestä ”kiusallisia”. Kiistoissa kun on yleensä pohjimmiltaan kysymys erilaisista raamattukäsityksistä.

Heppoisia diagnooseja

Mari Stenlund varoo visusti rinnastamasta psyykkisesti sairaisiin potilaisiin ihmisiä, joita pyörii kirkollisessa mediahullunmyllyssä tai ylipäänsä kirkossa, josta Luther käytti määritelmää ”syntisten sairaala”.

Luonnehdinnat ”sairaista” tai ”terveistä” uskovaista vääristävät helposti todellisuutta ja loukkaavat kohteitaan.

– Henkisesti sairaita ja häiriintyneitä ihmisiä on tietysti mukana kaikissa uskonnollisissa ryhmissä. On kuitenkin mahdotonta liioittelua ja harhaanjohtavaa yleistämistä väittää, että joku itseä ärsyttävä ryhmä olisi täynnä hengellisesti kehittymättömiä, Jumalasta pois kääntyneitä tai rakkaudettomia ihmisiä.

Kärjitetysti sanottuna konservatiivi diagnosoidaan liberaalilääkärin taholta oikopäätä esimerkiksi siten, että hänellä on vakavia ongelmia oman seksuaalisuutensa kanssa.

Stenlund ei pidä yhtään sen enempää kärjitetystä konservatiivisesta päättelyketjusta, jonka mukaan libe-

raalimman seksuaalietiikan kannattaja on luopunut täydellisesti Jumalan Sanasta eikä ole kunnon kristitty, jos ollenkaan.

Radikaalit ja jälkeenjääneet samalla viivalla

– Olen itse niin nuori, että jos joku sanoo uskoani kehittymättömäksi, se voi olla totta ja toivonkin, että uskonni tästä vielä kasvaa. Mutta minua riisoo, kun mietin ’hengellisesti kehittymättömiksi’ syytettyjä vanhempia ihmisiä, jotka ovat koko elämänsä resunnat Jumalan kanssa, pyrkineet rakastamaan lähimmäisiään ja kulkeneet uskossaan pitkän tien.

– Joku nuori, joka pystyy hyväksymään kevyesti kaikki seksiin liittyvät uusimmat käsitykset, tulee sitten sanomaan näitä konkareita sairaksi tai jälkeenjääneiksi! Tämä ei tee oikeutusta konservatiivien koko ajattelulle ja kristittyinä elämiselle, Mari Stenlund pohtii.

Naispappeuteen ja seksuaalivähemmistöihin liittyvissä kysymyksissä on Stenlundin mielestä annettava tilaa kaikille seurakunnan jäsenille ja työntekijöille.

– On etsittävä ratkaisuja, joilla vältetään kirkon hajoamista. Meitä kaikkia yhdistää erilaisista kannoistamme huolimatta se, mikä kristinuskossa on oleellista: Jumala armahtaa meitä Jeesuksen tähden.

– Jumalan edessä olemme samalla viivalla. Olemme kaikki yhtä lailla armoa tarvitsevia ja lähimmäistämme rakastamaan kutsuttuja ihmisiä, kiitteyttää Mari Stenlund.

● JANNE VILLA

Elina Juntunen ja Eino odottavat innokkaasti kesää.

Tutkimus vaikuttavan diakoniatyön perustana

Diakonian tutkijat ovat määritelleet diakonian tutkimuksen tehtäviksi nostaa esille diakoniassa havaittua hätää, kehittää diakoniatyön ammattikäytäntöjä sekä tarjota diakoniatyöntekijöille työn kehittämisen välineitä. Diakonian tutkimuksen tehtävämäärittelyillä vaikuttaa olevan vahva yhteys diakonian käytäntöihin. Kun käytännön työstä syntyvät havainnot ja kysymykset motivoivat diakonian tutkimusta, on tärkeää pohtia, mikä on tutkimuksen suhde diakoniatyöhön. Tarkastelen seuraavassa, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia tutkimus ja käytäntö tarjoavat toisilleen.

Tutkimuskohteet

Viimeaikainen diakonian tutkimus on osunut alueelle, joka on saattanut jäädä arjen auttamistyössä ja sitä koskevassa keskustelussa vähäiseksi tai jopa piiloon. Kyse on yhtäältä auttamistyön ja ammatillisuuden vaikeasti tunnistettavista ilmiöistä sekä toisaalta diakonian itsestäänselvyyksistä. Tutkimus on kyseenalaistanut esimerkiksi kuvaa diakoniatyöstä ihmisen pyyteettömänä auttajana, kokonaisvaltaisena kohtaajana ja kyvystä

ottaa huomioon inhimillisen elämän kaikki osa-alueet. Viimeaikainen diakonian tutkimus ei toki kumoa perusperiaatteita ja niiden merkitystä diakonisen työn erityislaadulle, mutta tutkijat ovat havainneet näiden periaatteiden haavoittuvuuden. Diakonian tutkimus peräänkuuluttaa keskustelua niistä asioista, jotka diakonian käytäntöjen kannalta voivat olla itsestään selviä. Diakonian itseymmäryksen kannalta on kuitenkin merkityksellistä tunnistaa työn itsestään selvänä pidetyt puhuvat, periaatteet tai esimerkiksi auttamistyön menetelmät. Kuten **Leena Eräsaari** on todennut: *”Puhuttu ja ääneen lausuttu, olipa se totta tai ei, on helpompi kumota tai vahvistaa kuin se, mistä ei ole mitään sanottu.”* Seuraavassa vaiheessa tulisi herättää keskustelua siitä, onko diakoniatyössä kysymyksiä, joita ei voida kysyä. Mikä on sallittua ja kiellettyä, kun tutkimme diakoniatyön sisältöjä?

Tutkimuksen kieli

Diakonian tutkimuksessa käytetyt käsitteet saavan osin sisältönsä ja vivahteen sen mukaan, mistä kontekstista tutkijat tulevat. Tutkijoilla vaikuttaa olevan tahto ”kanonisoida” tutkimuksessaan sovellettuja käsitteitä oman tieteenalansa perustalta. Toisaalta tutkijoiden on ollut vaikea nojautua diakoniatyön käsitteistöön, sillä diakoniatyöntekijät perustavat työnsä ensisijaisesti arjen työstä kehittyneisiin käsitteisiin, käytännön kokemuksesta syntyneeseen ja sen myötä jäsentyneeseen tietoon. Tällöin käsitteistö on työntekijäkohtaista.

Tuleeko teorian ja käytännön ylipäätään viestiä samansisältöisin käsittein? Pidän jopa uhkana molemmille, sekä tutkimuksella että diakoniatyölle, ettei niiden käsitteistö olisi vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Teoria ja käsitteistö kuvaavat ja määrittelevät sitä kieltä, jolla puhumme diakoniatyöstä. Tutkimus leimaa ja asemoi käyttämällään käsitteistöllä diakoniatyötä. Ei ole yhdentekevää, mikä on tutkimuksen ja käytännön kielen suhde toisiinsa. Tutkijoiden käyttämällä kielellä tulee olla konkreettinen tuntuma sen lähtökohtiin. Diakonian tutkimus on diakoniatyöstä inspiroituvaa ja sisältönsä saavaa tutkimusta.

Tutkimus käytännön sovellutuksina

Tutkimuksellinen tieto on diakoniatyön tulevaisuuden suuntaamisen kannalta olennaista; kyseessä ei ole tällöin vain diakonian tutkimus vaan kaikki se tieto, jota voidaan saada ihmisten elämästä, heidän tarpeistaan, puutteistaan ja toiveistaan. Eräänä haasteena diakonian tutkimuksen ja diakoniatyön vuorovaikutuksessa pidän sitä, etteivät diakoniatyön työyhteisöt asettaudu aktiiviseen vuorovaikutukseen tutkimuksen kanssa ja sitä, ettemme yksittäisinä tutkijoina ja tutkimusyhteisöinä luo diakoniatyöntekijöille osallisuusmahdollisuuksia tutkimukselliseen toimintaan. Toivoisin keskustelua ja konkreettisia ideoita erityisesti siihen, mikä tukisi kentän toimijoita näkökulmien vaihtoon, ratkaisujen etsimiseen ja tulkintojen tekemiseen yhdessä tutkijoiden kanssa. Mikä tukisi diakoniatyöntekijöitä yhä aktiivisempaan tutkimukselliseen toimintaan? Kysymys koskee kokonaisia työyhteisöjä. Seurakunnan työyhteisöissä tulisi kehittyä tutkimukselle myönteinen kulttuuri, jossa tutkimus antaa suuntia navigoidessa auttamistyön sumuisissa ja myrskyisissäkin vesissä.

Tutkimus vaikuttavan diakonian perustana

Tutkimus voi olla varsin merkityksentöntä diakoniatyölle, jos se kulkee omaa latuaan, olematta ymmärrettävässä vuorovaikutuksessa käytännön kanssa. Tutkimus on diakoniatyölle mahdollisuus, kun se on sovellettavissa käytäntöön ja se selkiyttää, auttaa refleктоimaan ja kehittämään käytäntöä. Uskon siihen, että monipuolinen laadullinen ja tilastollinen tutkimus auttaa havaitsemaan ihmisen hätää ja löytämään sitä, mikä on hyväksi ihmiselle. Tutkimus on vaikuttavan diakonian auttamistyön perusta. Seuraavassa kiteytän vielä, milloin tutkimus voi olla mahdollisuus diakoniatyölle ja sen kehittämiselle:

Diakonian tutkimusta tulee kehittää laaja-alaisesti. Tutkimus ei saisi olla vain pienen piirin toimintaa. Diakonian tutkimuksen kohdeilmiot ovat usein sellaisia, joista keskustelemiseen tarvitaan useiden tieteenalojen vuoro-

puhelua. Tieteenalojen vuoropuhelu ei kuitenkaan riitä, sillä on kyettävä jatkuvaan vuoropuheluun diakoniatyön käytännön edustajien kanssa, myös diakoniatyön erilaisten verkostojen kanssa.

Diakonian tutkimuksessa tiedon tuotantoa tulee arvioida. Keiden ääni tutkimuksessa tällä hetkellä kuuluu ja keiden pitäisi kuulua? Tutkijoiden? Diakoniatyöntekijöiden? Asiakkaiden? Kyllä vain, mutta kuten edellä jo mainitsin, diakoniatyön kannalta erittäin tärkeässä tiedon muodostajan roolissa voivat toimia myös muut ammattilaiset, kolmannen sektorin toimijat ja vapaaehtoiset.

Diakonian työyhteisöissä tulisi edelleen kehittää tutkimukselle myönteistä ja tutkimuksellista otetta vahvistavaa työkulttuuria. Tämä on niin diakonian koulutuksen, tutkijoiden kuin työyhteisöjen tehtävä. Se on diakoniatyön suunnitteluun, arviointiin ja johtamiseen kuuluvia tehtäviä.

● ELINA JUNTUNEN
TT, YTK

Kirjallisuus:

Eräsaari, Leena: Hiljaisuus mykistämisenä ja kunniana. Teoksessa *Viralliset imagot*. Päivi Jauhola ja Päivi Siipola (toim.). Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 32, 1998.

Juntunen, Elina:

Diakoniatyöntekijöiden käsityksiä taloudellisen avustustyön asiantuntijuudesta. *Aikuiskasvatus* 1/2010, 17–29.

Juntunen, Elina (toim.)

Diakoniatyö kartalla. Näkökulmia espoolaisen diakoniatyön nykytilaan ja kehittämistarpeisiin. Espoon seurakunnat, 2009.

Pokki, Timo: Diakonian tutkimusta vai diakoniatiedettä. Suomessa 2000-luvulla käyty keskustelu diakonian tutkimuksesta tutkimuksen alana. Diakonian tutkimus 2/2009.

Kestävää kehitystä diakoniatyössä

Harrastin luokkatovereideni kanssa keskipohjalaisessa lukiossa neulomista. Tekeillä olevat työt olivat usein keskustelunaiheina. Kerran harmittelin, kuinka olin joutunut kehittämään neulettani monta senttiä saadakseni villapaidan istuvammaksi kainaloista. Itäsuomalainen äidinkielenopettajamme kysyi:

Mistä te puhutte? Mitä teille merkitsee kehittäminen?

Vanhastaan Keski-Pohjanmaan murteessa kutimen kehittäminen tarkoitti kudotun kriittistä tarkastelua, virheellisen tai epäsopivan neuleen purkamista ja uudelleen sopivammaksi neulomista.

Näin kirjoittaa Kurikan seurakunnan johtava diakoniatyöntekijä **Pirjo Sariola**. Kurikan diakoniatiiimi on kehittänyt diakoniatyötä yhdessä useiden vuosien ajan.

Tarvitaan särö

Kurikan diakoniatiiimin mielestä oman työn kehittäminen ei ole laiskan ja työhönsä tyytyväisen työntekijän tai tiimin puuhaa. Talous- ja toimintasuunnitelman ääreen pysähtyminen on alku työn kriittiselle tarkastelulle, mutta se ei yksin ole vielä työn kehittämistä.

Toimintaympäristön muutokset, seurakunnan rakennemuutos ja talouden ja työvoiman muutokset ovat olleet vuosien kuluessa niitä säröjä, jotka ovat saaneet tiimimme näkemään kehittävän työotteen merkityksen. Myös lempeämpi särö – piispan-tarkastuksen SWOT-analyysi – näytti paitsi työtiimille myös luottamushenkilöille muutosten tarpeellisuuden.

Tiimi on aina jäsentensä summa. Joku on jäämässä eläkkeelle, joku tulossa hoitovapaalta ja joku on viransijainen. Työntekijöiden sitouttaminen kehittävän työotteen vaivannä-

köön voi olla haasteellista. On kuitenkin turha jäädä odottamaan ”vakimiehitystä”. Mitä se kenties on? Kulloisenkin tiimin yhteinen asia on nähdä työtavan hyödyt ja ilot (särö) ja sparata toisiaan liikkeelle. Erityinen vastuu tästä on lähiesimiehellä. Kirkkoherran tuki ja palaute ovat pohja työn kehittämiselle ja muutosten eteenpäin viemiselle myös suhteessa luottamushenkilöihin ja seurakuntalaisiin.

Missä hyödyt?

Jaksamisen salaisuus oli laman aikana usein esillä. Etsimme sitä myös diakoniatyöhön. Varasimme yhteistä aikaa kiireen keskellä ja teimme kunnolla pohtien uuden työnjakokirjan. Uskalsimme jättää jotain pois ja keskittyä perustehtäviin. Jaksomme paremmin. Meillä oli yhteinen työn perusnäky ja koimme olevamme oman alamme ammattilaisia. Myös vapaaehtois-työ sai uutta syvyyttä.

Seurakunnan rakennemuutoksessa kahden eri kulttuurin ja tiimin yhdistäminen tuntui haasteelliselta. Varasimme aikaa ja rauhaa yhteiselle pohdinnalle. Jokainen diakoniatyöntekijä ja -pappi kertoi diakonianäystään.

Löysimme toisemme saman tiimin jäsenenä ja uskomattoman paljon yhteisiä työnäkyjä. Näiden pohjalle oli helppo luoda uuden seurakunnan avustussääntö, muistamiskäytännöt ja monia muita yhteisiä työtapoja.

Nyt puhutaan talouden tasapainottamisesta. Jälleen tarvitsimme pari päivää erityistä työskentelyä. Mistä emme luovu? Mitä voi vähentää? Uskomatonta! Joku luuli jäävänsä ehdotuksineen aivan yksin ja hämmästytti saamastaan vastakaiusta. Hyvien rönsyjen ja työtapojen poisjättäminen surettavaa, mutta yhdessä pohditut ratkaisut tekevät muutokset helpommiksi. Toisaalta työn perustehtävän resurssien säilyttämistä on helpompi puolustaa. Perustehtävä säilyy, työtavat vaihtelevat.

Mitä työn kehittämiseen tarvitsemme?

Tiimipalaverit ja yhteisten tilanteiden suunnittelukokoukset ovat työn arkea. Niiden lisäksi kokoonnumme vuosittain kaksipäiväisen tilanteeseen, jossa olemme ilman kännykän pirinää kasvokkain yhdessä. Laadimme etukäteen aikataulun ja kannamme jokainen osaltamme vastuuta. Käytämme erilaisia menetelmiä tavoitteellisen työskentelyn tueksi. Meille on tärkeää, että työskentely painottuu diakoniatyön tavoitteisiin ja yhteiseen pohdintaan. Vain rauhassa pohtien voi kuunnella toista ja tulla itse kuulluksi. Tästä on sitten hyvä Kurikassa ponnistaa yhtenä tiiminä arjen työsaralle.

Kestävän kehityksen helmiä Konginkankaalla

Konginkankaan kappeliseurakunnassa käynnistettiin lokakuussa 2010 kaikille avoin aamupuurotarjoilu. Puuro tarjotaan seurakuntakodilla joka tiis-

tai-aamu klo 8–10. Puurotarjoilu toimii luontevana kohtaamispaikkana, vähentää yksinäisyyttä sekä madaltaa raja-aitoja eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten välillä. Aamupuurovieraat saavat myös kokemuksen alkuseurakunnassa keskeisessä asemassa olleesta ateriayhteydestä.

Ajatus aamupuurosta syntyi seurakunnan diakoniatyöntekijä **Jaana Muurikaisen** työnäyn ja kyläyhteisöstä nousseiden tarpeiden, mm. vanhusten yksinäisyyden ja kotiäitien kohtaamispaikkojen vähäisyyden myötä. Muurikaisen mukaan seurakunnan tulisi olla kaikille avoin paikka ja sen tulisi toimia lähiympäristön yhteisöllisyyttä edistävänä toimijana. ”Toimivat ja kestävät ratkaisut ovat usein hyvin yksinkertaisia ja löytyvät ympäristöä tarkkailemalla. Toiminnan tulisi olla aina toimintaympäristönsä näköistä”, sanoo Muurikainen.

Aamupuurolle kutsuttiin sen käynnistämisympäristössä kaikkia kyläyhteisöön kuuluvia ihmisiä, ja sen toteuttamiseen osallistuvat myös muut kappeliseurakunnan työntekijät. Joku heistä on paikalla aamupuurolle tulijoita varten.

Puurosta tiedotetaan päiväkerhoissa, kouluissa ja kauppojen ilmoitustauluilla. Puuro keitettiin aluksi EU-ruoka-avun kaurahiuteleista. Koska EU-avun saatavuus oli vuoden 2012 osalta epävarmaa, siirrettiin aamupuurotammikuussa kappelineuvoston kustannettavaksi. Toiminnan kustannukset ovat pysyneet pieninä.

Toiminta lähti heti hyvin käyntiin. Konginkankaan kyläyhteisö koostuu 1500 asukkaasta, ja vuonna 2011 puurolla kävi 1814 aamupuurovierasta. Puurosta saatu palaute on ollut positiivista ja toiminnan jatkuminen koetaan tärkeänä.

... ja taloudellisessa avustamisessa Pihtiputaalla

Diakoni **Kati Kumpulainen** kirjoittaa työn kehittämisen:

Vuonna 2004 siirryin nuorisotyöstä lapsityön kautta diakoniatyöhön. ”Sosiaalitarikkaajan” lapsena työstä ja sen kentän laajuudesta oli aavistus, olin kai jollain tasolla kasvanut siihen. Kuitenkin se, mikä on hämmentänyt ja olen kokenut todella haastavana alustaksi, on taloudellinen avustaminen.

Lapuan hiippakunta tarjosi minulle osallistumista yksin diakoniatyötä tekevien työkonsultointiryhmään, jossa tein omaan työhöni kohdistuvan kehittämishankkeen” Pihtiputaan seurakunnan taloudellisen avustamisen päivitys”.

Köyhien auttaminen on kuulunut ikaikaisesti kirkon toimintaan, taloudellinen avustaminen on olennainen osa seurakuntadiakoniaa. Lisäksi tuntuu, että lama toistaan seuraa. Meillä ei ole ennen ollut juurikaan avustamisen kulttuuria, ts. suurta tarvetta. Nyt näyttää olevan. Oma kokemus diakonia-avustamisesta oli sekava. Mitä tulisi tietää? Mitkä kulut on tarpeellista laskea ja liittää mukaan? Mitkä ovat kohtuulliset rajat avustamisen määräksi? Kuinka asiakasta voisi parhaiten ”opettaa” rahan käytössä? Kuinka diakoniatyöntekijä saa pidettyä inhimillisyyden mukana työssään myös avustuksia laskettaessa ja päätettäessä? Pienellä paikkakunnalla väistämättä eteen tulevat tuttavuudet ja kalaverit, osaanko olla tasapuolinen kaikille. Paineita tuli sosiaalitoimistosta, miten ja kuinka paljon seurakunnan olisi velvollista ketäkin avustaa. Työntekijä on aika yksin myös isohkojen avustuspäätösten kanssa.

Peräsin hiippakuntasihteeriltä selkeitä rajoja avustamiseen. Kun niitä ei ole, tarvitsen itse selkeyttä. Tavoitteeksi itselleni asetin, että avustaminen olisi helpompaa ja selkeämpää ja sitä olisi mahdollisuus hoitaa yhdessä vastaavan papin tai kirkkoherran kanssa. Seurakunnasta tulee löytyä selkeät taloudellisen avustamisen periaatteet.

Hanke kulminoitui avustuskäytännön ja lupalapun uusintaan. Malleja sain eri seurakunnista ja niistä kehitin puttaalaisen mallin. Avustuskäytännön viimeinen kysymys on antanut minulle ja monelle pöydän toisella puolella olijalle eniten: Mitä toimenpiteitä on tehty tilanteen parantamiseksi? Kehittämishanke sisälsi monia helmiä ja pieniä oivalluksia, tämä oli yksi niistä. Pienen seurakunnan eduksi luen myös sen, että meillä ei kirjoitella maksusitoumuksia vaan diakoniatyöntekijä lähtee mukaan kauppaan. Näin monesti rahalla saa enemmän.

Suuremmissa avustuksissa päätöksen tekee joko diakoni yhdessä vastaavan papin tai kirkkoherran kanssa. Vielä parempi turvallisuuden kannalta olisi, jos tuohon tiimiin saataisiin muitakin lisää. Myös lakiasioita selvitimme, periaatteessa asiakkaan kirjoittama lupa on voimassa niin kauan kuin hän itse kieltää jo annetun luvan. Itse ajattelen, että on selkeämpää ottaa lupa joka kerta. Taloudellisen avustamisen periaatteet hyväksyttiin kirkkoneuvostossa, ja tämä antoi myös syyn käydä kertomassa diakonia-avustamisesta sosiaalitoimistossa.

Haastavaa tämä on vieläkin. Ehkä se on hyvä, sillä se antaa juuri sen verran tilaa kuunnella myös sydämellä. Luulen, että olen nyt valmiimpi kuulemaan kaikkia. Vähän pelottaviakin asiakkaita, jotka osaavat vaatia, mutta erityisesti” maan hiljaisia”.

Tutkivaa ja vaikuttava diakoniaa Vaasan suomalaisessa seurakunnassa

Diakonissaksi muuntokoulutuksessa opiskeleva **Tuula Alho** kirjoittaa tutkivasta ja vaikuttavasta diakoniatyöstä Vaasan suomalaisessa seurakunnassa:

Kiinnostukseni syntymäpäivätyön kehittämiseen lähti omasta kokemuksestani tehdessäni diakoniatyöntekijänä onnittelukäyntejä Vaasassa. Aloittaessani Vaasan suomalaisen seurakunnan diakoniatyöntekijän sijaisena kysyin työntekijöiltä neuvoja, miten onnittelukäyntien suhteen tulee toimia. Käytännöt vaihtelivat.

Keskikaupungin alueella onniteltavat eivät olleet aina kotona, kerrostalon alaovi saattoi olla lukossa tai sitten osoitetiedon mukaan kyseinen asukas ei enää asunutkaan talossa. Aikaa kului ovien takana käymiseen. Mielellään syntymäpäivää viettävälle seurakunnan tervehdyksen veisin, mutta käynnillä toivoisin olevan tavoitteen. Halusin lähteä kehittämään onnittelukäyntityötä työntekijän näkökulmasta ja mielekkyyden saamiseksi onnittelukäyntityöhön.

Toinen ajatuksia herättävä asia oli onnittelukäyntien tarkoitus ja se, miten onniteltavan kodissa toimitaan. Vanhuksen kotikäynnillä tavoitteet määrittävät vanhuksen tarpeesta käsin. Seurakunnan työntekijöillä on hy-

vä mahdollisuus tehdä etsivää työtä, tavoittaa ikääntyvät jäsenensä, löytää yksinäisiä, syrjäytymisvaarassa olevia tai muuten apua tarvitsevia ihmisiä onnittelukäyntejä tehdessään.

Sitten kartoitetaan

Kartoitin yhden kuukauden aikana tehtävien onnittelukäyntien onnistumista keskikaupungin alueella. Analyysissä pienen aineiston perusteella näytti siltä, että etukäteen olisi järkevää soittaa syntymäpäivää viettävän luokse. Se auttaisi työntekijää tie-

tämään, onko syntymäpäivää viettävä kotona ja haluaako hän vierailijan seurakunnasta kotiinsa. Nykyaikana on tärkeää myös ottaa turvallisuusnäkökulma huomioon ilmoittamalla etukäteen onniteltavalle, jolloin hän tietää, kuka on tulossa.

Seurakunta on jaettu kolmeen toiminnalliseen alueeseen, joista keskikaupungin alue on väestömäärällisesti suurin. Vuonna 2010 onniteltavia kuukautta kohden oli keskimäärin 31. Työntekijöitä, jotka tekivät onnittelukäyntejä, oli kolme diakoniatyön-

tekijää, neljä pappia sekä kesällä kesäteologi. Työntekijää kohden tulee noin 4–5 onnittelukäyntiä kuukaudessa keskikaupungin alueella. Niitä tehdään nykykäytännön mukaan Vaasassa kotiin 80 vuotta, 85 vuotta, 90 vuotta täyttävien luokse ja sen jälkeen joka vuosi. Vaasan kaupunkikehitystietojen mukaan ikääntyneiden määrä kasvaa voimakkaasti tulevina vuosina. Vuonna 2011 yli 80-vuotiaita Vaasassa asui 2991 ja ennusteen mukaan vuonna 2020 yli 80-vuotiaita on 3685. Vaasan suomalaisen seurakunnan omassa strategiassa on todettu, että tulevina vuosina Vaasassa ikääntyneiden suhteellinen osuus väestöstä kasvaa huomattavasti. Tämä aiheuttaa myös sen miettimistä, ehditäänkö tulevaisuudessa hoitaa kaikki onnittelukäynnit nykykäytännön mukaan.

Uudet käytännöt

Enenevässä määrin on otettu käyttöön soittaminen onniteltavalle ennen kotikäynnille lähtöä. Olemme keskustelleet myös siitä, voisiko puhelussa kysyä onniteltavalta, mitä mieltä hän olisi, jos työntekijä tulisi käymään vasta syntymäpäivän jälkeen, kun juhlat on jo pidetty. Tämä antaisi mahdollisuuden kohdata vanhus arjen keskellä rauhallisessa keskusteluilmapiiirissä.

Seurakuntien tekemällä syntymäpäiväkäyntityöllä on pitkät perinteet, mutta alue on lähes tutkimaton. Syntymäpäiväkäyntityöstä ei ole olemassa yhtenäisiä ohjeita, käytännöt vaihtelevat riippuen paikallisseurakunnan tavasta hoitaa onnittelukäynnit. Uuden työntekijän aloittaessa työnsä seurakunnassa perehdytyksellä on iso merkitys.

Kiinnostukseni onnittelukäyntityön organisointiin lisääntyi tehdesäni asiasta kehittämistehtävää. Tällä hetkellä teen opinnäytetyötäni seurakunnan onnittelukäyntien kuvaamisesta ja kehittämisestä asiakkaan näkökulmasta. Perusteluna opinnäytetyölle on diakonisen vanhustyön ja etsivän kotikäyntityön kehittäminen, missä taustalla ovat kirkon strategiat ja terveyden edistäminen.

Kestävän kehityksen ”palasia”
Lapuan hiippakunnan seurakunnista keräsi
● HILKKA MÄKELÄ

Turvassa 16.9.2012

Kehitysvammaisten valtakunnallinen kirkkopyhä

Messu Tampereen tuomiokirkossa klo 10

Messun jälkeen on katettu lounas 500 henkilölle Tampere-talon Sorsapuisto-salissa

Päiväjuhla Tampere-talossa klo 14

Juhlassa esiintyvät muun muassa Elina Vetterranta, La Strada -teatteriryhmä ja Hempan Pumpu.

Juhlan ohessa valokuvanäyttely Heinin rippikoulusta olemuskielillä.

Lounas ja pääjuhlaan osallistuminen 20 euroa/henkilö.

Ilmoittautumiset

perjantaihin 18.8.2012 mennessä:
www.tampereenseurakunnat.fi/turvassa tai
puhelimitse Anita Kuusela 050 4207 788.

Lisätiedot

Margit Nyman
margit.nyman@evl.fi
050 5059 073

Tupu Sammaljärvi
tupu.sammaljarvi@kvtl.fi
0207 718 210

TERVETULOA TAMPEREELLE!

www.tampereenseurakunnat.fi/turvassa

Vanhustyöpainotteinen diakonian virka Kemin seurakuntaan

Kemin seurakunnassa on neljä diakoniatyön virkaa ja yksi perhetyön virka. Tiimimme työntekijät ovat hyvin sitoutuneita omiin perustehtäviinsä ja oman työnsä kehittämiseen. Seurakuntamme diakoniatyö on monipuolista ja laaja-alaista. Työmme on ihmisen rinnalla kulkemista iloissa ja suruissa, rohkaisua jaksamiseen, toivon etsimistä vaikeuksien keskellä ja uskon toteutumista. Seurakunnan diakoniatyö on nimenomaan hengellistä työtä, ja hengellisyyden tulee olla vahvasti läsnä ja esillä.

Kemi on merikaupunki Perämeren rannalla. Se on perinteinen tehdaskaupunki, jossa on kaksi puunjalostustehdasta. Lamavuodet ovat vähentäneet työpaikkojen määrää, joten kaupungin väestörakenteessa on tapahtunut selkeä muutos 1990-luvulta alkaen. Yli 65-vuotiaiden ikärakenne on kasvanut ja sitä nuorempien vähentynyt, mikä merkitsee kaupunkilaisten ikääntymistä ja haastaa palvelurakenteen muutokseen.

Kemin seurakunnan diakoniatyö on tärkeä toimija kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistyökumppanina. Teemme tiivistä verkostotyötä eri toimijoiden kanssa asukkaiden parhaaksi. Kemin kaupungin vanhusneuvostoon kuuluu myös edustus diakoniatyöstä, joten saamme olla keskeisellä paikalla vaikuttamassa kaupungin vanhuspalvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä. Kemin vanhuspalvelut on tuottanut kemiläisille ikäihmisille palveluoppaan, *Koti kaupungissa – Ikäihmisenä Kemissä*, jossa kerrotaan ikäihmisille suunnatuista palveluista. Oppaassa on kerrottu myös oman seurakuntamme toiminnasta, mm. vanhustyöstä. Kaupungin vanhuspalveluja tukee diakoniatyön ylläpitämä eläke-

läisten ruokapaikka Hopealyhty, joka on avoinna arkipäivisin. Ruoanlaitosta vastaavat emäntä ja keittäjä, ja heidän apunaan ovat vapaaehtoiset. Hopealyhdyn 40-vuotisjuhlaa juhlittiin tänä keväänä. Hopealyhdyllä on tärkeä tehtävä palvelun tuottajana ja vapaaehtoistoiminnan paikkana.

Kemin seurakunnassa on viime vuosina alettu puhua uuden diakonian viran perustamisesta nimenomaan vanhustyöhön, koska seurakunnan vanhustyöhön halutaan ja tarvitaan lisäresursseja kaupungin ikärakenteenkin vuoksi. Johtokunnan jäsenet ja kirkkovaltuutetut pitävät tärkeänä diakoniatyön kehittämistä ja vahvistamista. Mielestäni uuden viran perustaminen niukkenevien taloudellisten resurssien aikana osoittaa luottamushenkilöiden uskoa ja luottamusta työhömmö.

Viimeisimmässä talousarviokouksessa kirkkovaltuusto on päättänyt perustaa uuden diakonianviran. Virka laitettaneen auki 1.11.2012 alkaen. Uuden viran tehtäväkuva on valmisteluvaiheessa. Tehtäväkuvaan on ajateltu kuuluvan kotikäyntejä, vanhusten virkistystoimintaa, merkkipäivämuistamisia ja omaishoitaja-

työtä. Osa työtehtävistä sijoittuu myös erilaisiin vanhusten hoitopaikkoihin kuten vanhainkoteihin ja palveluasumisen yksiköihin. Erityisesti vanhainkodeissa ja palveluasumisen yksiköissä tarvitaan enemmän hengellistä toimintaa. Uuden työntekijän kanssa voidaan tarkastella työn sisältöä tarkemmin ja suunnitella esimerkiksi vapaaehtoistyön kehittämistä erityisesti vanhustyössä.

Uuden diakoniaviran perustaminen ja tehtäväkuvan miettiminen on mielenkiintoista. Luulenpa, että uusi työntekijä tuo tiimiimme uudenlaista haastetta, iloa ja voimaa. Odotamme häneltä vahvaa diakonian työnäkyä ja yhteistyökykyä. Toivotamme hänet sydämellisesti tervetulleeksi.

Kemin Kuvaamo, Mika Ahonen

● TEIJA JESTILÄ
Diakonia- ja perhetyöstä
vastaava diakoni
Kemin seurakunta

Diakoniatiedon tuottaja ja käyttäjä

Tutkimustieto ja diakonia kuuluvat erottamattomasti yhteen. Diakonia olemuksellisesti etsii paikkaansa jatkuvasti suunnatessaan sinne, mihin muu apu ei ulotu. Suuntaa tarkistaessa ja työtapoja muokatessa on aina katsottu ympärille ja analysoitu toimintaympäristöä. Toisinaan tämä on tehty havainnoiden ja kuunnellen asiakkaiden kokemuksia, toisinaan kartoittaen tilastotietoja tai opiskellen uusinta tutkimustietoa. Minkä avulla sinä tätä suunnantarkistusta teet?

Tutkimus, selvitys, kartoitus, tilasto, raportti...

Tutkimuksesta puhuttaessa tarkoitetaan yleisesti akateemista, yhteen asiaan syvälle porautuvaa työskentelyä, jonka lopputuloksena on tieteellisesti pätevä tutkimusraportti. Diakonian tutkimuksen osalta rikkaana lähteenä on DIAKin tutkimustietokanta. Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden lisäksi henkilökunnan tutki-

mustoiminta tuottaa runsaasti diakonian tutkimusta. DTS:n *Diakonian tutkimus* -aikakauskirja sekä Lahden diakoniasäätiön *Anno Domini – diakoniatieteen vuosikirja* puolestaan ovat jo vuosien ajan tarjonneet diakoniatieteelle julkaisukanavan ja keskusteluympäristön.

Diakoniatiedon tuottamisessa tarvitsemme akateemisen tutkimuksen lisäksi tilastokatsauksia sekä kevytrak-

teisempia selvityksiä. Kirkon omaa diakoniatietoa valtakunnallisella tasolla ovat vuosittain kerättävät Kirkkohallituksen tilastot, kahden vuoden välein yhteistyössä Diakonian tutkimuksen seuran kanssa toteutettava Diakonia-barometri ja Kirkon tutkimuskeskuksen laatima nelivuotiskertomus. Näistä Diakoniabarometri keskittyy nimensä mukaisesti diakoniatyöhön, muut käsittelevät kaikkea seurakunnallista toimintaa. Kirkkohallituksen toimesta tehdään toisinaan myös erillisselvityksiä, kuten Kirkon saavutettavuusohjelman kyselytutkimus vuonna 2011.

Paljon arvokasta diakonian selvitys- ja tutkimustyötä tehdään paikallisesti. Tässä lehdessä toisaalla esitellään Helsingissä vuosina 2010–2011 yhteistyönä toteutetun kehittämishankkeen raportti *Diakonia ihmistä varten*. Espoossa tehtiin vastaavan tyyppinen kehittämishanke, jonka raportti *Diakoniatyö kartalle* julkistettiin Espoon diakoniatyöntekijöiden neuvottelupäivillä vuonna 2009. Tällaisissa kehittämishankkeissa varsinaista tutkimusraporttia arvokkaampi on usein yhteinen prosessi, jossa on irrotettu aikaa yhteiselle pohtimiselle ja uskaltauduttu luovaan työskentelyyn.

Tutkimustieto on viestinnän ja työn kehittämisen luovuttamaton osa

Diakoniatiedon käyttötarkoitukset voivat jakaa kahtia. Tarvitsemme tutkimustietoa kertoaksemme diakoniatyöstä Suomessa. Kertoaksemme jotain siitä, miten olemme työtä tehneet, kuinka olemme diakonialle uskotut kirkollisverovarot käyttäneet, tarvitsemme numeraalista tietoa määristä: kuinka monta ja missä elämäntilanteessa elävää olemme tavanneet. Jotta voimme kertoa suomalaisesta hädästä, tarvitsemme tietoa esimerkiksi siitä, millaisessa elämäntilanteessa elävät hakevat

Marjut Hentunen

Missä määrin kotikäyntityö on osa seurakuntanne diakoniatyötä?

Paikkakunnan asukasmäärä	Ei lainkaan tai vähän	Jossain määrin
0–10 000	2	29
10 001–20 000	0	14
20 001–30 000	0	13
30 001–50 000	3	9
50 001–100 000	0	12
yli 100 000	9	29

Diakoniabarometri 2011: Missä määrin kotikäyntityö on osa seurakuntanne diakoniatyötä?

meiltä apua ja tukea. Tätä diakoniatyöstä, sen sisällöistä ja kohdentumisista kertovaa tutkimustietoa käytämme sekä valtakunnallisesti kirkon ja yhteiskunnan päättäjiä ja mediaa varten että paikallisesti keskusteluissa omien päättäjien, yhteistyökumppaneiden ja paikallisen median kanssa.

Toinen tutkimustiedon tarve liittyy diakonian olemukseen. Jotta voimme auttaa siellä, minne muu apu ei ulotu, tarvitsemme tietoa siitä, mitä apua juuri nyt tarvitaan ja mikä avuntarve jää kohtaamatta. Tähän liittyy omien työtapojen kriittinen arviointi. Miten teemme sen, mitä teemme, pääsemekö siihen, mihin työllämme pyrimme, toteutuuko työssämme se, mitä tavoittelemme? Tämä tieto on luonteeltaan paikallista, mutta kirkon diakoniatyön kehittämisen kannalta elinehto valtakunnallisesti. Seurakuntien omaa tarkoitusta varten tehdyt selvitykset muodostavat yhdessä valtakunnallisesti tiedon tämän hetken diakoniatyöstä. Tällä hetkellä tiedonkeräämistapamme vastaavat tähän tarpeeseen vain puutteellisesti.

Molempien tutkimustiedon käyttötapojen suhteen tavoiteltavana hyötynä on, että tutkimus voi vahvistaa tai tarvittaessa korjata ja täydentää kokemuksen kautta kertynyttä näkemystä asioiden tilasta. Ongelmallista on, jos keräämämme tiedot kertovat liian kapean tai jopa harhaanjohtavan kuvan kokonaiskirkon diakoniasta. Tätä merkittävämpi ongelma on, että keräämme ja tuotamme tietoa paljon, mutta käytämme sitä vain vähän. Ansiokkaiden tutkimusten, opinäytetöiden, hankeraporttien ja kehittämishankkeiden osalta tämä ongelma on erityisen harmillinen. Tilasto-

tietojen hyödyntämiseen oman lisäarvonsa on tuonut uusi tunnuslukuryhmittely, jossa vastaavankokoiset seurakunnat on tuotu sekä talouden että diakoniatyön toiminnan suhteen rinnakkain. Ryhmittely löytyy Sakastista (Sakasti: Tilastot: Seurakuntien talous: Tilinpäätöstiedot: Talouden ja toiminnan tunnuslukuja).

Tutkivan työotteen diakoniatyöntekijät ja kotikäyntityö

Yksi esimerkki hiljattain saadusta tilastolukujen uudesta tiedosta ovat väkivallan kysymykset diakoniatyön asiastapaamisten aiheena. Nämä kysymykset ovat kokonaismääriin nähden pieni osuus, vain 1 % kaikista keskustelunaiheista. Liki 10 000 keskustelua vuodessa on silti määrällisesti paljon ja valtakunnallisessa vertailussa suhteessa muihin toimijoihin merkittävän suuri luku. Diakoniatyöllä on tärkeä rooli myös väkivaltaan liittyvien kysymysten auttavana keskustelijana.

Diakoniabarometri 2011 antoi vahvistusta olettamukselle, että diakoniatyöntekijät ovat kiinnostuneita oman työn ja oman ammattitaidon kehittämistä. Vastaajista 38 % on oman peruskoulutuksen lisäksi suorittanut muun pätevöittävän koulutuksen. Diakoniatyöntekijät pitävät tutkivaa työotetta tärkeänä osana diakoniatyötä. Vastoin olettamusta tämä painotus näyttää vahvistuvan iän myötä, sillä alle 40-vuotiaat vastaajat painottivat tutkivaa työotetta osana omaa työtään vain jossain määrin, kun taas 40–60-vuotiaat melko paljon tai paljon.

Kirkkohallituksen tilastot ovat antaneet ymmärtää kotikäyntityön jääneen

vähemmälle vastaanottotyön vahvistuessa. Diakoniabarometri 2011:n perusteella kuitenkin jopa 72 % vastaajista piti kotikäyntityötä keskeisenä osana oman seurakunnan diakoniatyötä. Ylälähtäen kotikäyntityön merkitys näkyi korostuneesti paitsi pienillä alle 10 000 asukkaan paikkakunnilla, myös suurilla yli 100 000 asukkaan paikkakunnilla.

Diakonian sisäänrakennettu muutoshakuisuus

Seurakunnissa on yhä enemmän selälaisia diakoniatyöntekijöitä, jotka osaavat tehdä tutkimusta. Miten voisimme paremmin hyödyntää sekä tätä omaa tutkimusosaamista että eri puolilla Suomea tehtyä ansiokasta diakoniatiedon tuottamista?

Kirkon muutoksissa diakoniatyön vahvuus on sisäänrakennettu muutoshakuisuus. Olemme tottuneita tutkien havainnoimaan muutostarpeita ja nopeasti, joskus radikaalistikin muuttamaan työtapojamme. Kehitetään nyt yhdessä tapoja sille, että saisimme tarvitsemaamme tietoa diakonian kuvaamiseen ja työmme kehittämiseen paikallisesti, hiippakunnallisesti ja valtakunnallisesti.

● TITI GÄVERT
Diakoni, TM
Työalasihteeri
Kirkkohallitus

Lähteitä:

sakasti.evl.fi :

Tilastot: Seurakuntien toiminta: Diakoniatyö
Diakoniabarometri 2011.
Toteutettu Diakonian tutkimuksen seuran, Kirkkohallituksen ja Diakoniatyöntekijöiden liiton yhteistyöllä. Vastaava tutkija Tomi Oravasaari.

Suhonen Katri: Kirkon saavutettavuusohjelman tutkimusraportti 2011, Kirkkohallitus

www.diak.fi : DIAK tutkii

www.dts.fi : Aikakauskirja

www.thl.fi : Tutkimus ja kehittäminen

Kalajoen rovastikunnassa yhteistyö on voimaa

Kalajoen rovastikuntaan kuuluu 11 seurakuntaa.

Rovastikuntamme yhteistyö diakonian saralla on monipuolista ja seurakuntien diakoniatyötä tukevaa. Rovastikunnallinen yhteistyö mahdollistaa vertaistuen saamisen. Seurakuntalaisille on virkistävää nähdä välillä myös muita kuin vain oman paikkakunnan ihmisiä. Siksi koen, että rovastikunnallisella diakoniatyöllä on erittäin suuri merkitys seurakuntalaisillemme.

Rovastikunnallisen yhteistyön merkitys

Rovastikunnassamme on monta pientä seurakuntaa. Ehkä tässä on yksi syy siihen, miksi rovastikuntamme diakoniatyö on niin aktiivista ja merkittävää. Useampi diakoniatyöntekijä on seurakuntansa ainut diakoniaviranhaltija, joten olosuhteiden pakosta on

haettava yhteistyötä oman seurakunnan ulkopuolelta.

Itse olen ainut diakoniatyöntekijä seurakunnassamme. Koen rovastikunnan yhteisen toiminnan erittäin merkittävänä sekä seurakuntalaisille että itselleni diakoniatyöntekijänä. On ilo kutsua seurakuntalaisia yhteisille leirille ja retkille, joita ei resurs-

sien vähyyden vuoksi pystyisi oman seurakuntamme toimintana järjestämään. Esimerkiksi omaishoitajat ovat löytäneet leiriltä ystäviä, joiden kanssa yhteydenpito on jatkunut leirin jälkeenkin.

Olen saanut rovastikunnan diakoniatyöntekijöistä työkavereita, joilta voi kysyä tukea ja neuvoa työstä nouseviin kysymyksiin. Kun olemme useamman kerran vuodessa saman pöydän ääressä, tulemme tutuiksi toistemme kanssa. Tutuksi tulleelta ihmiseltä on aina helpompi kysyä apua ja neuvoja kuin kasvottomana olevalta ihmiseltä.

Koen, että rovastikunnallisessa toiminnassamme toteutuvat virren 428 sanat: *”Yksin emme työtä tee, toinen toista tarvitsee. Tuomme vaihtopöydälle lahjamme ja puutteemme.”*

Toiminnan organisointi

Meillä on rovastikunnan diakonia-toimikunta, joka suunnittelee ja vastaa yhteisestä toiminnasta. Pidämme kokouksia 3–4 kertaa vuodessa. Joka seurakunnasta on valittu yksi diako-

Aila Helander, Jaana Tuomi ja Heli Heikkilä muistavat kukkasin pyöreitä vuosia täyttäneitä rovastikunnan diakonissaa.

nian viranhaltija varsinaiseksi jäseneksi toimikuntaan, mutta kaikki rovastikunnan 21 diakoniaviranhaltijaa ovat tervetulleita kokoukseen. Pääsääntöisesti suurin osa diakoniatyöntekijöistä on mukana kokouksissa.

Toimikuntaan valitaan nelivuotiskaudeksi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteeri. Tavoitteenamme on saada nämä tehtävät kierto, niin ettei yhden tarvitse olla montaa kautta kantamassa vastuuta vaan tehtävät vaihtuisivat neljän vuoden välein.

Rovastikunnan diakoniatoimikunnan jäsenistä on valittu kuurojen ja kehitysvammaisten yhdyshenkilöt.

Varat ja toiminta

Jokainen rovastikunnan seurakunta antaa rovastikunnalliseen diakoniatyöhön 0,10 €/seurakuntalainen. Lisäksi seurakunnissa kerätään yksi lehti vuodessa rovastikunnalliseen diakoniatyöhön. Kerätyistä varoista 60 %:lla tuetaan rovastikunnan ystävyysseurakunnan lapsi-, nuoriso- ja diakoniatyötä Petroskoissa. 40 % jää rovastikunnan diakoniatyöhön.

Näitä varoja käytetään rovastikunnallisten leirien, kirkkopyhien, retki- ja toimintapäivien järjestämiseen kuuroille, näkövammaisille, kehitysvammaisille, omaishoitajille, päihde- ja mielenterveyskuntoutujille sekä diakoniseen perhetyöhön. Järjestämme rovastikunnan diakoniatyöntekijöille myös koulutus- ja virkistyspäiviä. Esimerkiksi yksi koulutuspäivämme oli lattiakuvakoulutus, josta saimme hyviä eväitä hartauksiin erilaisille ryhmille. Viimeisin koulutuksemme käsitteli myötätuntouupumusta. Tuossa koulutuspäivässä saimme jakaa niitä kokemuksia, jotka saavat meidät väsymään ja uupumaan. Toisaalta saimme etsiä eväitä myös siihen, mikä auttaa jaksamaan työssä.

Yhdistämme voimavaroja myös vapaaehtoistyössä. Joka toinen vuosi meillä on rovastikunnallinen diakoniapäivä, johon kutsutaan kaikki diakoniatyön vapaaehtoiset mukaan. Päivä aloitetaan yhteisellä messulla, jonka jälkeen on ruokailu ja ohjelmaa. Tee-

moina diakoniapäivässä ovat olleet esimerkiksi ”vapaaehtoistyö – ilo vai taakka” ja ”pyhän kosketus”. Näiden yhteisten päivien tavoitteena on antaa iloa ja voimia diakonian vapaaehtoisille. Yhteiset kokoontumiset vahvistavat kokemusta siitä, että meitä on iso joukko kantamassa vastuuta lähimmäisistämme.

Ystäväpalvelutoiminnassa olemme järjestäneet myös rovastikunnallisia koulutuspäiviä koko rovastikunnan alueella ja toisinaan lähiseurakuntien kanssa. Kokemusten ja ajatusten vaihto on tärkeä osa näissäkin yhteisissä kokoontumisissa.

Kannamme rovastikunnallisesti vastuuta myös siitä, että diakonian viranhaltijoilla on mahdollisuus päästä koulutukseen, jos oman seurakunnan taloudellinen tilanne on esteenä koulutukseen pääsemiseen. Tällaisessa tilanteessa rovastikunnan diakoniavaroista voidaan maksaa koulutus. Koulutusta voidaan tukea rovastikunnan diakoniavaroilla myös, jos sen katsotaan tuovan hyötyä koko rovastikunnan diakoniatyölle.

Rovastikunnan diakoniatyössä muistamme eläkkeelle jääviä ja pyöreitä vuosia täyttäviä kollegoitamme. Tämä pieni ele muistuttaa meitä siitä, että elämä ei ole vain työtä ja vaivannäköä, vaan rovastikunnan diakoniatyössäkin me olemme kulkemassa toistemme rinnalla – jakaen ilojamme ja huoliamme.

Rovastikuntamme diakoniatyö kantaa vastuuta oman alueemme lisäksi ystävyysseurakuntamme Petroskoin lapsi-, nuoriso- ja diakoniatyöstä. Rovastikunnassamme on kaksi yhdyshenkilöä tässä työssä, tällä hetkellä nuorisotyön ohjaaja ja pappi. He järjestävät pari kertaa vuodessa matkan Petroskoihin. Näillä matkoilla on mm. yhteisiä nuortenleirejä Petroskoissa sekä koulutusta diakonian vapaaehtoisille.

Kaiken tämän yhteistyön lisäksi rovastikunnassamme on muutaman vuoden ajan toteutettu kerran vuodessa koko rovastikunnan yhteinen tyky-päivä. Tähän päivään osallistuvat kaikki rovastikunnan seurakuntien työntekijät. Päivä alkaa yhteisel-

lä luennolla, jonka jälkeen on mahdollisuus hoitaa fyysistä kuntoa erilaisilla liikuntamuodoilla. Näissä tyky-päivissä on koettu erityisenä ilonaiheena se, että kaikki seurakunnan työalat ovat yhdessä. Esim. lenkkipolulla on mukava vaihtaa ajatuksia ja kokemuksia vaikkapa naapuriseurakunnan lastenohjaajan kanssa.

Mitä siis olisi seurakuntamme diakoniatyö ilman rovastikunnallista toimintaa? Monen kohdalla vertaistuen saaminen jäisi paljon vähäisemmäksi. Työni olisi monin verroin yksinäisempää puurtamista. Moni uusi idea jäisi syntymättä. Monta kertaa ilo yhdessä tekemisestä jäisi kokematta. Toisaalta yhteistyö vaatii aina myös yhteistä ponnistelua ja vastuunkantamista, mutta koen, että rovastikuntamme diakoniatyössä tämä vaivannäkö ei ole mennyt hukkaan.

Kiitos teille rakkaat työkaverit rovastikunnassamme siitä yhteydestä, jota saamme kokea yhdessä työtä tehdessämme. Saakoon Taivaan Isä siunata kaiken sen työn, mitä eri puolilla Suomea teemme diakonian saralla!

Eveliina Heikkilä

● HELI HEIKKILÄ

Alavieskan seurakunnan
diakoniaviranhaltija

Kalajoen rovastikunnan diakoniatoimikunnan varapuheenjohtaja

Diakonia ihmistä varten

Diakonia on lukuisten haasteiden edessä nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassamme. Muutosten vaikutukset näkyvät monin tavoin ihmisten arjessa, minkä vuoksi toimintaa ja erilaisia tukemisen muotoja on tärkeää suunnitella vastaamaan ihmisten tarpeita. Helsingin seurakuntien diakonian kehittämishankkeen suunnittelu käynnistyi keväällä 2009 diakonian työalavastaavien kokouksissa esille nousseitten kysymysten pohjalta. Diakoniatyöhön kaivattiin selkeämpiä toimintalinjoja sekä yhteisiä käytäntöjä ja sopimuksia. Seurakuntien yhdistymisprosessi oli tässä vaiheessa jo käynnistymässä ja haastamassa yhteistä työn kehittämistä.

Kehittämistyön tavoitteena oli toiminnan kehittäminen mahdollisimman tasa-arvoiseksi ja oikeudenmukaiseksi kaikille helsinkiläisille riippumatta sii-

tä, minkä seurakunnan alueella henkilö asuu. Muita tavoitteita olivat mm. yhteistyön kehittäminen seurakuntien, rovastikuntien ja yhteisten työmuoto-

jen välillä sekä johtavien diakoniatyöntekijöiden ja työalavastaavien johtajuuden vahvistaminen.

Yhteistyökumppaneiksi hankkeeseen kutsuttiin Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelän yksikön kouluttajat, jotka vastasivat koulutus- ja kehittämispäivien työskentelyistä yhteisten suunnittelujemme pohjalta.

Kehittämishanke toteutettiin dialogisena prosessina vuosina 2010–2011. Tässä kohtaa voidaan puhua yhteisöllisestä dialogista, jonka avulla rakennetaan yhteistä ymmärrystä työstä ja työyhteisöstä. Olemassa olevat strategiat (esim. Helsingin seurakuntayhtymän, kokonaiskirkon sekä kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön strategiat) ohjasivat osaltaan työskentelyä tässä hankkeessa.

Paljon seurakuntia ja työntekijöitä

Kehittämishanke oli haastava ja vaativa, koska Helsingissä on paljon seurakuntia ja työntekijäjoukkokin on melkoisen suuri. Hankkeen keskeisenä ajatuksena oli jo suunnitteluvaiheessa, että kaikki diakoniatyöntekijät, diakonian työalavastaavat ja yhdyshenkilöt sekä diakoniapapit tekevät yhdessä kehittämistyötä. Lähtökohtana oli ajatus, että yhteiset foorumit ja yhteistyön kehittäminen tukevat diakonian perustehtävän toteutumista eli sitä, että diakonian asiakas saa tukea omassa elämäntilanteessaan.

Diakoniatyötä tarkasteltiin hankkeen eri foorumeilla sekä rovastikuntien että seurakuntien tasolla. Hankkeprosessi suunniteltiin vuorovaikutteiseksi siten, että diakonian työalavastaavien sekä diakoniapappien ja kaikkien diakoniatyöntekijöitten koulutuspäivät, seminaarit ja työhohjaukselliset konsultaatiot vuorottelivat prosessissa. Tätä prosessia edelsivät seurakunnittain ja rovastikunnittain laaditut toimintaympäristökartoitukset ja niistä nousevat swot-analyysit, joiden kautta saatiin näkyväksi asioita, joihin kaivattiin yhteistä kehittämistä ja sopimuksia.

Hanketta ohjasi ohjausryhmä, johon kutsuttiin tarpeen mukaan vierailemaan myös eri alojen asiantuntijoita.

Prosessi eteni teemoittain

Yhteisissä koulutuspäivissä kehittämisen kohteiksi nousi viisi eri teemaa, joista kullekin rovastikunnalle sekä yhteiselle diakoniatyölle valikoitui oma kehittämistehtävä, jonka rakentumisesta ja eteenpäin viemisestä yhteisten työskentelyjen pohjalta kukin taho oli vastuussa. Kehittämisteemat olivat taloudellinen avustaminen, vastaanotto toiminta, monikulttuurisuus diakonian näkökulmasta, rovastikunnallinen yhteistyö sekä yhteistyö seurakuntien ja yhteisten työmuotojen välillä.

”Niin kuin te tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille” (Luuk.6:31).

Diakonia on lähimmäisyyttä ja palvelua, joka ilmenee kokemuksena osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Jokaisella luodulla on tarve tulla hyväk-

sytyksi, nähdyksi ja kuulluksi riippumatta kuka on ja mistä tulee.

Diakoniatyön vahvuus on kohdata ja nähdä ihminen kokonaisuutena elämän eri osa-alueet huomioiden. Jonkun osa-alueen puuttuminen vaikuttaa kaikkeen muuhunkin elämässä. Hyvä ja arvostava kohtaaminen on avain toimivaan vuorovaikutukseen ja luottamuksen syntymiseen asiakastyössä. Tältä pohjalta luotiin yhteisiä sopimuksia ja suosituksia vastaanottotyöhön.

Taloudellinen avustaminen on haastava laji diakoniassa, siksi selkeät, yhteiset pelisäännöt ovat tärkeitä ja niitä luotiin hankkeen aikana hyödyntäen eri seurakuntien käytössä olevia toimivia käytäntöjä. Hankkeen tuotoksena syntyi taloudellisen avustamisen yhteinen ohjeistus, joka vahvistaa osaltaan asiakkaiden tasa-arvoista kohtelua.

Vaikka taloudellinen avustaminen ei olekaan diakonian ensisijainen tehtävä, niin mahdollisuudella antaa tilapäistä taloudellista tukea vaikeassa tilanteessa olevalle asiakkaalle on usein suuri merkitys myös henkisen jaksamisen näkökulmasta. Tuen saaja kokee tulleen nähdyksi ja kuulluksi ahdingossaan. Se tuo toivoa selviytymisestä eteenpäin.

Kristillisen ihmiskäsityksen pohjalta jokaisella on tasavertainen ihmisarvo riippumatta hänen syntyperästään, uskonnostaan tai asemastaan. Maahanmuuttajatausta tuo mukanaan erityiskysymyksiä niin diakoniatyöhön kuin muuhunkin seurakuntatyöhön ja edellyttää monikulttuurista työnäkyä seurakuntien toiminnassa. Kehittämishankkeessa koottiin monikulttuurisuuteen liittyvää tietoa, ajankohtaisia haasteita sekä suosituksia siitä, miten seurakunnat voivat varautua ja toimia maahanmuuttajataustaisten hyväksi.

Löydetty yhteys kannattelee

Rovastikunnallisella yhteistyöllä on mahdollista toteuttaa diakoniaa laajemmin ja monipuolisemmin kuin yksittäisen seurakunnan diakoniassa. Rovastikunnallisen yhteistyön kautta on myös luontevaa rakentaa kattavampaa alueellista verkostotyötä muiden toimijoiden kanssa. Rovastikunnallisesta yhteistyöstä saatiin käyttöön

hyvä ja toimiva yhteistyömalli, jonka pohjalta eri rovastikuntien on helppo lähteä kehittämään omaan rovastikuntaansa sopivaa yhteistyörakennetta.

Helsingin seurakuntayhtymän yhteinen diakonia tarjoaa palvelujaan ja yhteistyön mahdollisuuksia sekä hoitaa seurakuntien puolesta sellaisia tehtäviä, joita ei ole tarkoituksenmukaista tehdä jokaisessa seurakunnassa erikseen. Yhteisen diakonian rooli ja tehtävät seurakuntien kumppanina jäsentyivät hankkeen aikana lisää. Prosessin aikana syntyi uusia yhteistyön muotoja sekä sellaisia toimintoja, joiden avulla seurakuntien työn tukeminen täydentyi.

Osallistujien myönteinen tahtotila ja sen myötä sitoutuminen yhteiseen tavoitteeseen monien eri vaiheiden, myös kriittisen keskustelun kautta, piti osaltaan työskentelyn oikeilla raiteilla. Kehittämishankkeen myötä syntyi paljon hyvää uutta yhteistyötä, keskinäistä tutustumista, luottamusta ja työtoveruutta monella tasolla. ”Yhteistyön mahdollisuudet ovat miltei rajattomat – löydetty yhteys kannattelee aina.” (Arja Koski, *”Diakonia ihmistä varten”*)

Kehittämistyön tavoitteena on, että kaikissa seurakunnissa lähdetään rakentamaan käytännön sovelluksia sovittujen käytäntöjen sekä suosituksen pohjalta oma toimintaympäristö huomioiden. Yhteiset, sovitut toimintaperiaatteet ohjaavat ja tukevat työntekijöitä työn toteuttamisessa sekä jaksamisessa haastavassa tehtävässä sekä vaikuttavat ihmisten tasa-arvoiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun. Sitoutuminen yhteisiin pelisääntöihin on haaste.

Monia teemoja jäi työskentelyn ulkopuolelle, mutta kehittämistyö jatkuu sovitussa rakenteissa ja foorumeissa.

Hankkeen tuotoksena syntyi kirjallinen raportti *”Diakonia ihmistä varten”*, joka löytyy Helsingin seurakuntayhtymän internet-sivuilta ja on saatavana myös painettuna versiona.

● ANNE KOSTIAINEN

Johtava diakoniasihtööri
Helsingin seurakuntayhtymä

Työyhteisön vuorovaikutuksellisuus ammattillisuutta vahvistamassa

Tutkin espooalaisten diakoniatyöntekijöiden näkemyksiä hiljaisesta tiedosta ja sen jakamisesta työssään. Opinnäytetyöni oli osa ylemmän sosionomitutkinnon opintojani. Keräsin aineiston neljällä ryhmähaastattelulla keväällä 2010. Haastatteluihin osallistui 19 diakoniatyöntekijää. Haastateltavista 16 oli tehnyt diakoniatyötä 9 vuotta tai pidempään.

Hiljainen tieto voidaan määrittää ihmisen syvissä kerroksissa olevaksi saattomaksi rakenteeksi, jonka varassa ihminen tekee valintoja merkityksellisen ja merkityksettömän tiedon vä-

lillä. Hiljaista tietoa voidaan tarkastella myös hiljaisen tietämisen näkökulmasta, jolloin se ilmenee tavoitteellisenä, taitavana toimintana ja toteutuu sosiaalisessa kontekstissa. Diakonia-

työntekijät kuvasivat hiljaista tietoa sekä tietona että tietämisenä.

Viisasta toimintaa vaativassa työtehtävässä

Haastatellut sanoittivat hiljaisen tiedon persoonakohtaiseksi tiedoksi, jota on vaikea tarkasti määrittellä. Diakoniatyöntekijät kokivat, että hiljainen tieto tuli käyttöön haastavissa työtilanteissa, kuten voimakkaissa tunnetiloissa olevan ihmisen kohtaamisessa ja toivon välittämisessä uskottavasti.

Haastateltavat korostivat, että asiakastyössä on merkityksellistä olla läsnä ja ottaa ihminen ja hänen esille tuomansa asia tosissaan. Hiljainen tieto ohjasi työntekijää siinä, miten osoittaa kiinnostusta, miten antaa asiakkaalle tilaa ja auttaa häntä tuomaan esille päällimmäisten asioiden taustalla olevia asioita. Merkityksellistä haastateltavien mukaan on, ettei asiakas ole vain autettava vaan hän saa kokemuksen siitä, että omalla osaamisellaan esimerkiksi leiri- tai vapaaehtoistoiminnassa tai jotain asiaa kommentamalla hän voi olla avuksi toisille.

Hiljaiseksi tiedoksi katsottiin myös kyky hahmottaa kokonaisuuksia ja toimia taitavasti yhteistyösuhteissa ja

Time Salo

Kuvassa Leppävaaran seurakunnan diakoniatimi. Vasemmalta diakoniatyöntekijät Riitta Türkmen, Sari Aroheikki, Harriet Lohikari, pastori Olli Nuosmaa, Eveliina Kauppila, Nataša Stambelj, Petri Lehtisalo, opiskelija Henriikka Vainio

hyödyntää oikeaan aikaan tietoa, joka työntekijälle on kertynyt seurakuntatyössä. Kokonaisuuksien hahmottaminen on tärkeää asiakastyössä, mutta sen merkitys korostuu ryhmätoiminnassa sekä työyhteisön ja yhteistyöverkoston sosiaalisissa suhteissa.

On olemassa myös kielteistä hiljais-ta tietoa, jota ei tule jakaa, kuten negatiiviset asenteet työyhteisössä ja työntekijöiden ristiriidat. Myös tässä tutkimuksessa diakoniatyöntekijät toivat esille kielteisen hiljaisen tiedon. Työyhteisöön voi vähitellen rakentua vahvoja käsityksiä työkavereista, voi tulla klikkejä ja muita työyhteisön vääristymiä. Uuden työntekijän on tärkeää itse saada muodostaa käsityksensä työyhteisön sosiaalisesta verkostosta.

Hiljaisen tiedon kehittyminen

Haastateltavat katsoivat hiljaisen tiedon rakentuvan teorian tiedon, elämänkokemuksen ja työkokemuksen yhdistymisestä. Teoriatietoa oli saatu täydennyskoulutuksista. Monet toivat esille sen, että erilaiset kriisit työssä ja omassa elämässä olivat merkittävällä tavalla rakentaneet työntekijän identiteettiä. Tämän edellytyksenä oli, että asioita oli ollut mahdollista käsitellä työnohjauksessa, pitkissä koulutuksissa, omassa terapiassa tai ystävien kanssa. Hiljaisen tiedon kehittyminen edellyttää empaattisuutta ja kykyä ottaa opikseen erilaisista tilanteista.

Jotta hiljaisen tietämisen kehittyminen on mahdollista työyhteisössä, työntekijöiden kesken tulee olla keskinäistä kunnioitusta ja luottamuksellinen ilmapiiri. Työntekijöiden hyvinvointi vaikuttaa motivaatioon ja kaa hiljaista tietoa. Tutkimuksessa mukana olleiden tavoitteena oli, että työ olisi entistä enemmän yhteistä sekä omassa työryhmässä että koko seurakunnassa

Hiljaista tietoa yhdessä tekemisestä

Hiljaista tietoa voi omaksua seuraamalla toisen työn tekemistä. Parityöskentelyssä asiakastyössä moni dia-

koniatyöntekijä oli kokenut saaneensa hiljaista tietoa. Asiakastyötä tehdään yhdessä myös yhteistyökumppaneiden kanssa. Kehittämisideana hiljaisen tiedon jakamisen tapoihin tuli taloudellisissa vaikeuksissa olevien ryhmämuotoinen auttaminen. Se mahdollistaisi vertaistuen asiakkaiden kesken ja työntekijöiden työskentelyn yhdessä ja siten osaamisen yhdistämisen.

Yhdessä tekemistä käytettiin uusien työntekijöiden perehdyttämisessä ja opiskelijoiden ohjauksessa, vaikka se oli muutenkin työtapana. Yhdessä tekeminen seniori-aloittelija-työparina oli otettu huomioon erityisesti asiakastyössä, vapaaehtoisten koulutamisessa ja sururyhmän ohjaamisessa. Perehdyttämisessä merkityksellisenä koettiin ohjaaminen ajanhallintaan työajattomassa työssä ja omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Haastattelussa ehdotettiin, että työnsä aloittaville tarjottaisiin mahdollisuus jäsenyteen pohtia työn kysymyksiä perehdytyksen jälkeen mentoroinnin avulla.

Haastateltavat kokivat merkityksellisenä leirien ja retkien suunnittelun ja järjestämisen yhdessä. Suunnitteleminen on luova prosessi, jossa jaetaan, miten työtä on tehty aiemmin, mitä on kokeiltu ja ideoidaan uusia asioita. Leireillä mahdollistuu sekä toisen työn seuraaminen että jakaminen työn kysymyksistä. Hiljaista tietoa saa erityisesti työparilta, jonka osaaminen täydentää omaa osaamista. Siksi yhdessä tekeminen ja työstä puhuminen seurakunnan muiden työalojen työntekijöiden sekä yhteistyökumppaneiden kanssa kehittävät hiljaista tietoa ja rakentavat asiantuntijuutta. Haastattelussa tuli esille, että diakoniatii-min kokouksissa voidaan jakaa hiljaista tietoa. Kun tiimissä oli ollut opiskelija tai uusi työntekijä, kokouksissa oli keskusteltu työn tekemisen perusteista ja työtehtävien tekemisen tavoista ja periaatteista. Haastattelussa tuli esille, että kokouksessa työn yhteisyys voi vahvistua.

Diakoniatyöntekijät kuvasivat kolmea Espoon seurakunnissa toteutettua työkehittämisprosessia: perustoi-

mintokuvauksen tekemistä, diakonia-työ kartalle -selvitystyötä ja yhteisten linjausten tekemistä. Kunkin toteuttamisessa oli työskennelty sekä omassa seurakunnassa että yhteistyössä muiden seurakuntien kanssa. Yhteistä työskentelyille oli työn perusteista keskustelu, työn keskeisten asioiden kirjaaminen ja uusien näkökulmien löytyminen. Työntekijät kokivat saaneensa hiljaista tietoa näissä työskentelyissä ja kehittyneensä työntekijöinä. Työskentelyt tehtiin kokouksissa ja kehittämispäivissä. Monet haastateltavista kokivat pitkät prosessinomaiset koulutukset ammatillisesti merkittävänä. Ne olivat mahdollistaneet sekä kirjoitetun että hiljaisen tiedon vuorovaikutuksen. Merkityksellistä oli ollut saada prosessoida omaa työtä muual-la työskentelevien kanssa.

Pekka Tähtinen

● ANNA KALSKE
Vapaaehtoistoiminnan diakoni,
sosionomi (YAMK) diakoni, TRO
Paavalin seurakunta

Anna Kalske: "Että tää ois yhteinen juttu" – Espoolaisten diakoniatyöntekijöiden näkemyksiä hiljaisesta tiedosta ja sen jakamisesta työssään. Diak Etelä, 2011, sosionomi (ylempi AMK).

Toom Auli, Onnismaa Jussi & Kajanto Anneli (toim.) Hiljainen tieto tietämistä, toimimista, taitavuutta. Aikuiskasvatuksen 47. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura.

"Kirkko on keskellä kylää!" Rauman kaupungin sosiaalikeskuksen lastensuojelun työntekijä Ulla Reinvall, koulun sosiaaliohjaaja Antti Hannula, aikuis- ja perhe-työntekijä Tiina Kivistö ja lastensuojelutyön päällikkö Johanna Ylikoski ehdottivat heidän kuvansa tilalle esikoululaisten iloista kuvateosta Rauman kaupungista.

Yhteistyökumppani ja ihmisen ystävä

Diakoniatyön vaikuttavuutta arvioivat raumalaiset sosiaalityön ammattilaiset ja vapaaehtoistyöntekijä.

Diakoniatyötä tarvitaan, toteavat Rauman kaupungin sosiaalikeskuksen lastensuojelun sosiaalityöntekijä **Ulla Reinvall**, koulun sosiaaliohjaaja **Antti Hannula**, aikuis- ja perhetyön sosiaalityöntekijä **Tiina Kivistö** ja lastensuojelutyön päällikkö **Johanna Ylikoski**. He kutsuvat diakoniatyötä yhteistyökumppanikseen.

Yhteistyötä on tehty pitkään ja siihen ollaan tyytyväisiä. Antilla on kokemusta perheleireistä.

– Kesällä leirejä järjestetään kolme ja jokaiselle leirille pääsee kahdeksan perhettä. Leirien onnistumisesta kertoo sekin, että perheet haluavat mukaan seuraavanakin kesänä.

Perheleirit ovat seurakunnan diakoniatyön vetovastuulla ja lastensuojelu toimii yhteistyökumppanina. Näin on leirejä pidetty jo lähes 20 vuoden ajan. Seurakunnan leirikeskuksessa järjestettävillä leireillä vetäjinä toimii kaksi työntekijää molemmista järjestä-

jätahoista. Samat työntekijät ovat vetäneet leirejä jo useamman vuoden.

– Leirien tavoitteena on mahdollistaa perheille mukava loma. Pyrimme siihen, että kaikilla olisi mahdollisimman hyvä olla, Antti kertoo.

Arvokasta hänen mielestään on myös se, että leireille otetaan lastensuojelun ja seurakunnan piiristä muutamia nuoria apuohjaajiksi ja he saavat korvaukseksi kannusterahan. Nuoret ovat mukana myös leirien suunnittelussa.

– Työntekijälle leiriolosuhteet tarjoavat mahdollisuuden tutustua asia-

kasperheeseen vapaamuotoisemmin, Antti jatkaa.

Yhteistyössä järjestetään perheleirejä ja jatkotapaamisia vuoden ympäri. Asiakkaiden pyynnöstä on järjestetty myös isä-lapsi-leirejä.

Kirkolla on armo ja meillä on normi

Tiina on ohjannut diakoniatyön pariin asiakkaita, joilla on isoja taloudellisia ongelmia, koska diakoniatyöllä on hänen mielestään joissain kohdin enemmän liikkumavaraa.

– Diakoniatyössä tehdään myös vankilatyötä, johon meillä ei ole ollut mahdollisuutta, Tiina jatkaa.

Mielekkäästä yhteistyöstä Antilla muistuu mieleen Joulupuukeräys. Sen järjestäjä on Rauman Nuorkauppakamari, ja logistiikasta huolehtivat yhteistyössä sosiaali- ja diakoniatyö.

– Viime jouluna jaoin 1100 pakettia! Määrältään se on varmaan asukaslukuun suhteutettuna Suomen suurimpia, Antti kehuu.

Ulla kertoo olleensa yhteyksissä diakoniatuomistoon isompien avustasioiden puitteissa, koska siellä pystytään sentään neuvottelemaan.

– Kirkko voi antaa armoa, me voimme antaa normia, hän toteaa, ja saa kollegoiltaan suosiosoitukset onnistuneesta luonnehdinnasta.

Ulla kertoo tekevänsä yhteistyötä myös Länsi-Suomen Diakonilaitoksen projektin kanssa.

– Olen saanut sieltä perheille nopeasti kotiapua, ja asiakkailta on tullut hyvää palautetta saamastaan avusta.

Diakoniatyön ja sosiaalitoimen yhteistyötä tehdään myös työryhmätasolla.

– Lastensuojelun suunnitelmaa on ollut laatimassa myös diakoniatyön edustaja, joka osallistuu jatkossa suunnitelman seurantaan, Johanna kertoo.

Yhteistyöverkoston syksyisen ilta-päivätapauksen koolle kutsujana on seurakunnan diakoniatyö ja se saa työntekijöiltä kiitosta.

– Se on erilainen yhteistyöpalaveri. Siellä on kiva ja vapaa tunnelma, syödään, seurustellaan ja saunotaan.

Johannan mielestä diakoniatyö toimii lähellä ihmistä.

– Perhetyö on heillä ehkä enemmän ennaltaehkäisevää, kun lastensuojelu-

perheissä sosiaalityö on sisällöltään tavoitteellista, ohjattua ja tiivistä.

– Me olemme viranomaisia ja meitä sitovat normitukset. Meidän on tehtävä päätöksiä tietyissä aikarajoissa, joten työhömmme kuuluu kiire. Diakoniatyöntekijöillä on mahdollisuus kohdata ihminen. Diakoniatyö ja sosiaalityö täydentävät toisiaan, hän jatkaa.

Diakoniatyön hengellisyys ilmenee haastateltavien mukaan luontevalla tavalla. Yhteisissä tilanteissa, kuten leireillä, hartaudet ovat osa leiriohjelmaa.

– Hengellisyys on hienovaraista, sitä ei tuputeta, mutta jos joku haluaa keskustella aiheesta, siihen ollaan aina valmiita.

Hengellisyys on siinä, että ihminen kohdataan ihmisenä.

– Diakoniatyöntekijät ovat ihmistyön ammattilaisia. He kohtaavat ihmisten hätää ja vastaavat siihen omalla tavallaan, heidät on koulutettu olemaan ihminen ihmiselle, Ulla toteaa.

Yllätyin diakoniatyön monipuolisuudesta

Eläkeläinen ja vapaaehtoistyöntekijä **Heli Hartman** kertoo diakoniatyön olleen hänelle vieraan, kunnes hän syövästä toipuessaan ajautui työkokeiluun diakoniatyön toimistoon. Myöhemmin hän oli siellä neljä vuotta pätkätyöläisenä.

Diakoniatuomistossa hän hämmästytti, miten vaikuttavaa työtä diakoniatyöntekijät tekevät.

– Diakoniatyöntekijät ovat työhönsä sitoutuneita ja tekevät haastavaa työtä. Yllätyin työn laaja-alaisuudesta, koska olin luullut heidän auttavan vain mummoja.

Diakoniatyötä tehtiinkin lapsiperheissä ja yksinhuoltajien parissa, uusavuttomien ja mielenterveysongelmaisten kanssa.

– Tuskin laitapuolen kulkijat tulisivat toimeen, ellei diakoniatyötä olisi. Vapaaehtoisten varassa huolehtiminen olisi ainakin satunnaista. Nyt olen toiminut muun muassa yhteisvastuukeräjäjänä, jaan leipää ja toimin satunnaisesti avustajana matkoilla ja leireillä, Heli kertoo vapaaehtoistyön tehtävistään.

Hengellisyyden aistii turvallisena ilmapiiriin

Heli on miettinyt diakoniatyön resurssija tulevia haasteita.

Johanna Sointula

Vapaaehtoistyöntekijä Heli Hartman arvostaa diakoniatyötä tutustuttuaan siihen lähemmin.

– Miten diakoniatyö suunnataan, kun tarvitsijoiden määrä ei ainakaan tule vähenemään? Yhteiskunnallinen apu vähenee ja epävarmuus lisääntyy, eivätkä diakoniatyönkään rahat kaikkeen riitä. Ihmisistä on kuitenkin huolehdittava, lainsäädäntömmekin sitä edellyttää ja Jeesuksen esimerkki velvoittaa meitä auttamaan lähimmäistä.

Hänen mielestään kaikki eivät tiedä diakoniatyöstä. Ajassa eläminen vaatisi myös panostusta ja rohkeutta etsiä avuntarvitsijoita internetin maailmasta.

– Ja maahanmuuttajatkin tarvitsisivat tukea, että he pääsisivät sisälle tähän yhteiskuntaan. Mutta miten diakoniatyön resurssit riittävät?

Diakoniatyön vaativuus ja työntekijän jaksaminen huolettavat Heliä. Työssä uupuminen on mahdollista, koska työ on niin täysvaltaista. Lisäksi työhön kuuluva byrokratia vie suunnattomasti aikaa asiakaskontakteilta.

Helillä on itselläänkin kokemus siitä, miltä tuntuu kohdata hädässä oleva ihminen. Kerran hänen ollessaan tilapäisesti yksin diakoniatuomistossa sinne tuli ihminen, jolla oli valtava hätä ja vakaa aikomus tehdä itsemurha.

– Diakoniatyössä ei voi koskaan tietää, kuka on oven takana.

Helin mielestä hengellisyyden aistii diakoniatyöntekijöistä, heidän lähellään ilmapiiri on turvallinen.

– Diakoniatyötä ei varmaan jaksaisi, ellei työntekijällä ole kristillistä elämäntavasta. Hengellisyys ilmenee siinä, miten suhtaudutaan ihmiseen, sellaiseenkin, jolla ei ole samaa vakaumusta, Heli sanoo.

● JOHANNA SOINTULA

Vesa Nuorva 2011

Nepalin intensiivikurssilla tehtiin kenttäkäyntejä. Diakin opiskelija tutustuu perheeseen slummialueella Kathmandussa.

Vaihto Aasiassa jättää jälkensä

Diakin opiskelijat jättävät jälkensä maailmalle, mutta kenties syvin jälki jää opiskelijaan itseensä. Opiskelijavaihto maailmalla on osa Diakin ammatillisia opintoja. Aasia on vienyt yli 400 diakilaisen sydämen mennessään. Kahdensuuntainen korkeakouluvaihto on mahdollistanut nepalilaisten ja vietnamlaisien opiskelijoiden ja opettajien oppimisen ja opettamisen Suomessa.

Diakonia-ammattikorkeakoulun (Diak) opintoihin on alusta alkaen kuulunut mahdollisuus vähintään kolmen kuukauden mittaiseen ulkomaanvaihtoon – joko opiskeluun partnerikorkeakoulussa tai harjoitteluun alalle sopivassa yhteisössä lähellä tai kaukana.

Sosiaali-, terveys- ja kirkonalan tulevat ammattilaiset valitsevat vaihtokohteekseen useimmiten kaukaisen kohdemaan Aasiassa tai Afrikassa. Bangladesh, Hong Kong, Intia, Nepal ja Vietnam ovat isännöineet yli

400 diakilaista lähes 15 vuoden aikana. Näiden lisäksi lähetysjärjestöjen Aasian kohteet ovat tarjonneet unohdettoman kokemuksen muutamille kymmenille diakilaisille.

Kuluneena keväänä olen koonnut Diakin Aasian yhteistyön vaiheet ja kokemukset yksiin kansiin. On herkistyttävää lukea lukuisien entisten opiskelijoiden muistelevan vuosien jälkeen kolmea Aasian kuukauttaan aikana, jonka jäljet näkyvät yhtä. Työsäni Diakin kansainvälisten asioiden koordinaattorina ja erityisesti Aasian

Anne Meretmaa 2008

Vietnamissa opiskellaan synnytystä paikallisten olosuhteiden mukaisesti. Maaseutuklinikalla opiskelija ja paikallinen ohjaava opettaja.

vaihdon vastuuhenkilönä olen voinut nähdä läheltä, että opiskelijoiden työn hedelmät kantavat myös siellä toisessa päässä, vaikkapa lapsessa, joka on oppinut lukemisen alkeet sekä laulaa ja leikkii sydän riemua täynnä ”Hämähäkki...”.

Laadukasta yhteistyötä

Vuosien yhteistyön tuloksena Diakille on vakiintunut joukko partnereita, joiden parissa opiskelijat voivat perehtyä alansa toimintaan ruohonjuuritasolla, mutta saada myös teoreettista opetusta paikallisissa korkeakouluissa. Olemme löytäneet yhteistyökumppaneita, jotka ovat sitoutuneet toimimaan Diakin kanssa siten, että paikalliset apua ja tukea tarvitsevat ihmiset ovat siitä hyötynneet, mutta myös opiskelijat ovat saaneet parhaita mahdollista pääomaa tulevaa ammattiaan varten.

Opiskelijavaihto on aina kahdensuuntaista liikettä. Opiskelija ei lähde maailmalle asiantuntijana, jonka tehtävänä on kertoa, miten asiat pitäisi tehdä, vaan hän lähtee oppimaan elämistä ja työskentelemistä vieraassa kulttuurissa. Kuitenkin opiskelijan työkalupakissa on valmiuksia, joilla hän voi tukea asiakastaan, tämän itsetuntoa, luovuutta ja voimaannuttamista vahvistiavilla tavoilla.

Vastavuoroisuus syntyy kiitolisuudesta puolin ja toisin. Kun lapsi on oppinut jotakin uutta ja kiintyy opiskelijaan, tämä kokee tehneensä jotakin merkityksellistä, jättäneensä jäljen.

Diakin vaihtokohteet Asiassa ovat konkreettisia ja palvelevat alan koulutusta. Nepalissa, joka on vetänyt puoleensa yli 200 diakilaista, on mahdollisuus työskentelyyn useilla eri alueilla: katulasten parissa, varhaiskasvatuksessa, kristillisessä koulussa, naistyössä, huumevieroituksessa ja terveydenhuollossa sekä maaseudun kyläyhteisöissä.

Diakin opiskelijoiden kirjo on laaja – nuoresta ylioppilaasta kolmatta ammattia opiskelevaan, maailmaa ristiin rastiin kiertäneeseen aikuiseen – mutta ulkomaanvaihto on mahdollisuus heille kaikille. Siksi myös erilaiset kohteet ja haasteiden vaihtelevuus ovat tarpeen.

Perinpohjainen valmentautuminen

Diak edellyttää kaikilta vaihtoon lähtijöitä hyvää perehtymistä tulevaan. Diakin kehittämä valmennusohjelma on ainutlaatuinen suomalaisten

ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kentässä. Virtuaalista aineistoa on saatavissa, mutta lähiopetuksessa ja vuorovaikutteisessa perehdyttämisessä Diak on edelläkävijä. Tämä tukee myös isommissa ryhmissä samaan kohteeseen lähteviä opiskelijoita. Valmennus mahdollistaa tutustumisen toisiin etukäteen ja aloittaa ryhmäytymisen, jolla on monesti arvaamaton merkitys vaihtokuukausien aikana.

Kyösti Voima 2011

Sanga Sangain katulasten koulun innokkaat oppilaita Kathmandussa Nepalissa.

Vaihtokohteet tarjoavat myös hyviä mahdollisuuksia opinnäytetöiden tekemiseen, ja Aasiassakin on syntynyt muutamia kymmeniä opinnäytteitä, jotka ovat suoraan palvelleet asianomaisen yhteisön kehittämistyötä. Opinnäytteen tekeminen vaatii myös syvällistä paneutumista uuteen ympäristöön, paikallisten lähteiden hankintaa, haastatteluiden tekemistä ja valmiutta kuulla, mitä paikallisella taholla on sanottavana.

Opintojen syventämistä maailmalla

Viisi vuotta sitten Diak partnereineen pääsi mukaan ulkoministeriön rahoittamaan North South -liikkuvuushankkeeseen, joka on mahdollistanut myös nepalilaisten ja vietnamilaisten opet-

tajien ja opiskelijoiden vaihdot Suomeen sekä ns. intensiivikurssien järjestämisen Nepalissa ja Vietnamissa. Kolmen maan ja kuuden korkeakoulun yhdessä suunnittelemat ja toteuttamat, viikon mittaiset kurssit ovat mahdollistaneet osallistumisen myös niille paikallisille opettajille ja opiskelijoille, jotka eivät ole mahtuneet vaihto-ohjelmaan mukaan.

Palaute sekä intensiivikursseista että vaihdoista Suomeen päin on ollut uskomattoman positiivista. Nepalilainen sosiaalialan partnerioppilaitos kiittää sitä, että opiskelijoiden asenne opiskeluun on muuttunut yhteistyön myötä positiivisemmaksi. Vaihtokokemukset Suomessa ovat vaikuttaneet valintoihin kotimaahan paluun jälkeen. Mm. eräs opiskelija löysi vammaistyön omaksi alueekseen maassa, jossa vammaiset ovat yhä ns. ulommalla kehällä.

Jäljet tulevaisuuteen

Kenenkään sydän ei tunnu jäävän maailmalla kylmäksi. Huolimatta monesti pitkään piinaavista vatsataudeista ja saasteisen ilman aiheuttamista köhistä, päällimmäisenä jakamisen kotiin palaneilla ovat muistot ihmisistä, joiden elämään on voinut tuoda palasen toivoa. Mutta toivo ei elä vain Nepaliin jääneen lapsen tai äidin silmissä vaan myös opiskelijassa itsessään. Moni on jakanut kokemuksen, että jaksaa paremmin työskennellä vaikkapa lastensuojelun asiakkaiden parissa, kun on nähnyt, millaista elämä voi olla köyhässä maassa ja miten sielläkin jaksetaan uskoa tulevaisuuteen.

Monet Aasiassa vaihdossa olleet opiskelijat ovat aloittaneet pieniä kansalaisjärjestöjä, jotka ovat ottaneet sydämelleen Nepalissa tai Intiassa pieniä lapsiryhmiä ja heidän kouluttamisensa. Jotkut näistä yhteisöistä ovat toimineet jo reilut kymmenen vuotta eli sitoutuminen harjoittelun aikaiseen unelmaan on ollut vahvaa. Vaihto Aasiassa on jättänyt pysyvän jäljen Diakin opiskelijaan.

● ANNE MERETMAA
Lehtori, kansainvälisten asioiden koordinaattori

Kirkon naistyö – menneen ajan työmuoto?

Naistyöllä on kirkossamme ja kaikissa läntisissä sisarkirkoissamme pitkät perinteet. Toisissa kirkoissa se voi edelleen hyvin, toisissa taas se on alkanut hiipua ja himmetä. Näyttää siltä, ettei naistyön kukoistuksella ole pelkästään tekemistä naisten yhteiskunnallisen aseman kanssa, vaan pikemminkin on kyse kirkon itseymmärryksestä. Toiset kirkot vain ovat avoimempia ihmisten väliselle erilaisuudella ja luottavat sen kantavan moninaisuuden hyvää hedelmää.

Puhun tässä artikkelissa rinnakkain kirkon naistyöstä ja feministiteologiasta. Joitakin se saattaa hämmentää, mutta omasta näkökulmastani ne kulkevat kirkossa aina käsi kädessä. Kirkon työtä ei ole olemassa ilman raamatuntulkintaa, eikä Raamattua voida koskaan lukea ilman tulkintaa. Tämä koskee niin naistyötä kuin kaikkea muutakin kirkossa tehtävää työtä.

Naisnäkökulmaa ja arjen teologiaa

Elina Vuola on nostonut esiin sanonnan, että feminismi on radikaali käsitteys siitä, että naisetkin ovat ihmisiä. Kyse siis on naisen ihmisyydestä ja naisen oikeudesta sanoittaa ja luoda itse omaa todellisuuttaan. Tämä näyttää olevan edelleen vaikeaa monissa kirkollisissa yhteisöissä. Tässä asiassa sorrumme helposti puoleen ja toiseen. Myös naiset ovat usein halunneet määritellä mieheyttä ja näin kaventaneet miesten oikeutta sanoittaa omaa elämäänsä ja sen toiveita.

Suomessa niin kirkon naistyö kuin feministiteologinen lähestymistapa Raamattuun, kirkon oppiin ja uskoon ovat olleet hyvin maltillisia. Esiin on nostettu naisnäkökulmaa ja arjen teologiaa, mutta radikaaleja tulkintoja ja patriarkaalisen perinteen todellista kyseenalaistamista on karrettu. Räväkkäämmät kannanotot on usein koettu kiusallisiksi. Kirkkom-

me ja suomalainen kulttuuri ylipäättään etsii konsensusta ja harmoniaa ja se on näkynyt myös tässä kysymyksessä. Joskus voisi jopa kysyä, mitä me olemme uhranneet yhtenäisyyden alttarille. Asioiden peripohjainen ravistelu olisi voinut olla joskus siunaus, eikä aina uhka.

Feminismi ja kirkon sisällä myös feministiteologia ovat jättäneet ihmisten suuhun kitkerän jälkimaun. Niiden on pelätty tuovan eripuraa ja korostavan sukupuolten välistä eroa. Olemme halunneet uskoa, että Suomessa tasa-arvo on jo saavutettu eikä siihen kannata tuhlata enää voimia. Monien mielestä erityistä suojelua tarvitset tässä ajassa miehet eivätkä naiset. Naisten ja lasten heikko ja epätasa-arvoinen asema maailmalla on taas kuulunut enemmänkin lähetystyön ja kansainvälisen diakonian kentälle kuin seurakunnassa tapahtuvalle naistyölle.

Mitä siis tehdä kirkon ja seurakuntien naistyölle? Vieläkö se voisi kantaa uutta hedelmää vai onko aika auttamattomasti kulkenut sen ohi?

Teologista uudistusta

Feministisessä raamatuntulkinnassa on ollut perinteisesti kaksi uomaa. Yhtäältä se on halunnut nostaa keskiöön Raamatun monet näkymättömät ja vaiennetut naiset ja heidän roolinsa varhaisessa kristillisyydessä. Koska Raamatun tulkintatraditio on vah-

va, se on peittänyt alleen monet alkukirkon merkittävätkin naiset.

Tutkimuksen kautta on voitu osoittaa, ettei kuva Jeesuksen seuraajista tai Paavalin lähipiiristä olekaan ollut niin yksioikoinen kuin kirkkojen julistus ja oppi on vuosisatoja antanut ymmärtää. Kristinuskon keskeisten tapahtumien näyttämöllä, ristillä ja tyhjällä haudalla, paikalla olivat juuri naiset. Samoin Paavalin läheisinä työtovereina evankeliumin levittämisessä toimi useita naisia.

Toisaalta naisia alistavien tekstien esiin nostaminen ja uudelleen tulkitseminen ovat näyttäneet Raamatun patriarkaalisuuden ja siitä nousevat, omalle ajallemme vaarallisetkin tulkinnot. Feministisen kritiikin kohteena onkin perinteisesti ollut juuri patriarkaatti, miesten ylivalta suhteessa naisiin ja lapsiin. Se on laajentunut ylipäättään hierarkkisten valtarakenteiden kritiikiksi. Feminismi onkin puhunut tasa-arvoisuudesta eri ihmisten välillä, niin yhteiskunnassa kuin kirkossa. Tätä tulkintatapaa seuraten Raamatusta on haluttu nostaa esiin tekstejä, jotka puhuvat oikeudenmukaisuuden ja vapauden teemoista. Tässä feministiteologia on ollut yksi vapautuksen teologian muoto.

Feministiteologian anti oman aikamme kirkolle on moninainen. Se kehottaa meitä muistamaan ja ottamaan todesta Raamatun patriarkaalisen ja hierarkkisen maailmankuvan ja miesten määrittelemän tuhatvuotisen tulkintatradition ja sanoutumaan irti vahingollisista ja alistavista tulkinnoista.

Toisaalta se taas tuo evankeliumin arjen tasolle. Nostaessaan keskiöön Raamatun monenlaisia naisia se antaa lukemattomille tämän ajan naisille samaistumisinnan ja yhteyden Jumalan maailmaan. Siinä Jumala tulee keskele arkeamme ja arkemme kysymyksiä, kääntyy puoleemme ja kysyy: ”Mitä itket, nainen?”

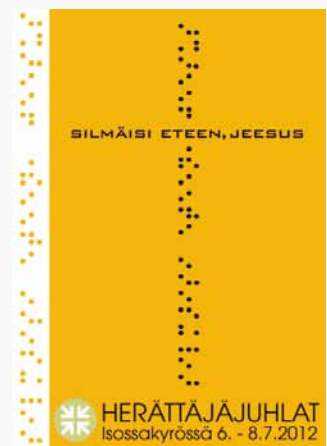
Usein ihmettelen

on piispainkokouksen hyväksymä oppikirja vaikeimmin kehitysvammaisten rippikoulua varten. Kirja on suunnattu ensisijaisesti rippikoululaisen perheelle, läheisille, ohjaajille, opettajille ja seurakuntien työntekijöille. Sen ovat julkaisseet yhteistyössä Kirkkohallitus, Kirjapaja ja Fontana Media.

Usein ihmettelen -kirjassa papit kirjoittavat rippikoululaisen elämän ja siinä olevan pyhän kohtaamisesta. **Heini ja Päivi Ahoinpelto** kertovat elämästään ja rippikoulusta. Päivi kuvaa sanallisesti äidin kokemuksia, Heini puhuu **Sirpa Päivisen** ottamien valokuvien kautta.

Kirjaan liittyy oheismateriaali rippikoulun suunnittelusta, toteutuksesta ja tavoitteista osoitteessa sakasti.evl.fi/rippikoulu_olemuskielella. Kirjaa myyvät Kirjapaja, Fontana Media ja hyvin varustetut kirjakaupat.

HERÄTTÄJÄJUHLAOPAS ON ILMESTYNYT

www.h-y.fi

Maailmanlaajaa vastuuta

Suomessa on pitkään ajateltu, ettei naiskysymystä tarvitse enää pitää erityisesti esillä. Maamme on ainakin näennäisesti tasa-arvoinen, niin kuin kirkkomekin. Kuitenkin maailmanlaajasti ajatellen naisten ja lasten asema on edelleen heikko. Ympäri maailmaa tätä alistettua asemaa tuetaan myös uskonnon antamin argumentein.

Kirkossa on toki puhuttu menneiden vuosien aikana paljon maailman naisten hädästä ja heihin kohdistuvasta väkivallasta. Tähän on pakottanut jo Kirkkojen maailmanneuvoston vuosikymmen, joka nosti esille juuri naisiin kohdistuvan väkivallan. Seurakuntien tasolla nämä kysymykset ovat kuitenkin olleet kaukaisia ja tuskin huomattavia. Kehitysmaiden naisten asema on kuulunut lähetyksen ja kansainvälisen diakonian piiriin, ei yleiseen seurakuntatyöhön tai aikuistyöhön.

Olemme myös Suomessa aivan uudenlaisten haasteiden edessä. Kansainvälistyminen ja maahanmuutto tuovat lintukotoomme maailmanlaajoja ongelmia. Seksiturismi ulkomaille ja Suomeenkin suuntautuva ihmiskauppa ovat kuitenkin tätä päivää ja osa suomalaista ongelmakenttää. Molemmissa kysymyksissä olemme uudelleen naisten ja lasten oikeuksien ja raamatuntulkinnan äärellä. Onko kristillinen ihmiskuvamme ja Raamatun kaksoiskäskeytyn velvoittava, että meidän on nostettava äänemme näiden kärsivien sisartemme puolesta?

Eettisistä kysymyksistä keskusteleminen on seurakunnissa usein vaikeaa. Etiikka sekoittuu helposti moralismiin ja paremmin tietämiseen. Siinä vahvemmat polkevat alle heikommat. Erityisesti seksuaalietiikan osalta keskustelu on ollut erityisen vaikeaa. Kuitenkin Raamattu velvoittaa meitä puhumaan niiden puolesta, jotka eivät itse saa ääntään kuuluviin ja joita kukaan ei kuule. Siksi seurakuntien ja seurakuntien naistyön on tulevaisuudessa tartuttava myös näihin kysymyksiin ja pidettävä entistä määrätietoisemmin esillä kärsivien naisten ja lasten asiaa.

Keskinäistä verkostoitumista

Viime vuosina naistenlehdet ovat olleet pullollaan kirjoituksia ystävyksistä, jotka kokoontuvat yhteen muuttaman kerran vuodessa. Nämä ovat usein naisia elämän ruuhkavuosissa, joille on tärkeää saada olla yhdessä naispuolisten ystäviensä kanssa, jakaa elämäänsä ja parantaa maailmaa. Jokainen tarvitsee itselleen kannattajia ja kumppaneita elämän eri vaiheissa.

Myös seurakunnan tehtävänä olisi tarjota verkostoja ja yhteen tulemistä. Naisten raamattu- ja keskustelupiirit vetävät ainakin omassa seurakunnassani edelleen väkeä. Ne tarjoavat mahdollisuuden tarkastella Raamattua naisnäkökulmasta, jakaa omaansa, rukoilla ja tuntee olevansa osa suurempaa kokonaisuutta.

Naistyö ei siksi ole vain menneen ajan työmuoto. Uusien sukupolvien myötä tavat toki vaihtelevat, mutta yllä hahmottelemani kolme merkitystä näyttävät säilyvän. Kirkon naistyön tehtävänä on pitää yllä feministiteologista raamatuntulkintaa, taistella maailman alistettujen ja näkymättömien naisten puolesta ja rinnalla sekä tarjota verkostoja ja vertaisryhmiä niille, jotka haluavat jakaa elämäänsä toisten naisten kanssa.

Seija Rytönen

● AULIKKI MÄKINEN
Kirkkoherra, TT
Männistön seurakunta

Patamäen koululla elää vahva yhteisöllisyys. Kaikille riittää kavereita.

Petra Tirkkonen

Tavoitteena kaikille kaveri

Oulun kouluilla oli tavoitteena Kaikille Kaveri, kun Oulun Diakonissalaitoksen lähihoitajaopiskelijat järjestivät kahden viikon ajan välituntitoimintaa oululaisille koululaisille. Iloisen yhteisen tekemisen kautta haluttiin tukea lasten ja nuorten kaverisuhteita sekä ehkäistä koulukiusaamista.

Oulun Patamäen koulun lapsilla oli erilaisia kouluviikkoja maaliskuussa, kun Oulun Diakoniaopiston lähihoitajaopiskelijat järjestivät heille Kaikille kaveri -hankkeen tiimoilta välituntitoimintaa viikon ajan.

Välituntien aikana oppilailta oli ohjattua toimintaa sekä pihalla että ulkona. Hulahula-vanteen pyörittystä, polttopalloa, lentävää hollantilaisista jne.

– Koulukavereiden kanssa pohditettiin, mitä pihaleikkejä on lapsena leikkitty. Sieltä niitä ideoita sitten alkoi tulla; parhaat leikit valittiin mukaan,

kertoo pihatoiminnasta vastannut lähihoitajaopiskelija **Laura**.

– Lasten kanssa puuhaaminen on ollut niin mukavaa, että näistä vanhoista leikeistä on innostunut aivan itsekin. Lapsilta palaute tulee heti; he joko lähtevät mukaan täysillä tai sitten eivät ollenkaan. Joillain välitunneilla haasteena on ollut mukaan houkuttelu, mutta lopulta olemme kyllä saaneet kaikki mukaan leikkeihin, opiskelijat **Hanna-Kaisa**, **Phornpimol** ja **Laura** kertoilevat.

Hanna-Kaisalla on omakohtaisista kokemuksesta loputtomalta tuntuvista välitunneista.

– Olin kouluaihana vielä ujo ja hiljainen. Joskus välitunnit tuntuivat loputtomilta. En uskaltanut mukaan koulukavereiden leikkeihin. Onneksi välituntivalvojat olivat yleensä niitä arjen enkeleitä, jotka tulivat jututtamaan ja pelastivat yksinäisiltä minuuteilta, Hanna-Kaisa kertoo.

Patamäen koulu on pieni koulu, eikä yksin jääminen ole suuri ongelma. Aikuiset tuntevat kaikki lapset ja lapset tuntevat toisensa. Kiusaamisen esiasteet havaitaan nopeasti ja niihin puututaan heti. Koulussa toimii vahva yhteisöllisyys, jossa isommat koululaiset huolehtivat pienemmistä.

– Meidän koulussa ei kyllä yleensä kukaan ole aivan yksin. Joskus joku ei uskalla tulla pelaamaan. Silloin menen ja pyydän mukaan peliin. Me halutaan kaikki pelaamaan, kakkosluokkalainen **Rasmus** jatkaa.

Martan ja Rasmusen mielestä olisi kuitenkin mukavaa, jos välituntitoimintaa olisi useammin – ainakin keran viikossa.

– Normaalisti pojat pelaavat välitunnilla jalkapalloa ja tytöt leikkivät liukumäessä ja labyrintissä, joka rakennetaan pihalle lumesta jokavuotiseen tapaan oppilaiden omin voimin, Rasmus kertoo.

Toiminta on nuorten näköistä

Opettajan näkökulmasta Kaikille kaveri- välkät ovat sujuneet mukavasti.

– Jopa kriittiset viidesluokkalaiset ovat pitäneet välituntitoiminnasta”, opettaja **Sanna Kokko** kertoo. Kokon mielestä hienointa on, että opiskelijat olivat keksineet uusia nuorten näköisiä asioita sekä toimintaa, joita aikuiset eivät aina hoksaa.

– Opiskelijat suunnittelivat välituntitoiminnan itsenäisesti ryhmissä. Välituntitoiminnassa oli mukana 20 opiskelijaa. He ovat hoitaneet työnsä todella itsenäisesti ja mallikkaasti. On hienoa huomata, millaista kasvua projektin myötä opiskelijoissa on tapahtunut: he ovat hioutuneet tiiviiksi ryhmäksi. He ovat oppineet kantamaan vastuuta ulkopuoliselle taholle omasta toiminnastaan ja ennen kaikkea he ovat monta kokemusta rikkaampia ihmisten kanssa toimimisesta, kertoo Oulun Diakoniaopiston koulutussuunnittelija **Tuija Puutio** tyytyväisenä.

Välituntitoiminta on osa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kaikille kaveri -hanketta. Tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kaverisuhteita ja ehkäistä yksinäisyyttä. Toimintaa on yhteensä neljällä eri paikkakunnalla: Oulussa, Helsingissä, Turussa ja Kuopiossa. Hanke on osa laajempaa yhteishanketta ”Yhteisvastuu nuoresta”, jossa on mukana MLL, Suomen Punainen Risti, Suomen Mielenterveysseura sekä evankelis-luterilaisen kirkon nuoris- ja rippikoulutyö. Hanke toteutetaan vuoden 2011 Yhteisvastuukeräyksen rahoituksella.

Sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan alan yrittäjyyden osaamista ja vahvistamista. Lähihoitajat toimivat entistä useammin itsenäisinä yrittäjinä. Tällöin tarvitaan yrittäjyystaitoja sekä si-

Opiskelijoille kuului myös salin jälkihoito; kuten varusteiden paikoilleen asettaminen seuraavaa kertaa varten.

säistä yrittäjyyttä. Yrittäjyysopintojen tavoitteena on sosiaali- ja terveysalan perusosaamisen turvaaminen, liiketoiminnallisen osaamisen kehittäminen ja yrittäjyyden syventäminen. Opintojen loppuvaiheessa opiskelija voi valinnaisissa opinnoissaan valita laajemmat 10 opintoviikon yrittäjyysopinnot. Oulun Diakoniaopiston opiskelijoiden työpanos on osa heidän yrittäjyyspolkuaan. Arjen opiskelussa opetetaan niitä taitoja, joita opiskelijamme tarvitsevat, jos myöhemmin ryhtyvät yrittäjäksi tai työskentelevät yrittäjän palveluksessa. Oppiminen tapahtuu käytännön tekemisen kautta pienissä oppimisprojekteissa, kuten välituntitoiminnan järjestämisessä. Tavoitteena on oman työn arvostaminen, asiakaslähtöinen toiminta sekä sääntöjen ja velvollisuuksien tuntemus.

● VIRPI PIETARINEN

Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö

ELÄ
DIAKONIAPÄIVÄT
KUOPIO
2012
välitä

Muistathan Kuopion
diakoniapäivät

5.-7.10.2012.

Lisätietoa:

[http://www.](http://www.diakoniapaivat.fi/)

[diakoniapaivat.fi/](http://www.diakoniapaivat.fi/)

Verkostot valttia vanhustyössä

Verkostoituminen, vapaaehtoistyö, omaishoitajatyö ja kotikäynnit – siinä diakoniatyöntekijä Helena Viitanen oppeja vanhustyöhön. Viitanen on vetänyt Helsingin Tuomiokirkkoseurakunnassa nelivuotista diakonisen vanhustyön projektia, joka päättyy elokuussa.

Helsingin Tuomiokirkkoseurakunnassa päättyy syksyllä nelivuotinen diakonisen vanhustyön Diva-projekti. Diakonisessa vanhustyössä autetaan diakonisen avun tarpeessa olevia ihmisiä. Yksinäisyys ja turvaverkkojen puuttuminen ovat olleet keskeisiä teemoja.

– Mielestäni osattomuus on parempi sana kuin syrjäytyneisyys. Ihminen voi olla osaton seurakunnan toiminnassa tai muussa elämässä. Ihminen on vain jäänyt kotiin. Joillakin ei ole ollut mitään yhteyksiä muihin ihmisiin työelämän jälkeen. He käyvät vain kaupassa, mutta eivät näe muita ihmisiä, diakoniatyöntekijä **Helena Viitanen** kertoo.

Osattomat voivat tarvita sekä diakoniatyön että kotihoidon ja sosiaalitoimen apua.

Heti projektin aluksi Viitanen tutustui useisiin diakoniseen vanhustyöhön liittyviin tutkimuksiin, jotta hän osasi löytää sopivat toimintatavat. Tutkimukset kuvasivat Viitanen mielestä tilannetta hyvin, joten itse ei tarvinnut sen enempää tutkia. Hän tutustui Ikäinstituutin tekemiin tutkimuksiin. Apuna olivat myös Kirkon vanhustyön strategia, vanhustyön teesit sekä Seniorien seurakunta eli Seva, joka käsitteli juuri helsinkiläisten vanhusten tilannetta. Myös pitkä työkokemus vanhustyössä auttoi oikeiden toimintatapojen löytämisessä.

Projektissa monta toimintatapaa

Projektin alussa Viitanen ryhtyi rakentamaan verkostoja. Verkoston jäsenet olivat joko organisaatioita tai yksittäisiä ihmisiä. Ne löytyivät erilaisten seminaarien ja tutkimusten kautta. Verkostoitumisessa oli haasteensa, sillä työntekijät vaihtuvat sekä kotihoidossa, sosiaalitoimissa että seurakunnassa. Viitanen verkostossa on ollut myös kaupungin kotihoito, Vanhustyön keskusliitto, Sininauhaliitto ja Ikäinstituutti.

Verkostojen kautta Viitanen löysi uusia avun tarvitsijoita. Kotihoito saattoi vinkata, keitä olisi hyvä käydä tapaamassa. Joskus omaiset soittavat. Joskus vanhus on soittanut itse tai siten ystävä, naapuri, isännöitsijätoimisto tai lähikauppias otti yhteyttä.

– Verkostossa oleville eri organisaatioiden edustajille piti joskus kunnolla selittää, mitä diakoninen vanhustyö on. Onko se käännyttämistä vai mitä? Usein jäin miettimään, osasinko kertoa oikein asioista, Viitanen pohtii.

Kaupungin vanhusten palvelukeskuksen kanssa Viitanen piti Pilke-ryhmää. Siihen tuli tukea ja koulutusta Sininauhaliiton hankkeesta Ikääntyvä ja alkoholi.

– Pilke-ryhmien kautta monien elämänlaatu on parantunut ja monet ovat saaneet uusia ystäviä.

Verkoston kautta löytyi yhteistyö myös omaishoitajien päivätoiminta-

keskuksen kanssa. Omaishoitajien virkistyminen ja toisten kanssa keskustelu on tärkeää. Usein omaishoitajille on käynyt niin, että ystävät ovat koonneet. Vaikka he eivät tietoisesti jätä, he saattavat jättäytyä, kun toinen sitoutuu hoitotyöhönsä niin voimakkaasti. Monesti omaishoitajat ovat olleet väsyneitä.

– Olisi hyvä, että seurakunnan työntekijät kävisivät juttelemassa leskiksi jääneiden omaishoitajien kanssa. Hautajaisten jälkeen ei saisi jäädä yksin. Seurakunnan työntekijä voisi kysyä, voisiko hän tulla myöhemmin käymään, Viitanen toivoo.

Viitanen mielestä puolisonsa menettäneille omaishoitajille voisi perustaa oman sururyhmän. Monesti omaishoitajat ovat olleet hyvin sitoutuneita puolisoonsa ja jäävät sitten myöhemmin yksin. Lesket, joilla on ollut hoitosuhde puolisoonsa, löytävät samoja keskustelunaiheita.

Pitkjänteistä vapaaehtoisten koulutusta

Hyväksi toimintamuodoksi Viitanen huomasi vapaaehtoisten kouluttamisen kotikäyntityöhön vanhusten luona.

– Tein paljon kotikäyntityötä. Aluksi tutustuin vanhukseen ja kävin hänen luonaan muutamia kertoja. Tämän jälkeen otin mukaani jonkun vapaaehtoisen, joka jatkoi kotikäyntejä, Viitanen kertoo.

Vapaaehtoisissa oli mukana myös ”Nikkari Niiloja”, jotka laittoivat digiboksin kuntoon tai korjasivat huonekaluja.

– Aina ensiksi haastattelimme vapaaehtoisen ja tarjosimme koulutusta, Viitanen kertoo.

Koulutuksessa oli mukana myös Ikäinstituutin asiantuntijat.

– Vapaaehtoisten rinnalle tulo teki ihmisiä joillekin vanhuksille.

Vapaaehtoisen kanssa vanhukset kiersivät korttelin, kävivät kaupassa, kirkossa tai torilla. Siten heidän elämänpiirinsä laajentui. Projektissa vapaaehtoisia on ollut noin kaksikymmentä ja heitä on tuettu ja koulutettu pitkäjänteisesti.

– Kotikäynneillä pohdimme usein elämänmenoa. Mitä elämä on nyt? Jotkut odottavat kuolemaa, joitakin kuolema voi ahdistaa. Toisten kanssa pidämme hartauden, toiset eivät sitä halua, Viitanen kertoo. Joskus mukana on pappi, joka jakaa ehtoollisen.

Kaikkia niitä toimintamuotoja, joita Viitanen mietti, hän ei ehtinyt toteuttaa projektissa.

– Nuorisotyön kanssa jäivät yhteistyömuodot löytämättä, hän harmittelee.

Mielenkiintoista olisi ollut, että

nuoret olisivat saattaneet vanhuksia kirkkoon tai tehneet muuta yhdessä.

Toimintatapoja ei voi kopioida

Viitanen ei heti lähtisi kopioimaan projektin toimintatapoja muihin seurakuntiin.

– Tärkeää on lähteä kunkin työntekijän omasta asiantuntijuudesta ja pohtia oman seurakunnan tilannetta, Viitanen sanoo.

Esimerkiksi tutkimuksia lukemalla voi lukea ja miettiä, miten asioita soveltaa omassa työssä. Oman asiantuntijuuden kasvattaminen lisää mielenkiintoa ja rohkeutta mennä eteenpäin. Mitä asia tarkoittaa henkilökohtaisesti? Mitä asiantuntemusta tarvitsen lisää? Kenen kanssa voin verkostoitua? Löytyykö joku palvelutalo, jonka kanssa voi tehdä yhteistyötä? Onko verkostoista apua minulle, seurakunnalle tai

vanhukselle? Minkälaista sielunhoitoa on vanhusten parissa? Millaista vapaaehtoistoiminta on vanhustyössä? Niiden kautta löytyvät kullekin seurakunnalle sopivimmat tavat.

Projektin vaikuttavuutta voivat arvioida useat tahot. Vaikuttavuus näkyy esimerkiksi siinä, että vanhus on uskaltanut lähteä pois kotoaan vaikka kirkkoon tai käsityöpiiriin. Se näkyy myös siinä, että vanhuksen ei tarvitse heti mennä laitoshiitoon.

Viitanen mielestä huono-osaisten vanhusten elämää tulee helpottaa entistä enemmän.

– Jotkut vanhukset on jopa jätetty heitteille. Siksi on hyvä, että vuoden 2013 Yhteisvastuueräys tukee huono-osaisten vanhuksia, Viitanen sanoo.

● LAURA KOSKELAINEN

Yhteisvastuu 2004:

Päihdeäideille

totisesti toisenlainen elämä

Suomessa vuoden 2004 Yhteisvastuu-keräys auttoi päihdeitä käyttäviä odottavia äitejä ja vauvaperheitä. Yhteisvastuuvaroin Ensi- ja turvakotien liitto yhdessä Tyynelän kuntoutus- ja kehittämiskeskuksen kanssa kehittivät uuden, moniammatillisen kotona tehtävän työn mallin, jossa tuettiin äidin päihteettömyyttä raskausaikana sekä äidin ja vauvan vuorovaikutusta ja vanhemmuutta.

Työn tulokset olivat kannustavia. Raskausaikana aloitetut riittävän tiheät ja pitkään jatkuvat kotikäynnit vauvaperheissä auttoivat äitejä päihteettömyydessä ja he pystyivät avun myötä huolehtimaan hyvin lapsistaan. Osa äideistä aloitti uudelleen myös kesken jääneet opinnot tai hakeutui työelämään.

Tiivistä tukea vauvaperheen arkeen

Totisesti toisenlainen elämä eli Tosi-projektissa päihdetyön ja varhaisen vuorovaikutuksen osajista muodostuvat työparit tapasivat perheitä heidän kodeissaan useana päivänä viikossa vähintään 1–2 tuntia kerrallaan. Tapaamisia jatkettiin kunkin perheen kanssa puolesta vuodesta yli vuoteen. Kolmivuotisessa projektissa oli mukana 28 noin 20–40-vuotiasta äitiä eri puolilta Suomea. Heillä oli yhteensä 38 lasta.

Tosi-työntekijät kävivät läpi kaksivuotisen prosessikoulutuksen, jossa käsiteltiin päihdeistä kuntoutumista ja vanhemmuuteen liittyvän vuorovaikutustyöskentelyn vahvistamista. Samanaikaisesti kotikäyntityötä tekevät työntekijät saivat työnsä tueksi myös työnohjausta. Lisäksi yhteisvastuuvaroin järjestettiin koulutuspäiviä, joihin osallistui yli tuhat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista.

Päihdeasiantuntemuksesta apua äideille edelleen

– Tosi-projekti päättyi vuonna 2007, mutta sen tulokset jäivät elämään, paitsi apua saaneiden äitien, lasten ja perheiden parantuneena tilanteena, myös työntekijöiden asiantuntemuksena, kehittämispäällikkö Maarit Andersson Ensi- ja turvakotien liitosta kertoo.

– Projektin opit ja työtavat ovat edelleen aktiivisessa käytössä ja äitejä autetaan pääsemään raskausaikana eroon päihdeistä monin eri tavoin, Andersson jatkaa ja arvioi, että Ensi- ja turvakotien liiton toiminnassa autetaan vuosittain noin 250 päihdeistä kärsivää perhettä.

Kotka on yksi Tosi-projektissa mukana olleista paikkakunnista, jossa työn tulokset ovat jääneet vahvasti elämään.

– Olemme oppineet löytämään päihdeongelmaiset äidit ja vauvaperheet, Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen toiminnanjohtaja **Jaana Vaittinen** kertoo.

– Aluksi tuntui, että näitä perheitä on alueellamme todella vähän, mutta kyse oli ennemminkin siitä, ettei heitä osattu tunnistaa, Vaittinen jatkaa.

Verkostosta neuvoja vaikeisiin tilanteisiin

Nyt neuvoloiden ja äitiyspoliklinikan työntekijät osaavat ohjata ja motivoi-

da päihdeongelmaisia äitejä hakeutumaan hoitoon. Vaittisen mukaan erityisesti neuvoloiden terveydenhoitajat olivat hyvin kiitollisia siitä, että saivat projektin kautta kaivattua täsmäkoulutusta päihdeidenkäytöstä omaan työhönsä. – Saimme myös toimivan yhteistyöverkoston, joka on voimakkaita tunteita herättävässä työssä erittäin tärkeää. Vaikeissa tilanteissa työntekijä ei jää yksin, vaan voi aina halutessaan kysyä neuvoa muilta verkoston jäseniltä, Vaittinen kuvailee.

Kotkassa tehtiin tiivistä yhteistyö-

tä Ensi- ja turvakoti yhdistyksen, A-klinikan, lastensuojelun, neuvoloiden, äitiyspoliklinikan ja seurakunnan kanssa. Seurantaryhmä kokoontuu edelleen neljästä viiteen kertaan vuodessa ja sen tehtävänä on arvioida ja kehittää Kotkan alueella päihdeongelmaisille vauvaperheille suunnattuja palveluja. Jaana Vaittinen kiittää Yhteisvastuukeräystä: – Lahjoittajien keräykseen antamat varat on saatu jo moninkertaisena takaisin.

● SALLA PELTONEN

Yhteisvastuu auttoi Nelliä irti huumeista

Viisi vuotta sitten 19-vuotias **Nelli** (nimi muutettu) heräsi aamuisin keskelle helvettä. Mistä saan päivän annoksen? Entä mistä rahat sen maksamiseen? Huumeet tai niiden puute täyttivät arjen. Elämä muuttui kertalaakista, kun hän huomasi olevansa raskaana.

– Olin käyttänyt huumeita kuusi vuotta ennen kuin tulin raskaaksi, jo 12-vuotiaana alkoholin ja kannabiksen käytön aloittanut Nelli kertoo. Raskaus oli edennyt kolmannelle kuulle, kun hän sai tietää odottavansa lasta.

– Tasan sillä hetkellä päätin lopettaa huumeiden käytön, vaikka en aiemmin siinä ollut onnistunutkaan. Halusin ehdottomasti pitää lapseni, Nelli muistelee.

Synnytyssalista pikavieroitukseen

Kovasta tahdosta huolimatta Nelliin kotipaikkakunnalla ei ollut sillä hetkellä mitään mahdollisuutta päästä huumeieroitushoitoon. Kaupungilla ei ollut resursseja. Sen sijaan hänet ohjattiin tapaamaan vuoden 2004 yhteisvastuuvainoin käynnistetyn Tosi-projektin työntekijöitä. Tilanne sai yllättäen uuden käänteen, kun Nelliin synnytys käynnistyi jo kuudennella kuulla ja hänet lähetettiin suoraan ensiavusta ambulanssilla suurempaan kaupunkiin.

– Lapsi syntyi terveenä ja pääsin pikavieroitukseen, Nelli kertoo.

Pienenä keskosenä syntynyt sinnikäs lapsi oli vain puoli vuorokautta hengityskoneessa ja kuukauden sairaalassa, kunnes pääsi kotiin äitinsä luo.

– Onneksi hänellä ei havaittu huumeiden käytöstäni johtuvia vieroitusoireita, Nelli sanoo huojentuneena.

Käytännön apua vauva-arkeen

Suurinta apua nuori äiti kertoo saaneensa Tosi-projektin perhetyöntekijöiltä, kun arki vauvan kanssa alkoi.

– Minulla ei ollut asumiskelpoista asuntoa. He etsivät minulle ja lapselleni uuden kodin. He käyttivät minua kaupassa ja huumeeseuloissa. Kun olin toisen työntekijän kanssa poissa, toinen heistä piti huolta lapsestani. He auttoivat arjessa käytännön asioissa ja pystyin kysymään heiltä neuvoja milloin mihinkin tilanteeseen, Nelli kuvailee saamaansa apua.

– Ihan alkuun ajattelin, että mitä ihmeen sossuja nämä ovat. Ajattelin, että ne vain tulevat urkkimaan, löytyykö kotoani jotain, Nelli muistelee tunteitaan.

– Kun tutustuin perhetyöntekijöihin, tunteet heitä kohtaan muuttivat täysin päinvastaisiksi. Tuskin olisin selvinnyt ilman heitä.

Uusia ystäviä vertaistukiryhmistä

Nelli pääsi eroon vanhasta kaveripiiristään ja löysi Tosi-projektin piiristä toisia äitejä, jotka olivat samassa tilanteessa.

– Vertaistuki on ollut minulle tosi tärkeää. Oli ihana huomata, etten ollut ainut äiti, jolla oli ongelmia. Tiesin, etten jää yksin. Kävimme perheretkillä,

äiti-lapsi-kerhossa ja pääsimme lapseni kanssa kahdesti myös perhekuntoutukseen, Nelli kertoo.

Tosi-projektin työntekijät auttoivat Nelliä pois myös velkakierroista. Huumehöyryisinä vuosina pikavipeistä ja tv-visailuista kertyneet velat olivat menneet ulosottoon, mutta nyt vanhat velatkin on maksettu pois.

Päämääränä unelma-ammatti

Pienehköllä paikkakunnalla kylällä liikkuu silloin tällöin pahoja puheita.

– Kerran sosiaalitoimistosta soitettiin. Joku oli väittänyt, että käytän taas huumeita ja että mulla on kauheat huumeivelat niskassani, Nelli sanoo.

– Menin saman tien antamaan huumeeseulat todistaakseni, etten ole käyttänyt mitään. Vaikka olen monesti harkinnut, en silti halua muuttaa vieraaseen paikkaan. Perheeni ja koko sukuni asuu täällä, Nelli sanoo.

Nuoresta iästään huolimatta Nelliillä on takanaan rankka menneisyys. Oman päättävyytensä ja Tosi-projektin perhetyöntekijöiltä saamansa avun turvin hän kuitenkin sai elämänsä takaisin raitilleen. Lapsen saatuaan Nelli on ollut pari vuotta työelämässä ja pohtii parhaillaan unelma-ammattiaan. Hän on juuri pyrkinyt myös opiskelemaan.

– Haluan työhön, jossa saan tehdä jotain omilla käsilläni, Nelli kuvailee. Arkeen iloa tuo reipas 5-vuotias, täysin normaalisti kehittynyt lapsi. Nelli ja vauva saivat apua ajoissa.

● SALLA PELTONEN

Oppilaitoksissa kysyntää diakoniatyölle

Nuoret aikuiset putoavat monista sosiaalialan palveluista. Nuorisotyö ei heitä enää tavoita, ja nuoret aikuiset kokevat aikuisille suunnatut palvelut usein etäisiksi ja hankalan byrokraattisiksi. Ammattikorkeakouluissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa nuoria aikuisia auttavat muun muassa kuraattorit, terveydenhoitajat ja opintopsykologit. Heitä ei ole riittävästi. Kouluterveyskyselyt kertovat ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien huumekokeilujen, yksinäisyyden, fyysisen uhan ja vanhempien työttömyyden lisääntyneen. Liian monella ei ole yhtään ystävää. Kirkon työntekijät pystyvät yhteistyössä oppilaitosten ammattilaisten kanssa auttamaan nuoria ja nuoria aikuisia heidän diakonisissa tarpeissaan.

Vuosi sitten tässä lehdessä (*Diakonia* 1/2011) julkaistiin kirjoitus oppilaitoksissa tehtävästä diakoniatyöstä. Artikkelissa kerrottiin tekeillä olleesta tutkimuksesta, joka oli opinnäytetyöni Diakonia-ammattikorkeakouluun. Siinä selvitin vantaalaisten ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen diakonisia toiveita ja tarpeita. Tutkimus kuvaa hyvin sitä, miten kirkko voi osallistua oppilaitosten arkeen, minkälaisia haasteita ja mahdollisuuksia kirkon työllä on ja millaista osaamista diakoniatyöntekijä tarvitsee työskennellessään oppilaitoksessa.

Diakoniatyöllä on paljon mahdollisuuksia kehittää jalkautuvaa työtä oppilaitoksissa. Tutkimuksen mukaan oppilaitoksissa pidettiin diakoniatyön tärkeimpinä tehtävinä sielunhoitoa, elämänhallinnan tukemista, kriisityötä ja asiakkaan osallisuuden lisäämistä. Niitä tarvitaan paljon. Oppilaitoksissa voidaan tavoittaa hyvin suuri osa nuorten ja nuorten aikuisten ikäryhmästä heidän omassa arjessaan. Kuten diakoniatyö yleensä, myös oppilaitoksissa tehtävä dia-

koniatyö on pystyttävä kontekstualisoimaan. Toimintatavat on suunniteltava ja työ tehtävä yhdessä oppilaitosten omien ammattilaisten kanssa, koska tarpeet kirkon työlle ovat erilaisia eri oppilaitoksissa. Opiskelijahuoltoryhmä voi ohjata diakoniatyöntekijälle esimerkiksi opiskelijan, jolla on ongelmia elämänhallinnassa tai asuntoasioissa, taloudellisia huolia tai tarvetta hengellisyyden tukemiseen. Opiskelijoiden ikäjakauma on laaja, joten heitä askarruttavat paitsi kasvamisen ja aikuistumisen, myös aikuisten ja perheiden kysymykset.

Oppilaitoksissa tarvitaan laajaa osaamista

Oppilaitokset haluavat hyödyntää diakoniatyöntekijöiden monialaista osaamista. Diakoniatyöntekijä verkostotyön, kriisityön ja sosiaalialan osaajana on suurena apuna opiskelijahuollolle. Tutkimuksen vastauksissa korostuivat turvallisen aikuisen läsnäolon tarve ja opiskelijoiden henkilökohtainen kohtaaminen. Vastaajat kirjoittivat esimerkiksi näin:

”Tällä hetkellä käytössämme ei ole tahoja, jonka luokse voisi ohjata opiskelijan jo ennen varsinaisten ongelmien syntymistä.”

”Opiskelijoiden kokonaisvaltainen elämänhallinta on heikkoa, pitkäjännitteisyys ja tavoitteiden eteen työskentely on selvästi heikentynyt. Haasteena on opastaa ja kasvattaa näitä taitoja, jotka ovat itsenäisen elämän perustaitoja eivätkä koulun substanssitaitoja.”

”Seurakunta tarvitsee yhteyttä nuoriin jo ihan pitääkseen yhteyttä jäseniinsä, ja oppilaitoksessa tarvitaan seurakunnan osaamista ja kristillisen arvomaailman luontevaa läsnäoloa.”

Vastaajien mielestä nuoria aikuisia on luontevinta kohdata oppilaitoksen arjessa, jossa diakoni voi tarjota selkeää apua ja tukea, mihin opettajilla tai muulla henkilöstöllä ei ole aikaa tai osaamista.

Vaikka tutkimus onkin tehty diakoniatyön mahdollisuuksista vantaalaisissa oppilaitoksissa, sen tuloksia voidaan soveltaa muuallakin. Niitä voidaan hyödyntää seurakunnissa diakoniatyön kehittämisessä. Tulokset vahvistavat käsitystä, jonka mukaan kirkon kannattaa suunnata diakoniatyön resursseja sinne, missä avun tarve on suuri ja missä syrjäytyvät nuoret ja nuoret aikuiset ovat helposti tavoitettavissa. Oppilaitoksissa tuloksia voidaan hyödyntää kirkon kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisessä.

Työkokemus vahvistaa tulokset

Opiskeluaiikani loppupuolella ja valmistuttuani työskentelin puolisen vuotta oppilaitosdiakonin sijaisena Vantaalla. Työkokemukseni vahvistaa tutkimuksen tulokset. Oppilaitoksissa tulivat vastaan kaikki diakoniatyön peruskysymykset. Kävin sekä ennalta

sovittuja että spontaaneja ammatillisia ja sielunhoitokeskusteluja opiskelijoiden ja oppilaitosten työntekijöiden kanssa. Ratkoin opiskelijoiden kanssa taloudellisia ongelmia ja asuntoasioita. Autoin päihdeongelmista kärsiviä opiskelijoita ja heidän perheitään. Pohdin oppilaitosten työntekijöiden kanssa heidän työtään työnohjauksellisissa keskustelussa. Suunnittelin ja toteutin yhdessä opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa ryhmätoimintoja. Olin mukana kriisiryhmän toiminnassa jälkihoitotilanteissa ja ammatillisen oppilaitoksen henkilöstön kriisivalmennuksessa.

Ammattini perusteella pääsin mukaan mitä erilaisimpiin tehtäviin ja tilanteisiin. Erityisesti apuni oli tarpeen syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemisessa ja opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden kanssa, jotka saavat muuta apua kenties vasta viikkojen päästä tai eivät saa apua lainkaan. Diakoniatyöntekijä tavoittaa koulupudokkaat vain organisoitumalla oppilaitoksiin. Huikeita yhteistyötä rakentavia kokemuksia tarjoavat ryhmäytykset ja koulutukset, joissa diakoniatyöntekijä tukee opiskelijajohvointityötä ja opiskelijoiden hyvinvointia.

Työssä on ensimmäiseksi voitettava oppilaitosten ja oppilaitosten ammattilaisten sekä erityisesti opiskelijoiden luottamus. Vain siten voi päästä heidän kanssaan hyvään yhteistyöhön, syvällisen luottamuksellisen keskustelun tasolle ja toteuttamaan kirkon diakoniatyön keskeisimpiä tavoitteita. Yhteistyö ja luottamus syntyvät helpoimmin siellä, missä oppilaitoksiin on jo aiemmin olemassa valmiit seurakunnan yhteydet. Ammatillista selviytymistä tukevat maalaisjärjen käyttö ja normaalit ihmissuhdetaidot. Työntekijän omat kokemukset kasvattajana helpottavat työtä. Keskustelut nuorten elämästä, ongelmista ja ihmiskohaloista omien lasten ja heidän ystäviensä kanssa avartavat ja päivittävät työssä tarvittavaa tietoutta, osaamista ja ymmärrystä.

Organisoitumalla oppilaitoksiin kirkko tavoittaa tehokkaasti satoja ja tuhansia nuoria ja nuoria aikuisia; myös niitä, joilla ei ole muuta suhdetta kirkkoon. Nuorisolain tarkoittamassa monialaisessa yhteistyöverkostossa diakoniatyö pääsee tekemään työtä

Kari Paajanen

tä syrjäytymisen ehkäisemiseksi, varhaisen tuen antamiseksi ja kirkon tekemiseksi entistä tunnetummaksi hyvän tekemisen kanavana. Tämän tarkoittaa työn suuntaamista sinne, missä sille on selvä tilaus. Kirkon diakoniatyön strategian näkökulmasta tätä mahdollisuutta ei kannata jättää käyttämättä.

Oppilaitoksissa diakoniatyön on kohdattava nuoret ja nuoret aikuiset arvostavasti ihmisinä, heidän vaikeuksiaan ja pohdintojaan vähättelemättä ja liioittelematta. Sen sijaan, että heidät nähdään ensisijaisesti ongelmina, pitää nähdä heistä kumpuva voima,

mahdollisuus ja toivo. Iän sijasta voitaisiin mieluummin ajatella nuorta aikuista elämässään paikkaansa etsivänä ihmisenä. Joskus tämän paikan löytämisessä ja elämänpolun kulkemisessa tarvitaan diakoniatyöntekijän ammatillista apua ja sosiaalista tukea.

● TIINA SNELLMAN
HSO-sihtööri, sosionomi (AMK), diakoni

Tämä tutkimus on luettavissa Theseus-tietokannassa hakusanoilla Snellman Tiina ja Diakoniatyötä oppilaitoksessa?

Jyri Komulainen

Katolisuus on merkittävä tekijä myös globaalissa etelässä. Intialainen nainen kunnioittaa Jeesuslapsen patsasta Bangalossa.

Etelä-Intialaisessa United Theological Collegessa pidetty naistenpäivän hartaus nosti esiin naisiin kohdistuvia vääryyksiä.

Kristinuskon matka kohti etelää

Kristinuskko on liikkunut maailman uskontokartastolla viime vuosikymmeninä kohti etelää. Arvioidaan, että kristinuskon maantieteellinen painopiste osuisi tätä nykyä Timbuktun tietämille. Maantieteellinen siirtymä tuo mukanaan monia kulttuurisia ja sosiologisia muutoksia. Myös uskomisen vapaus saattaa tulla haastetuksi, mistä muistuttavat uutisotsikot Nigeriassa tapahtuneista terrori-iskuista.

Maailman uskontotilastot tarjoavat yllätyksiä monille, joiden tietämys aihepiiristä on viimeksi päivitetty koulun uskonnonopetuksessa.

Ensinnäkin tilastoista käy ilmi, että enemmistö maapallon kristityistä asuu globaalissa etelässä. Keski- ja eteläkristittyä ei edusta valkoinen mies vaan pikemminkin värillinen nainen. Sellaiset maat kuin Brasilia, Meksiko, Filippiinit, Nigeria, Kiina, Kongon demokraattinen tasavalta ja Etiopia ovat

nousseet kärkikymmenikköön Yhdysvaltojen, Saksan ja Venäjän seuraksi listattaessa maita, jossa asuu lukumääräisesti eniten kristittyjä.

Toiseksi, kristinuskko osoittautuu tilastojen valossa maailman vainoimmaksi uskonnoksi. Riippumattomien arvioiden mukaan jopa neljä viidestä uskontoon perustuvasta väkivallanteosta kohdistuu kristittyihin. Kristittyjen vainot eivät ole vain muisto katakombien ja leijonien ai-

kakaudesta vaan valitettava osa nykypäivää.

Vaikka useimmat maapallon kristityistä kuuluvat enemmistöön omassa asuinympäristössään, merkittävä osa kristityistä elää uskonnollisena vähemmistönä. Viimeksi mainitut kokevat vainoja etenkin sellaisten islamilaisien tai kommunististen hallintojen taholta, jotka eivät muutenkaan kunnioita ihmisoikeuksia. Toisaalta tilastoja rumentaa myös Intian kaltainen demokratia, jossa militantit hindunationalistit syyllistyvät ruohonjuuritasolla vähemmistöjen vainoamiseen.

Kristinuskon moninaisuus

Jos fokusoi katseensa tarkemmin minne tahansa globaalissa etelässä, huomaa kristinuskon saaneen enemmän tai vähemmän paikallista väriä. Kaukana ovat ajat, kun länsimainen lähetystyö yritti muokata harvoista kään-

tyneistä eurooppalaistyylisiä kristittyjä.

Siirtomaavallan purkaannuttua kristinuskon vetovoima on kasvanut, mikä omalta osaltaan on johtanut moninaiseen vuorovaikutukseen paikallisen kulttuurin ja uuden uskon välillä. Prosessia on vauhdittanut se, että katolinen kirkko päätti Vatikaanin toisessa kirkolliskokouksessa (1962–1965) suhtautua kannustavasti paikallisen kulttuurin värittämään kirkolliseen elämään.

Kristinuskon kotoperäistymisen myötä on syntynyt muun muassa teologiaa, joka pyrkii sanoittamaan uskoa paikallisin termein. Aina tällaiset kontekstuaaliset teologiat eivät ole löytäneet tietään tavallisen kirkkokansan pariin. Esimerkiksi Intian kristillinen ashram-liike vahvasti hindulaisine symboleineen näyttäisi jääneen vaikutukseltaan melko rajalliseksi. Suurin osa Intian kristityistä vetää identiteettinsä turvaamiseksi pikemminkin rajaa ympäröivään hindulaisuuteen kuin pyrkii tietoisesti sopeuttamaan uskoaan siihen.

Sen sijaan sosiaalieettisesti tiedostavat kristinuskon tulkinnat näyttäsivät löytäneen vastakaikua ruohonjuuritasolla. Latinalaisessa Amerikassa alkunsa saanut vapautuksen teologia nojasi alusta asti uskontulkintoille, joita maanosan köyhät työstivät faveloissa. Sittemmin vapautuksen teologia on saanut paikallisia muotoja ympäri maailmaa. Esimerkiksi intialainen dalit-teologia lähtee liikkeelle kastittomien todellisuudesta ja pyrkii vastamaan siihen evankeliumin vapauttavan sanoman valossa.

On ongelmallista puhua globaalien etelän kristinuskosta yleisesti. Paikalliset eroavaisuudet ovat luonnollisestikin hyvin suuria. Brasilialaisella helluntailaisella, indonesialaisella luterilaisella ja egyptiläisellä koptilla ei ole juuri muuta yhteistä kuin että he elävät uskoaan todeksi meidän näkökulmastamme ”ei-länsimaisessa” kulttuurisessa kontekstissa.

Moninaisuutta lisää se, että globaalista etelästä löytyy tunnustuskuntien koko kirjo. Enemmistö etelän kristityistä on katolisia, mutta myös protestanttisuus eri muodoissaan on koitunut eri puolille maapalloamme.

Jyri Komulainen

Global Christian Forumin kokouksessa Indonesiassa 2011 näkyi myös karismaattisuus.

Esimerkiksi etiopialainen Mekane Yesus -kirkko kirii pian Ruotsin kirkon ohitse maailman suurimpana luterilaisena paikalliskirkkona.

Globaalissa etelässä helluntailaiskarismaattiset uskontulkinnat ovat korkeassa kurssissa, joten myös katolisuus on usein saanut karismaattista väriä. Kun kulttuurissa yleisesti uskotaan vaikkapa henkiin ja ihmeparantumisiin, kristityn ei tarvitse yrittää selittää pois evankeliumeissa kuvattuja riivaajien ulosajamisia tai sairaitten parantumisia.

Vastauksia ympäristön haasteisiin

Tutustuminen kristinuskoon globaalissa etelässä osoittaa, että kristityt pyrkivät vastaamaan ympäristönsä haasteisiin uskostaan käsin. Vastaukset vaihtelevat radikaalistikin. Esimerkiksi sopii kysymys, miten evankeliumi suhteutuu muihin uskontoihin.

Osa kristityistä suhtautuu periaatteellisen torjuvasti muihin uskontoihin. Erityisesti evankelikaalit ja helluntailaiset painottavat lähetystyön välttämättömyyttä. Toiset taas haluavat korostaa uskontojen vuoropuhelua ajatellen myös muiden uskontojen voivan toimia väylänä Jumalan pelastavalle toiminnalle. Tällainen ajattelutapa näkyy monilla katolisilla teologeilla.

Vastaavasti suhtautumisessa köyhyyteen ja yhteiskunnalliseen epäoikeudenmukaisuuteen vallitsee erilaisia lähestymistapoja. On yhteisöjä, jotka lupaavat Jeesuksen nimessä materiaalista menestystä ja ajallista onnea. Toiset laittavat painon yksilölliseen pelastukseen tuonpuoleisuudessa.

Huomionarvoista on, että uusimpien tutkimusten mukaan sosiaalieet-

tisesti valveutuneet tulkinnat näyttäsivät kuitenkin olevan nousussa. Esimerkiksi helluntailaisuuden piirissä holistiset näkemykset evankeliumista ovat voimistuneet: uskossa ei ole kysymys vain sielun pelastumisesta vaan myös ajallisiin epäkohtiin tarttumisesta. Silloinkin kun globaalien etelän kristityillä ei ole vapautuksen teologista ohjelmaa, usko rohkaisee usein kantamaan vastuuta heikoimmista veljistä ja sisarista.

Uudenlaista ekumeniaa

Helluntailaisten havahtuminen evankeliumin kokonaisvaltaisuuteen osoittaa yhdestä näkökulmasta todeksi sen, miten kristinuskon globaalit muutokset johtavat uudenlaiseen lähentymiseen. Perinteiset raja-aidat eivät enää päde. Myös ekumeniassa näkyy keväen merkkejä.

Yksi kiinnostavimmista ekumeenisista avauksista on Kirkkojen Maailmanneuvoston piirissä syntynyt idea uudenlaisesta ekumeenisesta tilasta, joka toisi yhteen maapallon kristityt – myös ne, jotka eivät ole mukana perinteisessä ekumeniassa. Global Christian Forum on järjestänyt monien alueellisten kokoontumisten lisäksi kaksi maailmanlaajuista tapaamista – Kenian Limurussa 2007 ja Indonesian Manadossa 2011. Tavoitteena on hyvin kevyellä hallinnolla luoda yhteyttä ja rakentaa luottamusta täysin erilaisista taustoista tulevien kristittyjen välillä.

Kun katsotaan kolmannen vuosikymmenen alkua, voidaan yhtäältä nähdä kristinuskon palaavan lähtöruutuun. Samaan aikaan kun kristikunnan perinteiset ydinalueet Euroopassa maalistuvat, evankeliumi on löytänyt otollisen maaperän globaalien etelän köyhien ja muiden maan hiljaisten parissa. Evankeliumi paljastuu uudella lailla kokonaisvaltaiseksi, kun se löytää kotinsa mitä erilaisimmissa kulttuureissa. Toisaalta jotain on myös muuttunut: kristinuskon on nyt ensimmäistä kertaa historiansa aikana kirjaimellisesti maailmanlaaja uskonto.

● JYRI KOMULAINEN

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston dogmatiikan dosentti, joka työskentelee piispaikokouksen kansliassa.

Kärsimyksen tiellä

Suomesta turvapaikan saanut irakilainen Aram, 38, kertoo tarinansa helsinkiläisessä pizzeriassa. Hän on yksi maailman 200 miljoonasta vainotusta kristitystä. Aramin veli sekä joukko ystäviä ovat joutuneet murhatuiksi ja kidutetuksi kotikaupungissaan Bagdadissa – tai he ovat kadonneet jäljettömiin. Irakissa ainoa sallittu uskonto on islam.

Aramin oikea käsi on pommisirpaleista toimintakyvytön, hänen perheensä on uhattu tappaa ja hän joutuu yhä elämään pelossa. Aramin viesti on ehdoton – Me tarvitsemme apuamme, kristittyjen elämä Irakissa on yhtä painajaista!

Veenni Ahlberg

Sodan seuraukset

Yhdysvaltojen hyökkäysten ja **Saddam Husseinin** hallinnon syrjäyttämisen jälkeen vuonna 2003 Irak muuttui, erityisesti kristittyjen osalta. Kristittyjä on Aramin mukaan aina kohdeltu eri tavoin kuin muslimeita. Heitä on yritetty käännättää ja heitä on syrjitty. Kun Aram oli 15-vuotias, hänen ikäisensä muslimipojat sitoivat hänet narulla ja väänsivät hänen käsiään. Vainoista huolimatta normaali elämä oli mahdollista. Vuoden 2003 jälkeen kristityt joutuivat etnisen puhdistuksen kohteeksi. Pakkokäännetyksistä, uhkailuista ja rynnäköistä koteihin tuli arkipäivää.

– Kristittyjen tilanne Irakissa ei ole koskaan ollut hyvä, mutta Saddamin kukistumisen jälkeen se on vain pahentunut. Saddamin aikaan niin vahvaa uhkaa ei ollut. Nyt kristityillä ei ole minkäänlaisia oikeuksia!

Äärimuslimit pitävät kristittyjä Yhdysvaltojen armeijan liittolaisina. Amerikkalaiset sotilaat suhtautuvat kristittyihin luottavaisemmin kuin muihin irakilaisiin.

– Meitä ei tutkittu yhtä tarkasti. He eivät vaivanneet meitä. Tästä syystä viha meitä kohtaan vain kasvoi.

Pakkokäännättäminen

Vuoden 2009 aikana Aramin kotioveen Bagdadissa koputettiin kolme kertaa keskellä yötä. Vieraat miehet veivät hänet kulman taakse aseella uhaten. Asia oli taas kerran sama – Aramin perheineen oli käännättävä muslimiksi tai heidät tapettaisiin. Lähiseudun kris-

tittyjä oli kadonnut, toisia oli kidutettu ja jotkut tapettu. Joukossa oli Aramin ystäviä, naapureita ja perheenjäseniä. Vuonna 2004 hänen veljensä oli ammuttu ohi ajavasta autosta.

Aramin oli kääntynyt muslimiksi. Hän teki sen pelastaakseen perheensä, pakonalaisena. Huhtikuise-
na päivänä Helsingissä Aramin silmät ovat surulliset ja ilme vakavan tyyni. Näkee, että näihin muistoihin palaa-
minen ei tunnu helpolta.

Aramin oli kääntynyt muslimiksi. Hän teki sen pelastaakseen perheensä, pakonalaisena.

– Entehnyt sitä tosissaan, en uskosi. Lausuin koraanin säkeitä heidän läsnä ollessa. Se kävi helposti.

Kääntyminen ei kuitenkaan riittänyt. Muutaman päivän kuluttua yksi saman äärimuslimiryhmän jäsenistä palasi. Hän otti Aramin mukaansa ja vei hänet muutaman korttelin päähän talosta. Siellä odotti joukon johtaja.

– He sanoivat, että kääntynin vain tilanteen pakosta, enkä harjoita islamin uskoa oikeasti.

Seuraavana perjantaina, muslimien pyhäpäivänä, Aramin oli tultava läheiseen moskeijaan ja luettava mikrofonin koraanin otteita. Hänen oli julistettava, että hän, kristitty, kääntyy nyt muslimiksi.

Kristittyjen hävittäminen

Aram on assyrialainen ja koko hänen sukunsa on kristitty. Assyrialaiset ovat yksi maan alkuperäiskansoista, pieni ja heikko vähemmistö, joka kattaa maan väestöstä alle kolme prosenttia.

Kristinusko saapui Mesopotamiaan, nykyisen Irakin valtion alueelle, varhain, jo noin 100 vuotta Jeesuksen syntymän jälkeen. Assyrialaiset omaksuivat kristinuskon ensimmäisten joukossa ja alkoivat levittää Jeesuksen sanomaa ympäri Aasiaa. Nykyään valtaosa alueen kristityistä on etnisesti assyrialaisia. Vielä vuonna 2003 Irakissa oli noin kaksi miljoonaa kristittyä. Tänä päivänä luku on arvioiden mukaan jopa puolet pienempi. Vainojen seurauksena kristittyjä on tapettu ja heitä on paennut kotiseuduiltaan.

– Kristittyjä katosi päivittäin ja heitä katoaa yhä. Meidän oli vaikea nukkua. Koskaan ei tiennyt, milloin vainoojat tulevat.

Aramin mukaan keskustelu kristittyjen hävittämisestä Irakissa on täysin julkista ja sitä tapahtuu myös viranomaisten toimesta. Kristityt elävät kauhuissa eivätkä pysty vapaasti liikkumaan. Kauppaan tai yleensä minnekään on vaikea päästä. Voi olla, että turvallisuudessa koko alueen alkuperäiskansa katoaa Irakista kokonaan, ellei sen tilannetta kohenneta.

– Viranomaiset ajavat siviili-
toilla asuinalueillamme. He kuuluttavat megafoneillaan, että meidän on lähdettävä, tai muuten menetämme henkemme. He tekivät myös rynnäköitä koitehimme ja vievät miehiä mukanaan.

Venni Ahlberg

Irakissa on suuri shiiamuslimiväestö ja paljon äärimuslimeja. Irakissa sovelletaan lainsäädännössä yleisesti islamilaista sharia-lakia. Se ei tunnusta muita uskontoja kuin islamin.

Aram muutti vaimonsa ja lastensa kanssa toiseen kaupunginosaan Bagdadissa. Turvaa oli saatava, sillä heidän liikkeitään seurattiin koko ajan. Tieto siitä, että talossa asui kristittyjä, oli levinnyt.

– Uudelle seudulle muuttaminen tarkoitti myös sitä, ettemme saaneet kertoa uskonnostamme kenellekään. Se piti pitää täysin salassa. Kokoon-

tuminen toisten kristittyjen kanssa oli vaikeaa, jopa mahdotonta. Meitä ei saanut nähdä yhdessä.

Vainot eivät kuitenkaan loppuneet, sillä tavalla tai toisella Aramin juuret paljastuivat. Perheen oli paettava.

Säästöillä salakuljetettavaksi

Vuoden 2010 maaliskuussa Aram perheineen pääsi pakenemaan Irakista. Kauan säästetyillä rahoilla ja Ruotsissa asuvien sukulaisten taloudellisella avustuksella heidät salakuljetettiin ensiksi Syyriaan.

– Sen jälkeen saavuimme maahan, jonka nimeä en edes tiedä. Sieltä pääsimme laivalla Suomeen.

Aramin vaimon perhe oli saapunut Suomeen vuotta aikaisemmin.

– He sanoivat, että tämä on hyvä maa: kirkkoja ja vapaus uskoa.

Kokemukset Irakissa ovat niin hirtittävät, ettei Aramin pelko vainoista ole vielä kukaan kadonnut.

– Kun näen muslimeja täällä, sydämeni alkaa hakata lujempaa ja alan pelätä. Niistä kokemuksista ja kauhukuvista on vaikea päästä irti.

Aram muistuttaa, että Irakin kristityt tarvitsevat rukouksia ja kaiken mahdollisen tuen ja turvan kansainvälisellä tasolla. Kaikilla tulisi olla oikeus uskoonsa.

– Jeesus on kulkenut ristinnauttamisen kärsimyksen tien meidän vuoksemme. Vaikka kristittyjen tilanne Irakissa on kärsimystä, emme luovu Kristuksen meille osoittamasta tiestä; uskostamme.

Nyt Aramilla on levollinen mieli. Hän opiskelee suomen kieltä ja luottaa, että hänen perheensä on täällä turvassa. Aram toivoo vielä palaavansa kotimaahansa Irakiin, vaikka lähes kaikki hänen ystävänsä ovat joko paenneet tai tapettu.

– Haluaisin palata, mutta vasta sitten, kun kristityillä on oikeuksia ja mahdollisuus harjoittaa uskontoaan rauhassa. Pelkään pahoin, etten voi koskaan palata. Tilanne on tällä hetkellä huono. Mutta kuten me kristityt uskomme, aina on toivoa.

● ELLI-ALINA HIILAMO

Aramin nimi on muutettu hänen yksityisyytensä turvaamiseksi.

Usko vapaasti – ajattele toisin

Ekumeenisen vastuuviikon kautta Suomessa toimivat kirkot nostavat esille uskonnonvapautta. Vuonna 2011 Vastuuviikon teemana oli Usko vapaasti – ajattele toisin. Tämän vuoden teemana on Turvallinen paikka uskoa ja elää.

Uskonnonvapauden tilanne maailmassa vaihtelee suuresti. Uskonnonvapaus ei valitettavasti ole itsestäänselvyys käytännön elämässä kansainvälisistä julistuksista ja sopimuksista huolimatta. Monissa maissa uskonnolliset ja etniset vähemmistöt kokevat uskonnonvapauden loukkauksia, jopa vainoja. Ihmiset joutuvat usein jopa pakenemaan konfliktialueilta uskonsa takia. Irakista noin puoli miljoona kristittyä on lähtenyt maasta Irakin sodan seurauksena. Vainon logiikka on yksipuolinen ja yksinkertainen: kristitty länsi hyökkäsi Irakia vastaan, joten Irakin kristityt ovat länsimaiden ystäviä ja kannattivat sotaa.

Tämän päivän marttyyreja

Uskonnonvapausloukkaukset ja vainot eivät kuitenkaan tarvitse mitään logiikkaa. Ne muistuttavat pelottavalla tavalla Euroopassa tapahtuneita ns. noitavainoja 1600-luvulla. Viime vuoden Vastuuviikon intialainen vieras, tohtori **Sam Paul**, kertoo, kuinka kateus saattaa johtaa riitaan. Seuraa syytöksiä jumalanpilkasta. Syytetyllä on liiankin usein vähäiset mahdollisuudet selvitä ilman rangaistusta, joka on kuolema. Sam Paul työskentelee Intiassa uskonnonvapauden asiantuntijana, ja tiiminsä kanssa hän joutuu usein todistamaan, miten kirkkokorkeuksia tai kristittyjen sekä muiden etnisten tai uskonnollisten vähemmistöjen taloja on poltettu ja ihmisiä pahoinpidelty uskonsa tähden.

Pakistanissa katolinen vähemmistöministeri **Shahbaz Bhatti** pyrki poistamaan lain, jonka mukaan ih-

misiä voidaan tuomita kuolemaan jumalanpilkasta. Tästä työstä Bhatti murhattiin maaliskuussa 2011. Bhatti ja monet muut marttyyrit ovat todistaneet uskostaan tietoisina riskeistä. Kristittyjen ja kirkkojen velvollisuus on nostaa esille kaikkien uskonsa ja vakaumuksensa tähden kärsivien ihmisten tilanne.

Uskonnonvapaus kuuluu kaikille

Jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen sekä uskonnon tai vakaumuksen julistamiseen yksin tai yhdessä toisten kanssa, sekä julkisesti että yksityisesti, opettamalla sekä harjoittamalla hartautta ja uskonnollisia menoja. (Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, 18. artikla)

Uskonnonvapaus on yleismaailmallinen, henkilökohtainen ja perustavalaatuinen ihmisoikeus. Sen mukaan jokaisella on oikeus valita itse uskonnollinen vakaumus tai jokin maailmankatsomus ja harjoittaa uskontoaan tai maailmankatsomustaan. Jokaisella on myös oikeus vaihtaa uskontoaan. Kukaan ei saa joutua painostuksen kohteeksi tällaisen valinnan johdosta. Uskonnonvapaus kuuluu jokaiselle kunkin henkilön katsontakannasta riippumatta. Se sisältää oikeuden myös ei-uskonnollisiin maailmankatsomuksiin kuten ateismiin, agnostiikkaan ja pafisfisiin.

Sisäinen ja ulkoinen vapaus

Uskonnonvapaus on enemmän kuin kansalaisoikeus. Se sisältää yksilöl-

lisen ulottuvuuden, eli sisäisen oikeuden, ja julkisen ulottuvuuden. Sisäinen uskonnonvapaus tarkoittaa vapautta valita, vaihtaa tai jättää uskonto tai vakaumus. Kansainvälisen oikeuden mukaan tätä vapautta ei saa missään oloissa rajoittaa minkään valtion, yhteisön tai yksilön toimesta.

Jos julkista uskonnonharjoittamista halutaan rajoittaa, sen tulee perustua tilanteen huolelliseen analyysiin YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia käsittelevän sopimuksen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen valossa, eikä sitä saa kohdentaa mihinkään tiettyyn uskonnolliseen ryhmään.

Sisäinen uskonnonvapaus on koskematon ja on verrattavissa omantunnon vapauteen. Silti syntyy tilanteita, jolloin viranomaiset pyrkivät selvittämään ihmisten uskon ”aitoutta” tai ”laatua”. Jos esimerkiksi turvapaikanhakija tulee maasta, jossa kristittyjä vainotaan, ja on vaihtanut uskontoaan (useimmiten islamista kristinuskoon) hakemuksensa yhteydessä, maahanmuuttoviranomaisia saattavat kiinnostaa turvapaikanhakijan motiivit. Eri asiantuntijoiden mukaan olisi syytä selvittää, onko ulkopuolisen tahon puuttuminen henkilön vakaumukseen ja sen kysenalaistaminen laillista tai peräti uskonnonvapauden loukkaus. Esimerkiksi Ruotsista on valitettavia tapauksia, joissa turvapaikanhakijan pastori tai sielunhoitaja on todistanut hakijan aktiivisesta uskosta ilman, että se on vaikuttanut maahanmuuttoviraston karkotuspäätökseen.

Tilanne maailmalla

Uskonnonvapausloukkauksia tapahtuu kaikkialla maailmassa, eikä uskonnon vaihtaminen ole riskitöntä edes kaikille Suomessa asuville. Maailman väestöstä jopa 70 prosenttia elää maissa, joissa uskonnonvapautta rajoitetaan voimakkaasti. Esimerkiksi

Kuin kala verkossa

Ihminen ja alkoholi

Tieteellistä tietoa pähteettömän elämäntavan tukemiseen

Alkoholiongelman käsittelyyn on jo pitkään kaivattu kirjaa, jossa eri alojen asiantuntijat valottavat käytännön kokemukseen pohjaavaa tietoa alkoholiriippuvuuden kehittymisestä ja hoidosta. Eri tieteenalojen johtavat tutkijat kertovat tämän kirjan artikkeleissa viimeisimmät tutkimustiedot helposti ymmärrettävässä muodossa.

Tarkoituksena on tarjota hoitoalan henkilöille, alkoholiongelmallisille ja heidän omaisilleen uusia ideoita ja näkökulmia alkoholiriippuvuuden ymmärtämiseen ja käsittelyyn. Ihmiset tuntevat suurta neuvottomuutta ja voimattomuutta kohdatessaan lähipiirissään alkoholiongelman.

Alkoholikysymys askarruttaa kirkon työntekijöitä sekä sosiaali- ja terveystoimen piirissä työskenteleviä, samoin kuin opetustoimen, nuorisotyön, poliisitoimen, vankeinhoidon, myymälähenkilökunnan sekä ravintolohenkilökunnan työntekijöitä.

Hämmennystä lisää se, että kaikki yhteiskunnan kerrokset, naiset, miehet, nuoret ja vanhat käyttävät alkoholia. Tässä kirjassa kerrotaan mm. alkoholin vaikutuksesta aivoihin, sikiövaurioihin sekä annetaan uusinta tietoa alkoholin syöpävaarallisuudesta. Tähän mennessä käytäntönä on ollut, että yksittäisten tutkimusten tuloksia on raportoitu kunkin tieteenalan sisällä oman alan kollegoille. ”Kuin kala verkossa”-kirjan toimitustyössä on koottu yksiin kansiin kattava kokonaisuus eri tieteenaloilta ja käytännön asiantuntijoilta avuksi arjen ongelmien hoitamiseksi ja ratkaisemiseksi.

Markkinoilla on kirjoja ja artikkeleita, joissa julkisuuden henkilöt kertovat alkoholiongelmistaan. Niissä tulee esille, miten vaikeata on selvittää riippuvuudesta alkoholiin. ”Kuin kala verkossa”-kirjan tarkoituksena on antaa toivoa ja menettelytapoja elämän palauttamiseen ajoissa oikeille raiteille.

● JARMO HEINONEN

LYHYESTI

Pohjois-Koreassa, Saudi-Arabiassa, Iranissa, Egyptissä ja Kiinassa valtio on syyllistynyt systemaattisiin uskonnonvapausloukkauksiin. Irakissa, Intiassa, Pakistanissa ja Afganistanissa uskonnollisia ja etnisiä vähemmistöjä painostetaan ja ahdistetaan, ja ne kohtaavat hyökkäyksiä, väkivaltaa ja väkivallan uhkaa ääriyhmiä taholta.

Historiallinen kehitys

Missään maassa ei ole ns. täydellistä uskonnonvapautilannetta. Uskonnonvapauden toteutuminen on kehittynyt eri tavoin eri maissa. Ensimmäisiä uskonnonvapauden kannattajia oli englantilainen **Thomas Helwys** (n. 1550–1616), yksi baptistiliikkeen perustajista. 1600-luvun alussa Helwys muotoili keskeisen vaatimuksen, että kirkon ja valtion tulee olla erotettuina, jotta kansalaisilla on oikeus ja vapaus valita uskontonsa omantuntonsa mukaan. Helwys kuoli vankilassa kuningas **Jaakko I:n** toimeenpanemissa protestanttien vainoissa, mutta hänen uraaurtava ajattelunsa on vaikuttanut uskonnonvapausaatteen ymmärtämiseen ja kehitykseen.

Vielä tämän päivän Euroopassa on maita, joissa suositaan tiettyä uskontoa ilman, että se herättää suurta huomiota. Pohjoismaisten kuningas-huoneiden tulee kuulua luterilaiseen kansankirkkoon, ja täällä kotona Suomen evankelisluterilainen kirkko on ainoa uskonnollinen yhteisö, joka mainitaan perustuslaissa. EU on kuitenkin päättänyt kunnioittaa jäsenmaiden historiallista tilannetta ja uskonnonvapauslainsäädäntöä.

Usein syytetään ns. muslimimaita uskonnonvapauden loukkauksista, syystäkin. On kuitenkin olemassa myös toisenlaisia esimerkkejä. Yllättävää ja mielenkiintoista onkin, että Senegalissa, jossa islam on enemmistöuskonto, on parempi uskonnonvapautilanne kuin sekulaarisessa Ranskassa.

Vapauden merkitys

Vakavat uskonnonvapausloukkaukset liittyvät muihin ihmisoikeusloukkauksiin: henkilön syrjintään, identiteetin, osallisuuden sekä tur-

vallisuuden kieltämiseen ja mielenkiinnon- ja sananvapauden sekä koontumis- ja yhdistymisvapauden rajoittamiseen. Monien oikeus elämään on uhattuna, kun polarisaatio kasvattaa väkivaltaisia konflikteja.

Uskonnon ja katsomuksen vapaus on edellytys kestäväälle kehitykselle, demokratialle ja turvalliselle yhteiselölle. Siksi Suomen ja muiden EU-maiden on tärkeää edistää uskonnonvapautta ja ihmisoikeuksia ulkopoliitikassaan. Suomen uusi kehityspoliittinen ohjelma on tässä hyvä työväline. Ohjelma pyrkii olemaan ihmisoikeusperustainen ja korostaa myös uskonnonvapauden merkitystä.

Uskonto

– ei uhka vaan mahdollisuus

Suomen uskonnonvapauslaki vuodelta 2003 korostaa ns. positiivista uskonnonvapautta, jokaisen vapautta omaan uskontoon ja katsomukseen. Sen sijaan, että uskonto nähtäisiin uhkana, joka täytyy saada pois julkisuudesta ja yhteiskunnasta, tulisi meidän enemmän vapauttaa yhteiskuntaan uskontojen positiivisia voimavaroja.

Suomessa toimiva Uskot-foorumi, uskontojen johtajien tapaamiset ja monet muut järjestöt ja henkilöt ovat ottaneet tehtäväkseen vaa- lia uskonto- ja yhteiskuntarauhaa maassamme ja edistää uskonnonvapautta kaikin tavoin. Sitä tarvitaan jatkuvasti, myös uskonnonvapauden mallimaassa.

● JAN EDSTRÖM

Kirjoittaja on mm. teologian maisteri, baptistipastori, Ekumeenisen vastuuvii- kon ruotsinkielinen projektisihteerij, Uskot-foorumin puheenjohtaja.

Lähteet ja lisää tietoa:

Ekumeenisen vastuuviiikon aineisto.

www.vastuuviiikko.fi

Svante Lundgren: Stanna eller inte stanna.

Fontana Media 2011. Kirja käsittelee

Lähi-Idän kristittyjen tilannetta tänään.

Shahbaz Bhattin kertomus:

<http://www.youtube.com/watch?v=oBTBqUJomRE>

Oikeus uskoa työpaikalla

Uskonto työpaikalla – välähdyksiä historiasta

Työelämän suhteella uskontoon on Suomessa kaksi juurta. Ensimmäinen liittyy länsimaiseen yrityksen johtamiskulttuuriin. Lähes 1900-luvun lopulle asti vaikutteet uskonnon asemasta työpaikalla ovat tulleet länsimaisten eliittikoulujen ja -yliopistojen kasvattamien yritysjohtajien kulttuuriympäristöstä. Suomessa vaikuttaneet yritysjohtamisen mallit on omaksuttu näistä vaikutteista.

Marijut Hentunen

Yritysjohdon mielikuvaan uskonnon suhteesta työhön vaikutti pääasiassa valistuksen omalakisista elämänalueista koskeva ajattelu. Sillä oli kaksi seurausta. Bisnes ja työntekijän/johtajan oma uskonnollinen vakaumus kuuluivat eri elämänalueille. Niillä oli omat lainalaisuutensa. Toinen oli se, että länsimaisessa yritystoiminnassa – siis kristinuskon ja juutalaisuuden vaikutuspiirissä – ei juuri ole tarvinnut välittää uskonnosta. Työpaikoilla on totuttu siihen, että uskonto kuuluu toisaalle. Siitä ei juuri tarvitse välittää, kunhan siitä ei tee pilkkaa.

Suomessa on oma historiallinen kehityksemme, josta nousevat osin työsopimuslain periaatteet. Erityisesti lain 2. luvun 2 § mukaan: *”...Työnantaja ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa työntekijöitä eri asemaan ... uskonnon, mielipiteen, vakaumuksen, ... , poliittisen toiminnan tai muun näihin verrattavan seikan vuoksi.”*

Siirtyminen maailmanlaajuiseen bisnekseen on tuonut uudenlaisen kohtaamispiinnan uskontoihin, jotka ”vanhan maailman” ulkopuolella säätelevät hyvinkin vahvasti talouden lainalaisuuksia. Kuten edellä todettiin, bisneksen ja johtamisen länsimaissa ei ole tähän asti tarvinnut välittää uskonnoista. Nyt kansainväliset yhtiöt joutuvat ottamaan sen huomioon tuotantolaitoksissaan ja markkinoinnissaan.

Toisaalta Länsi-Euroopan kirkoilta on vuosisataiset perinteet läsnäolosta työpaikoilla. Ranskassa työpaikkapapit ja -diakonit olivat tehtaissa töissä viikot ja hoitivat seurakuntatyötä sunnuntaisin. Englannissa oli tehtaansaarnaajia jo 1700-luvulla. Näistä perinteistä kasvoi myös Suomen kirkon työpaikkatyö.

Uskonto vai kulttuuri

Se, mielletäänkö joku uskonnollinen tapa tai asia osaksi uskontoa vai kulttuuria, näyttää säätelevän suh-

tautumista uskoon työpaikoilla. Ei ole yhdentekevää, millaisia mielikuvia kirkko luo työpaikoilla ja millaisia viestiä erilaiset toimintatavat välittävät.

Mielikuva esim. joulusta osana suomalaista kulttuuria saa monet työpaikat tilaamaan jouluhartauden seurakunnalta. Monesti se myös järjestetään kirkossa ja puheessa ollaan kirkon perussanomaa äärellä.

Samalla työpaikalla saatetaan suhtautua hyvinkin rajaavasti vapaata suuntaa kotinaan pitävän työntekijän evankelioiviin puheisiin. Sanoman sisältöä enemmän poikkeaa asian esitystapa, joka luo mielikuvia.

Olkiluodon kiistely ydinvoimalatyömaa ja sen puolalaiset työntekijät lienevät myönteinen esimerkki. Heille tarjotaan kulttuurinsa ja tunnustuksensa mukaista katolista jumalanpalveluselämää yhteistyössä pääurakoitsijoiden ja kirkkokuntien kanssa. Tässä näyttää löytyneen yhteistyön tapa, joka hyödyttää kaikkia osapuolia.

Kokemuksia ja linjauksia

Yrityksissä, jotka toimivat pääosin Suomessa tai joiden historia on suomalainen, kirkon työpaikkatyö ja siihen väistämättä liittyvä uskonnollisuus eivät näytä olevan ongelmia. Kirkon asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa sisältyy paljon ei-uskonnollista, sosiaalinen vastuuta ja arvovai-kuttajuutta, joiden katsotaan tuovan lisäarvoa työpaikkatyölle. Monet suomalaiset työpaikkadiakonit ja -papit ovat osanneet taiten käyttää arvovai-kuttajan asemaansa yrityksissä ja yhteisöissä, joissa työskentelevät.

Kansainvälisesti toimivissa yrityksissä uskonnon ja yrityksen suhde näyttää olevan monimutkaisempi. Hieman varovasti voin todeta näytävän siltä, että julkilausutusti ollaan neutraaleja, mutta paikallisesti ja suurta linjaa vaarantamatta voidaan tehdä yhteistyötä uskonnollisen yhteisön kanssa osana yrityksen kriisitilanteen hoitoa. Lisäksi erilaiset uskonnolliset ”harrastusryhmät” sallitaan.

Edellä viitattiin mielikuvien voimaan työpaikoilla. Se, miten kirkon työpaikkatyö määritellään, on perusta, jonka avulla mahdollisuus ja tila tehdä työtä hankitaan. Työpaikkatyö määri-

tellään kirkon diakoniaan kuuluvaksi ja henkisen työsuojelun osa-alueeksi. Sen sanominen ääneen, että työpaikkapappi on ihmisten ongelmien kuuntelija eikä julistaja, näyttää olevan tärkeää, kun ollaan tekemisissä yhteistointamintamennettelyn osapuolten kanssa.

Monesti unohtamme, että kymmenet diakonit, papit ja lastenohjaajat työskentelevät sairaaloissa, kouluissa, puolustusvoimissa, vankiloissa jne. Heidän työstään huomattava osa kohdistuu henkilökuntaan. Näissä uskonto ja usko ovat osa työpaikan arkea ja elämää.

Seurakunta työpaikalla

Seurakunnan läsnäolo työpaikalla ja yhteydet sinne on perinteisesti hoidettu kolmella eri mallilla. Joillekin työpaikoille on ollut ajoittaisia yhteyksiä, ja työntekijöiden läsnäolo on ollut lähinnä hartauksia suurten juhlapyhien edellä. Toinen ja käytetyin malli on ollut se, jossa työntekijä on säännöllisin väliajoin kierrellyt työpaikalla jututtamassa työntekijöitä ja keskustellut heidän kanssaan henkilökohtaisista ongelmista. Kolmas perusorientaatio on ollut työpaikan loppumisen yhteydessä tehty kriisityö työpaikalla.

Seurakunnan läsnäoloa työpaikalla näyttää rajoittavan kaksi perusasiaa: Tiedon puute sekä persoonallisesti sopivien ja koulutettujen työpaikkatyöntekijöiden puute. Rajoitteena ei siis ole ollut, etteikö suomalaisella työpaikalla voi puhua uskonnosta ja pohtia uskonasioita, kun ne tolkkullisesti ja ihmisten vakaumusta kunnioittaen otetaan esiin. Tätä edesauttaa kulttuurimme mielikuva yksilöllisestä, ei kollektiivisesta uskonsuhteesta Jumalaan.

Palaan vielä työsuojelulain 2. luvun 2 §:ään. Se ei kiellä uskonnon näkymistä tai läsnäoloa työpaikalla. Se kieltää eriarvoisen kohtelun ja häirinnän. Työnantajasta riippuu, paljonko vapautta näiden rajojen sisällä on. Hyvää tahtoa työnantajilla näyttää olevan. Ne ovat joutuneet tämän pohjalta tulkitsemaan esim. ramadanin määräysten toteuttamisen ja rukoushetkien viettämisen mahdollisuutta työpaikoilla. Tämä onnistuu esimerkiksi taukojen hieman uudella rytmittämisellä. Näyttää siltä, että vastuulliset työnantajat pyrkivät toimiviin komp-

romisseihin ja uskonnon kunnioittamiseen.

Eriarvoiset työpaikat – diakoniaa työpaikalla

Työpaikkojen työntekijät ovat hyvin eriarvoisessa asemassa suhteessa työnantajan tukeen hankalissa muutostilanteissa ja työhyvinvointiin käytettävissä oleviin panostuksiin. Kaksi esimerkkiä: Pienyrityksen mahdollisuudet oman työhyvinvointinsa tukemiseen ovat hyvin rajalliset. Joidenkin yhteisöjen koulutus- ja kehittämisraha työntekijää ja vuotta kohden saatetaan olla parikymmentä euroa. Ei sillä paljon järjestetä työhyvinvointipalveluja.

Näitä toimijoita on myös diakonian yhteistyökumppaneiden joukossa. Tässä aukeaa mahdollisuus kollektiiviseen diakoniaan. Joillain työpaikoilla ja yritysyrityksillä ei ole varaa hankkia peruspalveluja, jotka meille ovat perusoikeus. Näillä tarkoitan esim. työnohjausta, konsulttipalveluja ja jopa ihan tavallisia työpaikan yhteisiä koulutuspäiviä ja virkistysretkiä. Seurakunta voi olla näihin erinomainen kumppani, kun huolehditaan seurakunnan osalta ammattitaitoisesta ja osaavasta työotteesta.

● JUHA MATTILA

Yhteiskunnallisen työn pappi, vastuualueena työpaikkatyö Tampereen seurakuntayhtymä

Amnesty International/ Jesse Pasanen

Suomen ihmisoikeus- linjaukset tiukentuneet

Tuomas Ojanen uskoo, että ihmisoikeusasenteet voivat muuttua paremmiksi kasvatuksen, valistuksen ja koulutuksen avulla. Sukupolvenvaihdos tuo itsessään muutosta.

Valtiosääntöoikeuden professori **Tuomas Ojanen** toteaa, että perustuslaki ja Suomen kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet ovat tietyiltä osin hyvin yksiselitteisiä. Ihmistä ei saa esimerkiksi palauttaa, jos häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

– Tästä Suomi on yrittänyt pitää kiinni. Joitain yksittäisiä kiistanalaisia tilanteita on syntynyt, mutta tois-taiseksi Suomi ei ole saanut asiassa tuomioita kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valvontaelimiltä, Hel-

singin yliopistossa työskentelevä Ojanen kertoo.

Suomessa on kuitenkin kiristetty esimerkiksi oleskelulupien myöntämisen ja perheen yhdistämisen edellytyksiä. Ihmisiä palautetaan entistä hankammin lähtömaahansa tai muuten Suomen ulkopuolelle.

– Linja on menossa siihen, että täytämme vain Suomen perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden edellyttämät vähimmäisvaatimukset. Tällöin kasvaa myös riski siitä, että yksittäistapauksissa mennään

kielletylle alueelle. Ja vaikka oikeudellisia tuomioita ei ole tullut, kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valvontaelimet ovat kritisoineet myös Suomea erilaisissa määräaikaissäraporteissaan tai muissa asiakirjoissaan kiristyneistä turvapaikkamenettelyistä ja perheen yhdistämiskäytännöistä. Itsekin suhtaudun kriittisesti linjan jatkuvaan kiristämiseen.

Linjanmuutosta on nähtävissä myös kansainvälisesti.

– Monista muista Länsi-Euroopan maista, esimerkiksi Ruotsista, löytyy 2000-luvulla esimerkkejä siitä, että sopimuksista on lähdetty lipsumaan. Muutosta on perusteltu esimerkiksi niin sanotulla terrorismin vastaisella taistelulla. Joissain maissa on katsottu läpi sormien muun muassa CIA:n väi-

tettyjä kauttakuljetuslentoja. Niissä on kuljetettu pidätettyjä ihmisiä kolmanteen maahan, jossa on uhannut kidutus tai on ehkä käytännössäkin tapahtunut niin.

Suomi on perustellut omaa tiukentunutta linjaansa muiden maiden esimerkillä.

– Tällöin on tietoisesti haluttu unohtaa se, että Suomen lähtötilanne on täysin toisenlainen kuin vaikkapa Ruotsissa. Siellä maahanmuuttajien osuus on aivan toista luokkaa kuin meillä.

Tuottoisat maahanmuuttajat toivottuja

Ojanen toteaa, että Suomessa on esiintynyt viime aikoina rasistisia sävyjä ja vihamielisyyttä sisältäviä julkisia puheenvuoroja.

– Tämä on osa yleisempää asenneilmastoa, joka on muuttunut kauniisti sanottuna maahanmuuttokriittisemmäksi.

Kansainvälisten sopimusten noudattamisesta vastaavat lainsäädäntövallan, toimeenpanovallan ja tuomiovallan omaavat tahot. Lainsäädäntö- ja toimeenpanovallan käyttäjinä kansanedustajilla ja ministereillä on suuri vastuu.

– Edellinen hallitus kiristi ulkomalaisiin liittyvää lainsäädäntöä. Nykyinen hallitus näyttää haluavan jatkaa samalla linjalla, vaikka toistaiseksi se on vienyt havaintojeni mukaan vasta yhden linjan kiristämistä tarkoittavan lakiesityksen eduskuntaan. Esimerkiksi sisäministeri on aika selkeästi kertonut julkisuudessa näkemyksiään. Sammutetuin lyhdyin nykyhallitukset eivät ole toimineet.

Poliittisesti maahanmuuttovastaisuus yhdistetään usein nimenomaan perussuomalaisiin. Ojanen muistuttaa, ettei asetelma ole mustavalkoinen.

– Voimakkainta maahanmuuttokritiikkiä on tullut perussuomalaisten taholta. Mutta heidänkin edustajiensa maahanmuuttokritiikissä on aste-eroja. Suorastaan rasististen kansanryhmää vastaan kiihottavien äänenpainojen lisäksi on keveämpää, osin perustellumpaa kritiikkiä.

– Ja yhtä lailla muista puolueista löytyy erilaisia suuntauksia. Yksittäiset poliitikot voivat olla hyvinkin maa-

Helmingin Yliopisto

Tuomas Ojasaari mielestä kodeilla on suuri vastuu suvaitsevaisuuden kulttuurin kehityksessä.

hanmuuttokriittisiä. Suomi on viime vuosina systemaattisesti kiristänyt lainsäädäntötoimilla ulkomaalaisiin liittyviä lupa- ja muita mekanismeja, vaikka toistaiseksi perussuomalaiset eivät ole olleet hallituksissa mukana. Linjasta ovat vastanneet hallituksessa kulloinkin vallassa olleet puolueet.

Myös eduskunnan eri valiokunnissa on monenlaisia asenteita. Perustuslakivaliokunta arvioi, miten hyvin lakiesitykset vastaavat perustuslakia ja kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia.

– Se on lausunnoissaan esittänyt aika usein kriittisiä huomautuksia ja esittänyt lakiesityksiin parannuksia. Muissa eduskunnan valiokunnissa nämä toiveet eivät ole välttämättä toteutuneet.

Ojasaari mielestä maahanmuuttajat eivät ole keskenään samalla viivalla.

– Maahanmuuttajat näyttävät olevan niin kauan hyviä henkilöitä, kun he ovat tuottoisia ja pystyvät kantamaan kortensa kekoon suomalaisessa bruttokansantuotteessa. Köyhät, vainotut ja kouluttamattomat, sotaa tai muita olosuhteita pakenevat ulkomalaiset eivät ole kovassa kurssissa.

Kodeilla suuri vastuu

Ojasaari mukaan varsinkin tuomioistuimet tiedostavat lakia säättäviä elimiä paremmin, mitä kansainvälisiä veloitteita Suomella on ja miten ne pitää ottaa huomioon. Sama koskee virkamiehiä.

– Näiltä tahoilta tulee ylilyöntejä korjaavia toimenpiteitä sekä pidäkkeitä ja rajoituksia. Hallintotuomioistuimet ja korkein hallinto-oikeus ovat paljon vartijoina. Vaikka poliittisten päätöksentekijöiden maahanmuuttokriittinen suuntaus on voimistunut, onneksi kohkaaminen ei ole ulottunut tuomioistuihin. Eikä voikaan ulottua. Tuomioistuinlaitos on riippumaton ja noudattaa toiminnassaan vain lakia. Erityisasemassa ovat nimenomaan perustuslaki ja Suomen kansainväliset ihmisoikeusveloitteet.

Ojasaari mukaan Suomessa uskotaan usein lain kaikkivoipaisuuteen. Hän uskoo kasvatukseen, valistukseen ja koulutuksen olevan tehokkaampi tie.

– Yksi ongelma on tietämättömyyden ja asenteiden noidankehä. Maahanmuuton taustoista ja syistä ei välttämättä paljon tiedetä. Tietämättömyys ja negatiivinen asennoituminen ruokkivat helposti toisiaan.

– Toisaalta tietoa ei haluta hankkia tai tiedosta poimitaan yksittäisiä kontekstista irrotettuja palasia. Monesti esimerkiksi väitetään, että meillä on paljon maahanmuuttajia suosivia rakenteita ja tukijärjestelmiä. Tämä on enemmän kaupunkilegendaa kuin tosiasia.

Ojasaari mielestä kodeilla on suuri vastuu. Hän uskoo valoisaan tulevaisuuteen

– Kodeista kaikki, myös ihmisoikeusasenteet viime kädessä lähtevät. Myös koulut ja muut toimijat ovat tärkeässä asemassa suvaitsevampaan Suomen kehittämisessä.

– Laskisin aika paljon sen varaan, että nyt on menossa murrosvaihe. Nykynuoret ovat eläneet pienestä asti toisenlaisessa Suomessa kuin me vanhemmat sukupolvet.

– Toimin itse nuorisofutiksen parissa. Lasten ja nuorten keskuudessa rasismi ei ole iso ongelma. Joukkueissa on paljon maahanmuuttajataustaisia pelaajia, mutta se ei ole pelaajille mikään kysymys. Enemmänkin joillain kentän laidalla olevilla vanhemmilla on ongelmaa asian kanssa. Rasismi on opittu asia. Uskon, että siitä voi myös oppia pois.

● JUHANA UNKURI

Oikeus uskontoon vankeudessa

Uskonnonvapaus sisältää sekä vapauden että oikeuden. Se on sekä vapautta uskonnosta että oikeutta uskontoon.

Suomalaisessa keskustelussa oikeus uskontoon on jäänyt katveeseen 1990-luvulle saakka. Perusoikeuskomitea jätti mietintönsä vuonna 1992. Mietintö herätti laajan keskustelun niin sanotusta positiivisesta uskonnonvapaudesta eli oikeudesta uskontoon. Positiivinen uskonnonvapaus tunnetaan esimerkiksi YK:n asiakirjoissa, mutta suomalaisessa uskonnonvapautta koskevassa tulkinnassa se oli jäänyt negatiivisen uskonnonvapauden ("vapaus uskonnosta") varjoon. Sekä nykyinen perustuslaki että uskonnonvapauslaki lähtevät positiivisesta uskonnonvapaudesta. Perustuslain mukaan oikeus uskontoon kuuluu ihmisen perusoikeuksiin, ja uskonnonvapauslain mukaan valtion tehtävänä on turvata uskonnonvapaus ja luoda edellytykset sen toteuttamiselle. Myös vangitulla on tämä perusoikeus eli oikeus tunnustaa uskontoaan ja harjoittaa sitä. Perustuslaki (23§) korostaa, että "julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen". Se asettaa velvoitteita myös vankeinhoidolle. Julkisen vallan käyttäjänä Rikosseuraamuslaitos on velvollinen turvaamaan perusoikeuksien ja niiden myötä myös uskonnonvapauden toteutumisen vankiloissa.

Uskonnonvapautteen liittyy vakaumuksen ohella myös uskonnonharjoittaminen. Uskonto ei tarkoita vain yksilön omaksumaa vakaumusta, vaan uskonnolla on aina myös yhteisöllinen ulottuvuus. Ihmisen uskonnollinen vakaumus toteutuu jossakin uskonnollisessa yhteisössä. Kun vankeinhoito luo perusoikeuksista kiinni pitäessään edellytykset uskonnon-

vapaudelle ja mahdollistaa uskonnonharjoittamisen myös vankeusaikana, uskonnollisten yhteisöjen tehtävänä on määrittää omasta traditiostaan käsin uskonnonharjoittamisen sisältö.

Oikeuden perustuvat sopimuksiin

Yhdistyneiden Kansakuntien Ihmisoikeuksien julistuksen (10.12.1948) 18. artiklan mukaan kaikilla henkilöillä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus. Vastaavanlaiset säännökset löytyvät myös Euroopan Neuvoston Yleissopimuksen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (4.11.1950) 9. artiklasta. YK:n vankeinhoidon vähimmäisääntöihin (1955) ja Euroopan neuvoston vankilasääntöihin (1987) sisältyy määräykset uskonnonharjoituksesta vankilassa.

Suomi on ratifioinut edellä mainitut kansainväliset sopimukset eli ne ovat sitovaa lainsäädäntöä myös Suomessa. Nämä sopimukset sekä Suomen lainsäädäntö koskevat kaikkia ihmisiä. Rajoituksia vankien oikeuteen harjoittaa uskontoaan voidaan tehdä vain lainsäädännöllä. Siten vankeuslain 11. luvun 3 § mukaan: *Vankilassa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vankien tarpeiden mukaan jumalanpalveluksia, hartaushetkiä ja muita uskonnollisia tilaisuuksia. Vangeille on annettava mahdollisuus tavata oman uskontokuntansa sielunhoitajaa tai muuta edustajaa. Vankilassa on oltava uskonnonharjoitukseen soveltuvat tilat.*

Vapausrangaistus ei siis kumoa oikeutta uskontoon. On olennaista, että uskonnonharjoittaminen vankilassakin nähdään nimenomaan perustuslain mukaisena oikeutena eikä harrastustoimintana tai ylimääräisenä riensana. Yksittäisen virkamiehen kielteiset asenteet uskonnonharjoittamista kohtaan eivät saa olla valtionhallinnon alaisessa laitoksessa uskonnonharjoittamisen esteenä. Uskonnonharjoitta-

mista koskevilla rajoituksilla täytyy olla selkeät ja lakiin perustuvat perusteet, eivätkä rajoitukset voi olla pysyviä. Myös erillään pidettävillä vangeilla täytyy taata mahdollisuus harjoittaa omaa uskontoaan.

Ongelmia käytännön järjestelyissä

Edellä on kerrottu olennainen oikeudesta uskontoon vankiloissa oikeuksien ja niitä turvaavien säädösten kannalta, mutta millainen tilanne on käytännössä? Yleisesti ottaen Suomessa tilanne on kansainvälisesti arvioituna varsin hyvä. Sekä lainsäädännössä että viranomaistoiminnassa noudatetaan enimmäkseen edellä kuvattuja säädöksiä ja sopimuksia. Uskonnonharjoittamisen järjestelmällistä ja laajaa estämistä suomalaisessa vankeinhoidossa ei ole tapahtunut. Vangilla on mahdollisuus käännyä viime kädessä oikeusasiamiehen puoleen epäillessään oikeusasiensa rikkomista ja säädösten vastaista toimintaa. Jonkin verran uskontoon liittyviä kanteluita on oikeusasiamiehelle tehty ja niistä annetuissa ratkaisuisa oikeusasiamies on joissakin tapauksissa edellyttänyt viranomaista korjaamaan menettelyään. Tapaukset ovat koskeneet lähinnä käytännön menettelyä joko positiivisen tai negatiivisen uskonnonvapauden noudattamisen osalta ja niissä ei ole ollut kyse vangin uskonnollisesta vakaumuksesta johtuvasta kaltoin kohtelusta.

Vankiloissa uskonnonharjoittamisen oikeudesta sekä oman kirkkokuntansa että kaikkien uskontokuntien vankien osalta erityistä huolta kantavat vankilasielunhoidon viranhaltijat ja vankiloissa työskentelemässä vieraillevat seurakuntien edustajat ovat tuoneet esiin ongelmallisia tilanteita, joissa voi ilmetä vankilan henkilöstön tietämättömyyttä, kielteistä asennoitumista tai välinpitämättömyyttä uskonnonharjoittamisen edellytyksiä koh-

taan. Tyypillisimmin ongelmia esiintyy uskonnollisen toiminnan käytännön järjestelyissä: Esimerkiksi seurakuntien tai muiden uskonnollisten yhteisöjen edustajien vankilassa vierailujen tai uskonnollisten tilaisuuksien järjestelyissä on vaikeuksia, kun vankilan valvonnalliset menettelytavat ja säännöt hankaloittavat tai jopa estävät vierailun tai tilaisuuden. Ongelmat koskevat yleensä yksittäisiä vierailuja ja yksittäisiä tilaisuuksia. Niissä on usein kyse myös siitä, että vankilassa toimivien tahojen erilaiset tavoitteet ja tavoitteisiin pyrkimisen edellytykset ovat ristiriidassa: esimerkiksi turvallisuustekijät ja uskonnonharjoittamisen edellytykset voivat aiheuttaa yhteensovittamisen haasteita.

Vieraat uskonnot voivat aiheuttaa hankaluuksia

Yksittäisetkin ongelmat, erityisesti toistuessaan, voivat olla asianomaisil-

le vangeille ja uskontokuntien edustajille kyllä hyvin loukkaavia. Viranomaistoiminnan kannalta ne ovat valitettavia, ja yleensä syynä on yksittäisen virkamiehen tai laitoksen väärä toimintatapa. Suomen Rikosseuraamuslaitos kokonaisuutena pyrkii kunnioittamaan oikeutta uskontoon. Seurakuntien ja uskonnollisten yhteisöjen edustajien kannattaa ottaa ongelmatilanteet puheeksi vankilan vankilansielunhoidon viranhaltijan kanssa ja tarvittaessa vankilan johtajan ja edelleen tarvittaessa kyseisen rikosseuraamusalueen johdon kanssa. Asiat selviävät parhaiten ohjauksella, neuvonnalla ja epäkohtiin puuttumalla. Yhä enemmän on yhtenäiskulttuurin murtuessa myös niin, että kaikki virkamiehet eivät tunne uskontoon liittyviä tapoja ja periaatteita ja voivat siksi myös tahattomasti tulla toimineeksi väärin. Erityisen haastavaa on Suomessa vankiloissakin kohdattava aiemmin vie-

raiden uskontojen tulo arjen keskele – useimmiten islamin harjoittamisen muodossa, johon liittyvät tavat ja periaatteet ovat meistä suomalaisista useimmille vieraita.

Hankaluutta uskonnonharjoittamisen oikeuden toteutumiseen aiheutuu pienempiin ja erityisesti vieraskielisiin uskonnollisiin ryhmiin kuuluville vangeille kuitenkin viranomaisten sijasta enemmänkin siitä, että ei ole saatavissa heidän uskontokuntaansa edustavia henkilöitä vierailemaan heidän luonaan vankilassa ja järjestämään uskonnollisia tilaisuuksia vankilassa. Viranomaiset eivät voi pakottaa uskonnollista yhteisöä järjestämään vierailuja ja toimintaa vankilassa. Monilla pienemmillä uskonnollisilla yhteisöillä ei yksinkertaisesti ole resursseja siihen. Resursointi-ongelmiin liittyviä merkittäviä uskonnonharjoittamisen oikeuden kysymyksiä on herännyt myös vankeinhoidon puolelta katsottuna, kun em. kansain-

Yhdistyneiden Kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt (1955):

6. (1) Seuraavia sääntöjä tulee soveltaa puolueettomasti. Kaikkia on kohdeltava tasavertaisesti rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansallisuuteen, yhteiskunnalliseen asemaan, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään katsomatta.

(2) Toisaalta on kunnioitettava vangin ja hänen edustamansa ryhmän uskonnollisia ja moraalisia vakauksia.

41. (1) Jos laitoksessa on riittävä määrä samaan uskontokuntaan kuuluvia vankeja, tulee sinne nimetä tai hyväksyä tähän uskontokuntaan kuuluva pätevä edustaja. Jos vankien määrä on riittävän suuri ja jos olosuhteet sallivat, pitäisi sielunhoitaja palkata kokopäivätoimiseksi työntekijäksi.

(2) Sielunhoitajaksi edellisen kohdan mukaisesti hyväksytyn tai nimetyn

pätevän edustajan tulee saada pitää säännöllisiä jumalanpalveluksia, ja sopivina aikoina on hänen sallittava vierailu yksin oman uskontokuntaansa kuuluvien vankien luona sielunhoidollisissa asioissa.

(3) Keneltäkään vangilta ei saa kieltää pääsyä uskontokuntansa pätevän edustajan luo. Jos toisaalta joku vanki kieltäytyy vastaanottamasta minkään uskontokunnan edustajia, pitää hänen asennettaan kunnioittaa.

42. Niin pitkälle kuin käytännössä on mahdollista, tulee jokaiselle vangille antaa mahdollisuus tyydyttää uskonnollisia tarpeitaan osallistumalla laitoksessa järjestettäviin jumalanpalveluksiin sekä pitämällä hallussaan uskontokuntansa hartaus- ja oppikirjoja.

Euroopan neuvoston vankilasäännöt (1987):

46. Niin pitkälle kuin käytännössä on mahdollista, tulee jokaiselle vangille antaa mahdollisuus tyydyttää uskonnollisia, henkisiä ja moraalili-

sia tarpeitaan olemalla mukana laitoksessa järjestettävissä hartaustilaisuuksissa tai kokouksissa sekä pitämällä hallussaan tarvitsemiaan kirjoja ja kirjallisuutta.

47. (1) Jos laitoksessa on riittävä määrä samaan uskontokuntaan kuuluvia vankeja, sinne tulee nimetä ja hyväksyä tähän uskontokuntaan kuuluva pätevä edustaja. Jos vankien määrä on riittävän suuri ja jos olosuhteet sallivat, hänet pitäisi palkata kokopäivätoimiseksi työntekijäksi.

(2) Edellisen kohdan mukaisesti hyväksytyn tai nimetyn pätevän edustajan tulee saada pitää säännöllisiä jumalanpalveluksia ja muita tilaisuuksia, ja sopivina aikoina hänen on sallittava vierailu yksin omaan uskontokuntaansa kuuluvien vankien luona sielunhoidollisissa asioissa.

(3) Keneltäkään vangilta ei saa kieltää pääsyä uskontokunnan pätevän edustajan luokse. Jos joku vanki ei halua ottaa vastaan minkään uskontokunnan edustajaa, pitää hänen saada kieltäytyä siitä.

välisistä sopimuksista poiketen on vähennetty ja jopa poistettu yksittäisestä vankilasta vankien enemmistöuskontokunnan edustajan hankkimiseen kokopäivätoimisesti vankilassa työskentelemään osoitettu resurssi. Silloin ollaan jo maamme velvoittavien sopimusten rajoja ylittämässä.

Oikeus osallistua tai olla osallistumatta uskonnon harjoittamiseen

Uskonnollisten yhteisöjen edustajat voivat myös itse aiheuttaa uskonnonvapauteen liittyviä ongelmia vankilassa.

On tiedostettava, ettei uskonnonharjoittamisen lähtökohta ole uskonnollisen yhteisön halu tehdä työtä vankilassa. Lähtökohta on vangin oikeus uskonnonharjoittamiseen. Vangeilla on mahdollisuus osallistua myös muun kuin oman uskontokuntansa ja kirkkokuntansa tilaisuuksiin. Niin tapahtuu usein. Vankilassa toimivalta uskonnon edustajalta edellytetään ehdotonta toisten uskonyhteisöjen ja uskontokuntien kunnioittamista. Vangin manipulointi uskonnollisesti ja hänen houkuttamisensa vaihtamaan uskonnollista yhteisöään on täysin torjuttavaa.

On noudatettava vankien oikeutta valintansa mukaan myös olla erossa uskonnosta ja siksi heihin ei voida kohdistaa heidän valinnastaan riippumatonta uskonnollista käännystyötä. Tällä perusteella, sekä turvallisuusnäkökohtien vuoksi, on nykyisin lopetettu vankiloista vuosikymmenten varrella paljon hyvää aikaan saanut ns. sellityö. Sellityö tarkoittaa vankilassa vierailevien uskonyhteisöjen edustajien liikkumista vankien asuinosa- toilla tarjoamassa mahdollisuutta kontaktiin keskustelun muodossa tai hengellisen toiminnan muodossa, esimerkiksi rukouksen tai hengelliseen tilaisuuteen osallistumisen kautta. Sellityö on saanut aikaa paljon hyvää, josta voisivat uskottavimmin kertoa ne monet vangit, joille siinä on syntynyt koko elämän muutoksen alulle paneva kontakti. Uskonnonvapauden ja vankilaturvallisuuden vuoksi sellityöstä luopuminen vankeinhoidossa on ymmärrettävää. Samalla tässä kuvastuu olennaisin haaste kysymyksessä, mitä todella on oikeus uskontoon: Miten viranomaiset ja uskonnolliset yhteisöt voivat molemmat erikseen ja yhdessä toimia niin, että vangilla on sekä periaatteellinen oikeus että tosiasiallinen mahdollisuus vakaumukseen, uskontoon ja vakaumuksensa mukaiseen uskonnonharjoittamiseen.

SYVÄ LAULU MUSIKAALI

Ainutlaatuinen ja musiikillisesti laaja-alainen draamamusikaali Syvä Laulu Paimion idyllisessä kesäteatterissa Museomäellä 17.-26.8.2012

Musikaali on läpileikkaus romanien historiasta ja musiikista, sen erilaisista musiikkityylien kirjosta, missä kuuluu voimakkaiden tunteiden ja aiheiden sävyttämä maailma unohtamatta kristinuskon vaikutusta. Musikaalissa palataan takaumien kautta flamencon lähteille Andaluciaan, missä soi cante jondo – Syvä Laulu, Federico Garcia Lorcan mustalaisromanssien kuvaamana.

Näytökset:
 17.8. klo 18 Ensi-ilta
 18.8. klo 19
 19.8. klo 19
 21.8. klo 19
 22.8. klo 19
 23.8. klo 19
 24.8. klo 19
 25.8. klo 14 ja 19
 26.8. klo 14

Käsikirjoitus Merja Issa
 Näyttämöllinen ohjaaja Valteri Roiha
 Musiikin sävellys ja kapellimestari Lasse Heikkilä

Varaamalla lippusi ennakkoon, varmistat paikkasi näytöksessä!

Henkilölliput: 23€ henkilö – 15€ lapset
Ryhmälliput: Ryhmä 1 (väh. 20 henk) 20€/kpl – Ryhmä 2 (väh 50 henk) 20€/kpl sis. kahvi+kahvileipä
koko näytös: (360 henk) 5000€
Yhteislippu: Syvä Laulu ja Onnen maa 40€

Lippuvaraukset numerosta 050 5537 317 Paimion kesäteatteri tai
www.paimionkesateatteri.fi/liput Tiedustelut Operaatio Ruokakassi 045 1203750

Tuotto käytetään Operaatio Ruokakassin diakoniseen työhön

● SAMI PUUMALA
 Työalasihteerin KDS

(LÄHDE: Oikeus uskontoon – Rikosseuraamusviraston monisteita 1/2006)

Oikea askel

pikaluottojen aiheuttamien ongelmien vähentämiseksi

Oikeusministeriön on julkaissut työryhmän mietinnön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 17/2012) pikaluottolainsäädännön muuttamisesta. Työryhmän tehtävänä on ollut valmistella ehdotus pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttamisesta siten, että pikaluotoista aiheutuvat ongelmat vähenisivät. Työryhmän tavoite on hyvä ja tarpeellinen, samoin ehdotetut toimenpiteet ovat kannatettavia.

On välttämätöntä, että pikaluottojen myöntämisen yhteydessä tapahtuvaan hyvän luotonantotavan vastaiseen toimintaan puututaan. Vaikka nopea pienluotto voi olla tarpeellinen jossain elämäntilanteessa, nykyisessä muodossaan pikaluottojen myöntämisen ehdot ja luottojen periminen voidaan kuitenkin nähdä jopa kiskonnaksi. Kiskonta on Suomen lain mukaan rikos. Yleisen oikeustajun vuoksi on tärkeää, että yhteiskunnassa ei sallita missään muodossa heikoimmassa asemassa olevien hyväksikäyttöä.

Pikaluottojen tarjonta

Kirkon diakoniassa nähdään tilanteita, joissa ihmiset ovat ajautuneet maksu- vaikeuksiin esimerkiksi sairauden johdosta. He ovat ahdistuneet saamistaan perintäkirjeistä ja selviytyäkseen hakeneet pikaluottoja. Pikaluottoja on myönnetty varattomille, sairaille ja masentuneille ihmiselle. Luoton todellinen vuosikorko on ollut jopa yli 1000 % ja sitä on ollut vaikea nähdä lainaehtoista. Kun velallinen ei ole pystynyt sovitussa ajassa maksamaan luottoa, sitä on peritty niin, että velalliselle on syntynyt nopeasti korkeita lisä kustannuksia luotosta. Luotto on voinut moninkertaistua. Tällainen toiminta voidaan aiheellisesti nähdä toimintana, jossa velkoja on käyttänyt hyväksi toisen taloudellista ja muuta ahdinkoa, ymmärtämättömyyttä ja ajattelemattomuutta ja ottanut itselleen tai toiselle korkoa tai muuta taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhdassa luotonantajan suoritukseen.

Yhteiskunta on muuttunut

On huomattava, että pikaluottoihin liittyvät ongelmat eivät ole yhteiskunnan muutoksista irrallisia. Muutoksia viimeisen 25 vuoden aikana on tapahtunut paljon ja monella tasolla. Viimeinen sukupolvi on syntynyt hyvin erilaiseen maailmaan kuin sitä edeltävä sukupolvi.

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan yhden hengen asuntokuntia on eniten kaikista asuntokunnista, joisain kaupungeissa jopa yli puolet. Yksin asuminen on suhteellisesti kalliimpaa kuin useamman ihmisen taloudessa eläminen. Erityisesti kaupungissa on vaikea elää varattomana ja tulottomana, kun tilapäistöiden tekeminen ei ole yksinkertaista.

Läheisen apua tilapäisessäkin talousongelmassa on vaikea saada. Suku- laiset ovat kaukana ja edellisen laman jälkeen ihmiset ovat tulleet aiempaa varovaisemmaksi lainaamaan ystävälle tai takaamaan ystävän lainaa.

Finanssialan Keskusliiton tilastojen mukaan pankkikonttorien määrä 10 000 asukasta kohden on pudonnut lähes 7:stä 3:een vuodesta 1990. Pankkien rooli on muuttunut. Ihmisillä ei ole enää henkilökohtaista suhdetta pankkien toimihenkilöihin niin kuin vielä edellisen sukupolven aikana.

Yhteiskunta on muuttunut luotto- yhteiskunnaksi. On vaikea selvitä tavallisesta arjesta ilman luottoa. Sosiaalisen luotonuksen on ollut tarkoitus toimia tässä apuna, mutta se ei ole toteutunut riittävän laajasti. THL:n tilastojen mukaan esimerkiksi vuonna

2010 sosiaalista luottoa sai vain 780 ihmistä.

Perusturvan taso kaippa parannusta

Perusturvan taso on Suomessa matala, kun sitä verrataan minimikulutukseen tai väestön sopivaksi katsomaan vähimmäistasoon. Perusturvan varassa elävien kotitalouksien tulot asumismenojen jälkeen ovat laskeneet vuodesta 1990 lukuun ottamatta eläkkeensaa- jia. Perusturvan varassa elävien kotitalouksien köyhyysriski on hyvin korkea, ja se on kasvanut vuodesta 1990 (THL). Kirkon diakoniarahaston hakemuksista nähdään, että kuntien mahdollisuudet tukea vähävaraisia ovat usein riittämättömät.

Esimerkiksi kuntien tapa ulkoistaa laskutuksensa ja perintänsä on käytännössä aiheuttanut perintäkustannusten siirtämisen kunnilta kuntalaisille. Kirkon diakoniassa on tullut esille tapauksia, joissa vähävaraiset kuntalaiset ovat ottaneet pikaluottoja terveyskeskusmaksujensa maksamiseen, kun ne ovat ensin moninkertaistuneet perintäkulujen johdosta.

On tärkeää, että yhteiskunnan muutokset otetaan huomioon laajasti ratkaisuja etsittäessä. On syytä tukea asumisen ja elämisen muotoja, joissa lisätään yhteisöllisyyttä. On syytä myös vaatia pankkisektorilta, että pankit voivat nykyistä paremmin tarjota palveluja kaikille kansalaisille yhteiskuntavastuullisesti. On syytä puretua sosiaalisen luotonuksen esteisiin ja kehittää sen tarjontaa voimakkaasti. On syytä parantaa Suomessa asuvien perusturvan tasoa. On myös tarpeellista kiinnittää huomiota kuntien laskutus- ja perintäkäytäntöihin.

Jos työryhmän ehdotukset toteutuvat, on otettu taas yksi askel oikeaan suuntaan.

● TIINA SAARELA
Työalasihteeri
KDS

Diakoniavirastojen virka-aikainen jakkupukudiakonia

Tässäpä halullisille sieluille kiehtova diakoninen tutkimusaihe: diakoniavirastojen virka-aikainen jakkupukudiakonia. Aiheesta löytyy ainesta niin gender-tutkimukselle, organisaatioteoreetikoille kuin systeemianalytikoillekin. Sana diakonia viittaa myös teologiseen tutkimusrelevanssiin, miksi ei diakoniatieteelliseenkin. Sosiologinen, sosiaalipoliittinen ja markkinatutkimuksellinen tiedonintressi saavat myös tyydytyksensä, siinä sivussa varmasti myös etnologinen ja antropologinen. Tutkimuksen eettinen relevanssikin kannattaa ottaa huomioon – onhan tässäkin diakonian tulkintamallissa myös kysymys lähimmäisyydestä ja altruismista. Historiallisesti ja kirkkohistoriallisesti teema on kuitenkin rajattu – tutkimuskohteena oleva ilmiö on ehdoton uutuus, aito NOVUM.

Tutkimuskohde sopii myös erilaisille tutkijatyypeille. Tämän tutkimuksen voi varmasti laatia virastoaikaan tutkijankammarissa vaikkapa kysely- tai haastattelututkimuksen luku- ja nauhasarjoja tilastoiden tai tematisoiden. Toisaalta kiehtovaa ainesta löytäneet myös räväkämpään metodologiaan mieltynyt Indiana Jones -tyylinen tutkijapersoonana. Hän voi tehdä pääkaupunkiseudun yössä kenttätutkimusta jakkupukudiakonian katu-uskottavuudesta. Seikkailumielen ohella tämäkin tutkimusprosessi kyllä edellyttäisi suurta tarkkuutta ja huolellisuutta. Katuuskottavuuden todisteet saati sitten arkeologiset jäänteet saattaisivat nimittäin olla minimaaliset – etsisi niitä sitten ruuskalla tai ilman.

Aihe on joka tapauksessa relevantti, siitä olen vakuuttunut. Ihmisen toi-

minta on kaikkina aikoina ollut ambivalenttia, kaksiarvoista ja -jakoista. Jotain tavoiteltaessa on tietoisesti tavoitellun lisäksi saatu aikaan jotain odottamatonta, yllättävää, usein jopa hyvin ikävää. Taloudellinen avustaminen on ollut parikymmentä vuotta diakoniassa välttämättömyys ja usein se on ollut avun tarvitsijalle se oljenkorsi, johon hukkuva on tarttunut. Sekin on usein riittänyt pitämään ihmisen niin henkisesti kuin fyysisestikin pinnalla. Kohtaamiset ovat usein lyhyinä ja rutiiniluonteisinkin aina-kin aina välillä välittäneet aidon kohdatuksi tulemisen kokemuksen.

Taloudellinen avustaminen on kuitenkin – näin oletan – muuttanut diakoniaa ja sen käytäntöjä tavalla, jota kukaan ei oikein osannut ennakoida ja jota juuri siksi kannattaisi tutkia. Vai onko sattumaa, että diakonian toimintatavat ja käytännöt ovat avustusikäikäntöjen myötä jämähtäneet yhä enemmän virastomaisiksi ja virallisiksi – aukioloaikoineen ja ajan varauksineen, kontroleineen ja liikennevaloineen, turvajärjestelyineen ja diakoniakeskuksineen? Malli on kovin tuttu kuntatasolla ja valtion byrokratiassa. Erämaassa teltaileva tai kaupungin syrjäkujilla vaeltava Jumalan kansa on linnoittautunut virastojensa ja temppeleinsä ja omien aikataulujensa suojiin. Virkamies- ja virastokirkko on saanut väkevän niskalenkin villistä ja vapaasta kenttä- ja katudiakoniasta. Lopputulos on usein selkeä ja johdonmukainen – virka-ajalla avustuksia jakeleva jakkupukudiakonia. Kadulle uskaltautuminen voi olla sille kovin, kovin vieras maailma.

Diakoniatyöntekijät eivät tunnusti halua olla sosiaalityön jatke,

mutta käytännöt, mallit ja ajattoman työajan harvinaisen täsmäajallinen tulkinta on kyllä kumman kiltisti ja usein kopioitu naapurista. Hyvien työkäytäntöjen kopioiminen ei sinänsä tietenkään ole paha, mutta jos se tapahtuu oman identiteetin, arvo-pohjan, osaamisen ja omaleimaisten, vaihtoehtoisten työkäytäntöjen kustannuksella, alkaa tilanne olla huolestuttava ja kaikkea muuta kuin toivottava. Jakkupuvut jyräävät helpolla ja huomaamatta kaiken yhteisöllisyyden, osallisuuden, kokeilevuuden ja vapauden – voisiko sanoa kesätulessa leijuvat luovuuden leningit? Siksi jakkupukudiakoniaa kannattaa tutkia – niidenkin, jotka tykkäävät hamosista tai housuista.

Olen läheltä seurannut kahta riemasuttavaa ja väkevästi diakoniaa sivuvaa tutkimusprosessia. Molempien taustana on Diak. Ei kuitenkaan ammattikorkeakoulun virallinen tutkimusyksikkö, joka – kummallista kyllä – on harvinaisen heikosti profiloitunut diakonian tutkimuksen alueella. Ilonaiheeni ovat Diakin opiskelijoiden opinnäytetyöprosesseja. **Sanna Lehtisaari** on tutkinut mainiossa opinnäytetyössään Suurella Sydämellä -vapaaehtoistyön konseptia ja **Anne Viljanen**, Kirkkohallituksen vapaaehtoistoiminnan kehittämishankkeen projektisihteeri, perehtyy parhaimmillaan itselleen varsin läheiseen teemaan eli tiimeihin seurakunnan vapaaehtoistoiminnan kehittäjinä.

Suurella sydämellä -konseptia on kehitelty suurella sydämellä, innolla ja antaumuksella. Ja ennen kaikkea viisaudella. Se ottaa seurakuntalaisten oman osaamisen ja tahdon auttaa vakavasti ja antaa heidän itse päät-

Ryhmän ohjaamisen peruskoulutus

2012–2013 (20 op)

tää, räätälöidä ja aikatauluttaa itselleen sopivan diakonisen haasteen. Ennakkoluulotonta, upeaa luottamusta seurakuntalaisiin, heidän oman sydämensä ja aivojensa toimintaan.

Annen lupaavan työn tuloksia odotan suurella jännityksellä. Työntekijöiden ja seurakuntalaisten tasavertaiset tiimit tuskin istuvat seurakuntiin nykyisellä toimintakulttuurilla ja työntekijäkeskeisyydellä. Ja jos Anne onnistuu tutkimuksessaan selvittämään, mihin suuntaan ja miten toimintakulttuuria voidaan ja täytyy muuttaa, on meidän kaikkien syytä hiljentyä hetkeksi. Sillä muuttaa sitä täytyy – sen kertoo Annen tuleva opinnäyte jo nyt; erässä seurakunnassa ei seurakunnan tiimiin kelpuutettu muita kuin työntekijöitä pohtimaan tiimin roolia – vapaaehtoistoiminnan kehittäjänä! Että sillai...

● KAI HENTTONEN

Markus Henttonen

Koulutuksen kohderyhmä: Ryhmiä työvälineenä käyttävät kirkon työntekijät:

Useilla työaloilla ryhmien ohjaaminen ja ryhmissä tapahtuva työskentely on keskeinen työväline. Työntekijät ohjaavat haasteellisia ryhmiä ilman siihen saatua koulutusta. Tämä koulutus tarjoaa ammatillista apua tällaiseen tilanteeseen. Se antaa myös mahdollisuuden elävöittää omaa työskentelyotetta ryhmälähtöisesti. Ryhmän ohjaajalta vaaditaan ryhmäilmiöiden ymmärtämistä, vuorovaikutustaitoja, kykyä tehdä ryhmän perustehtävän kannalta mielekkäitä välituloja sekä oman ryhmäroolin riittävää tuntemusta, jotta ryhmien käyttö olisi luontevaa ja hedelmällistä ja ryhmässä olevat voimavarat tulisivat hyödynnettyä.

Koulutus sopii eri tavoin ryhmien kanssa työskenteleville sekä myös muissa kuin ryhmätyötilanteissa ryhmämuotoisessa tilanteessa työskenteleville. Ryhmät voivat olla suljettuja tai avoimia, pitkäkestoisia tai lyhytkestoisia, ryhmämuotoinen tilanne voi olla myös esimerkiksi kirkollinen toimitus tai muu seurakunnallinen kokoontuminen.

Opiskeluun kuuluu 5 kolmepäiväistä lähiopetusjaksoa ja yksi 5 päivän intensiivijakso, sekä ohjaaminen omassa työssä ja siihen liittyvä työnohjaus. Koulutusjaksot pidetään Turun kristillisellä opistolla.

Koulutusjaksot:

24.–26.9., 24.–26.10., 19.–21.11.2012 ja 7.–11.1., 13.–15.2., 20.–22.3.2013.

Koulutuksen järjestäjä ja kouluttajat:

Koulutuksen järjestää Kirkkohallituksen diakonian ja sielunhoidon yksikkö. Koulutus toteutetaan yhteistyössä Helsingin psykodraamainstituutin sekä Turun kristillisen opiston kanssa.

Kustannukset

Osallistumismaksu 2012 = 300 € 2013 = 350 €, täysihoito 2012 = 550 €, 2013 = 650 €.

Tiedustelut: Sami Puumala, (050) 340 2758, sami.puumala@evl.fi.

Ilmoittautuminen 1.9.2012 mennessä

Hilkka Ollikainen, Turun kristillinen opisto, hilkka.ollikainen@tk-opisto.fi, 02-4123 500.

Airi Munnukka hoiti Alzheimeria sairastavaa äitiään yksitoista vuotta. "Äidin vielä kotona ollessa olin vapaa-päiväni ja lomani hänen luonaan. Äidin jouduttua laitoshoitoon kävin kerran viikossa tai kahden viikon välein katsomassa häntä", kertoo Airi. Äiti kuoltua pari vuotta sitten Airi koki olevansa henkisesti ja fyysisesti väsynyt. Nyt Airi odottaa eläkkeelle pääsyä täyttäessään lähiaikoina 63 vuotta.

Rinnallakulkija

2000-luvun taitteessa Airin isä kuoli sairastettuaan useamman vuoden syöpää.

– Siinä samaan aikaan aloin huomata äidin tekemisessä ja käyttäytymisessään piirteitä, jotka eivät olleet kuuluneet hänen jokapäiväiseen arkielämäänsä. Päivän askareet eivät sujuneet, esimerkiksi ruuanlaitto ja leipominen. Yhtäkkiä hän halusikin vain istua nojatuolissa ja jutella, etupäässä hän kyseli samoja asioita useamman kerran peräkkäin, kuvailee Airi äitinsä sairastumisen alkuvaiheita.

Airi asui 120 kilometrin päässä äidistään, joten monet asiat alkoivat muodostua vaikeaksi hoitaa arjen keskellä.

– Järjestin äidille ruokapalvelun ja kotihoidon, joita hänen oli vaikea ottaa vastaan. Lääkärikäynnit olivat tosi "huvittavia", naurahtaa Airi.

– Olin ennen lääkärikäyntejä ottanut yhteyttä lääkäriin ja kertonut oireista ja harhoista, joita äitini näki ja pyytänyt, että hänet tutkittaisiin. Jo-

ka kerta lähdimme nitroreseptin kanssa. Lääkäri uskoi enemmän äitiäni, minun ennakkosoitollani ei ollut mitään merkitystä, Airi toteaa.

– Sain huokaista monta kertaa syvään, ettei kodissamme tai hänelle päässyt tapahtumaan pahempaa vahinkoa. Monta vaikeaa tilannetta syntyi hänen peitellessään muistamattomuuttaan ja epäonnistumista tekemisissään. Turvattomuuden tunne toi monia vääriä hälytyksiä", muistelee Airi.

Airi koki Jumalan armahtamiseksi sen, että äidiltä meni liikuntakyky ja hän joutui sairaalaan.

Tutkimuksissa selvisi, että äiti oli sairastunut Alzheimerin tautiin. Koska hän oli jo huonossa kunnossa, hänelle hankittiin laitospaikka ja hän sai oikean lääkityksen.

– Oikea hoito ja lääkitys tekivät sen, että kolmessa kuukaudessa äidin kunto koheni ja hän alkoi muistaa asioita. Osaston huonoimmasta potilaasta tuli osaston pirtsakka mummo, jol-

la oli pilke silmäkulmassa, sanoo Airi hymyillen.

Airi toivoo, että muistisairaiden kohdalle sairaus todettaisiin ajoissa ja saataisiin asiallinen lääkitys ja hoito sekä otettaisiin omaisen kertomus tdesta. Näin säästyisi kaikkien voimavaroja, säästyttäisiin vaaratilanteista, taloudellinenkin menetys pienenisi ja kotona asuminen olisi helpompaa.

Airi kuvailee, että hänen äidillään muistisairaus ilmeni lähimuistin huononemisena, samojen kysymysten toistamisena, arkirutiinien sujumattomuutena, esineiden hukkaamisena sekä harhojen näkemisenä. Airin äidillä oli myös ahdistuneisuutta ja muistamattomuutta. Kaikissa asioissa oli negatiivista epäilyä. Esimerkiksi Airin pestessä äidin pyykinä tämä oli hyvin vihainen ja sanoi: "Luuletko, että minä likaisissa vaateissa kuljen enkä huolehdi puhtaudesta."

– Sairauden loppuvaiheessa äiti vai-pui omaan maailmaansa. Mietin, millä saa hänestä kiinni ja pääsen hänen aja-

tusmaailmaansa ja tunteisiinsa kiinni, Airi kertoo.

Äiti opetti ihmisenä olemisesta

– Laitosaikana vein häntä ajellulle tuttuihin lapsuuden ja nuoruuden paikkoihin. Katseltiin vuodenaikojen vaihtumisia. Keväällä oli upeata, kun sinivuokot, kielot ja sireeni kukkivat, niitä voi ihailla ja katsella, tuokсутella. Tuore koivu, saunavihta antoivat tutun ja turvallisen tunteen saunassa. Erityisesti hän iloitsi katsella vanhoja valokuvia albumista ja niihin liittyviä tarinoita, muistelee Airi.

Muistisairaalla tutut ihmiset ja tuttu ympäristö tuovat turvallisuutta, rauhallisuutta, luottamusta ja hyvänolon tunnetta. Airi kertoo, että äidin ahdistuneisuus, pelkotilat ja kotiikävä lapsuudenkotiin lisääntyvät, jos hoitajat vaihtuivat ja tutut hoitajat olivat esim. lomalla.

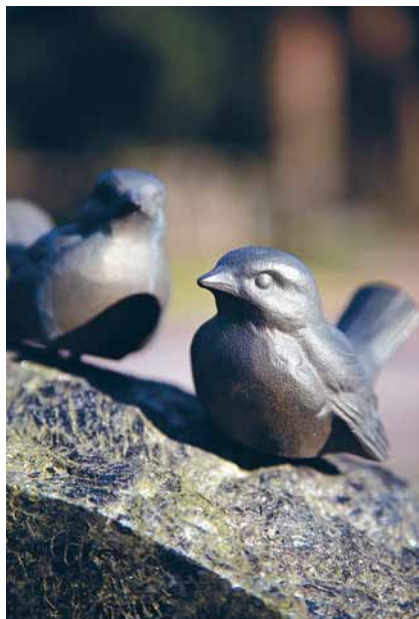
– Sairauden edetessä äidistäni tuli lämminhenkinen, hän oli kiitollinen ja kiitteli, kuinka hyvä tyttö hänellä on. Se ei ollut itsestään selvä, usein meillä oli erimielisyyksiä ja kantapäät menivät vastakkain, kertoo Airi kyynel silmäkulmassa.

Läsnäolo riittää

Vuosien mittaan tauti sai yhä suuremman osan Airin äidistä. Hän tuli hiljaisemmaksi ja nukkui paljon. Silti Airi kävi usein hänen luonaan. Hän harjasi äidin hiuksia, hieroi kevyesti niskoja, oli läsnä.

– Soittelin hänelle virsi-CD:tä ja lauloin mukana. Äitini nautti virsien kuuntelusta. Lapsuudesta tuttu virsi sai hänetkin laulamaan. Loppuaikoina katselin äitiäni hänen nukkuessa, välillä hän aukaisi silmänsä ja katsoi, että olen siinä. Pelkkä läsnäolo oli hyväksi. Itse kävin läpi äitini ja minun kohtaamisia elämänmatkalta, katselin ja rakastin pikku äitiäni, joka koko ajan vain kuihtui, sanoo Airi.

Äidin vuoteen vieressä Airilla oli aikaa ajatella omaa elämäänsä. Ainainen kiire ja tavaran hankkiminen al-

Marjut Hentunen

koivat tuntua turhalta ja merkityksettömältä.

– Ja kuitenkin elämän loppupuolella riittää vuode, yöpöytä, vesilasi ja muutama esine kodista ja niitäkään ei enää tunnusteta. Myös tämä sai minut ajattelemaan omaa elämääni ja tarkistamaan oman elämän kiireitä ja tarpeita, pohtii Airi.

Jokaisella ihmisellä on arvo loppuun asti

Virret, Raamatun kohdat, tutut rukoukset ja *Herran siunaus* voivat lohduttaa ja herättää hyviä muistoja. Joulusta ja pääsiäisestä ja muista kirkkovuoden juhlista voi kertoa yksinkertaisesti.

– Seurakunnan työntekijän tulisi henkilökohtaisesti kohdata muistisairas. Esitellä itsensä ja jutella saada luottamuksellinen kohtaaminen, painottaa Airi

– Voisikohan seurakunta kouluttaa vapaaehtoisia käymään muistisairaiden tykönä laulamassa, vetämässä virikeryhmiä jne.? Näyttää siltä, että laitosten henkilökunta on työllistetty ja osaston asiakasluvut kasvavat. Eikä heillä tahdo jäädä aikaa muuhun kuin rutiinitoille. Itseäni lämmitti suunnatonta, kun äitini täyttäessä 85 vuotta seurakunnan diakonissa tuli pyytämättä onnittelemaan ja otti repustaan omakutomat sukat ja antoi äidilleni. Oli upea tilanne, kyynel tuli silmäkulmaan, muistelee Airi liikuttuneena.

Kirkkohallitukselta on ilmestynyt aineisto, jossa on paljon tietoa muistisairaasta sairaudesta ja kohtaamisesta. Aineistossa sanotaan: *”Koska potilas on ikään kuin ”eksyksissä”, hän tarvitsee paljon tukea, ymmärrystä ja lämmintä läsnäoloa. Muistisairas ihminen on hyvin herkkä aistimaan ilmapölyä ja tunneilmastoa, siksi on tärkeää panostaa aitoon hyväksyvään vuorovaikutukseen.”*

Kansan Raamattuseuran Vivamopisto on tehnyt *”Muistatko vielä?”* – muisteluaineisto niille, joiden on vaikea muistaa. Aineisto on tarkoitettu lievästi tai keskivaikeasti dementoituvien ryhmätoimintaan.

– Näiden aineistojen kanssa on turvallista kohdata muistisairas ja saada itselle tärkeää tietoa.

– Haluaisin, että vanhuksat saisivat kunnioitusta ja arvokkaan elämän sairaudesta huolimatta.

– Tunnemuisti on se, joka säilyy. Sen takia halataan ja rakastetaan, kohdataan lähimmäinen lämmöllä, kiteyttää Airi lopuksi.

● IRENE NUMMELA

Työalasihteeri

KDS

Muistisairaana messu

virikkeitä jumalanpalveluselämään muistisairaiden ihmisten kanssa

Aineisto antaa vinkkejä siitä, miten muistisairas ihminen tulee kohdata ja mitä kannattaa ottaa huomioon hartautta tai messua pidettäessä. Materiaali sisältää mm. valmiin messukaavan. Aineistoa saa tilata postimaksun hinnalla osoitteesta julkaisumyynti(at)evl.fi.

Omaishoitajien valtakunnallista kirkkopyhää vietetään 23.9.2012. Teemana on *”Onneksi on omaishoitaja”*. Toukokuussa laitamme Sakastin sivuille materiaalia kirkkopyhää varten. Omaishoitajien viikko on edelleen marraskuussa viikolla 48.

Usko ja olemuskielinen rippikoulu

Uusi vaikeimmin kehitysvammaisten rippikoulukirja vie meidät uskon salaisuuden äärelle. Kirjan nimi *"Usein ihmettelen"* viittaa uskon maisemaan, jonka kuvaamisessa pelkät sanat osoittautuvat köyhiksi. Yksi suurimmista ihmettelyn aiheista, johon kirjan kirjoittajina yhä uudelleen palasimme, on elämän ja uskon liittyminen toisiinsa. Usko on kätkeyty elämän sisälle. Tämän ajatuksen varassa me kaikki lepäämme, emme ainoastaan rippikoulussa. Olemuskielinen rippikoulu alkaa siitä todellisuudesta, missä rippikoululainen elää. Siellä hänen maailmasaan etsimme kontaktipintaa ja yhteyttä, jonka varaan rippikoulun voi rakentaa. Ilman osallistujiensa välisiä yhteyttä tämä rippikoulu on turha.

Tutustumalla rippikoululaisen arkielämään löydämme uskon. Usko on hänen elämässään jo ennen rippikoulua. Rippikoulun vetäjät eivät sitä hänelle kannan. Luomisen lahjat ovat läsnä elämässämme. Kun jaamme ne, rakkauskkin on.

Taivashetki: Hoosianna-hymni isän kainalossa

Rippikouluviikonloppumme on juuri ennen vappua. Isä toteaa arasti, ettei tähän aikaan vuodesta varmaankaan voi soittaa *"Hoosiannaa"*. Se vaan olisi **Johanin** juttu, hän sanoo ja jatkaa kertomistaan. Johanin kroppa väsyä pyörätuolissa istumiseen, siksi hänelle joutuu etsimään rentoa asentoa monta kertaa päivässä. Kotona se löytyy vanhempien tai sisarusten sylistä tai yhdessä heidän kanssaan leveällä patjalla maaten. Ja parasta on, kun siinä yhdessä kuunnellaan *"Hoosiannaa"*. Siinä on Johanin taivas. Seuraava kirkkohetkemme alkaa tällä virrellä. Kanttori soittaa pitkän alkusoiton. Ja Johan, joka elää nykyisyydessä kaikella voimallaan ja täydellä läsnäolollaan, nauttii

"Tulen sellaisena kuin olen. Haluatko nähdä minut? Kaipaan sitä, että hyväksyt minut. Pelkään hylätyksi tulemista. Vastaanotettuna iloitsen Jumalan antamasta elämästä."

Aleksi, isä ja Kolmannen läsnäolo.

niin, että vie meidät toisetkin taivashetkeen.

Apofaattisen teologian mukaan Jumala on ihmisen käsityskykyä suurempi. Meillä on kuitenkin toinen tapa lähestyä Häntä: olla rauhassa, olla pelkäämättä hiljaisuutta. Voimme odottaa ja kaivata sitä, että Pyhä koskettaa. Hetki on se tila, missä Jumala on. Hän on nykyisyydessä.

Olemuskieltä puhuvilla ihmisillä on nykyisyys. Miten kadehittavaa, toteaa **Pälvi**, rippikoululaisen **Heinin** äiti, kirjassamme.

Olemuskieli on kohtaamista ja vuorovaikutusta

Olemuskieli eletään, pajataan, rakastetaan, kosketetaan ja katsotaan. Näistä tärkein on juuri katse.

Rippikoulu toteutuu suhteessa. Sen aikana etsimme toistemme katsetta,

että tulisimme tutuiksi ja näkisimme toisemme. Katson itseäni sinussa. Sinä olet, minä olen. Olen kanssasi, koska haluan olla. Kun kohtaamisessa on läsnä kaksi ihmistä, heidän välilleen syntyy "minä-sinä"-suhde. "Minää" olemuksena, persoonana, ei voi olla ilman tätä kohtaamista. Tässä hiljaisuudessa, kahden läsnäolossa toisilleen, on Jumalan mentävä aukko.

Rippikoulussa rakennamme hiljaisuuden tilan, jossa on mahdollista kokea yhdessä, tilan kohtaamiselle. Sillä usko ei ole älyllistä ymmärtämistä, sanoja eikä edes uskontunnustuksen lausumista. Usko on aina "lapsen" uskoa, kokemus vastaanotetuksi tulemisesta ja "turvassa" olemista.

"Että näkisimme" -valokuvanäyttely

Heikkoutta ja haavoittuvuutta on vaikea katsoa, sillä se muistuttaa elämän rajallisuudesta. Olemuskielisen rippikoulun nuori on subjekti omassa elämässään. *"Usein ihmettelen"* -kirjassa Heini kertoo elämästään valokuvajan ottamin kuvin. Elämme itse kukin elämäämme niillä eväillä, jotka olemme saaneet. Elämässä on rajat, joiden yli emme pääse. Tarvitsemme yhdessä elämistä, jossa saamme kokemuksen, että meitä kannetaan.

Valtakunnallisen kehitysvammaisten kirkkopyhän yhteydessä syyskuussa Tampereella avataan valokuvanäyttely, jonka kuvissa Heini julistaa olemuksellaan. Rippikoulukirjan ja valokuvanäyttelyn valokuvia katsoessamme näemme lapsen, vanhemman, sisaruksen, ystävän. Näemme Jumalan kuvan. Niissä kuvissa katsomme lahjaksi saatua elämää. Ihmettelemme sen moninaisuutta ja rukoilemme: Herra, käännä kasvosi meidän puoleemme, että näemme toisemme.

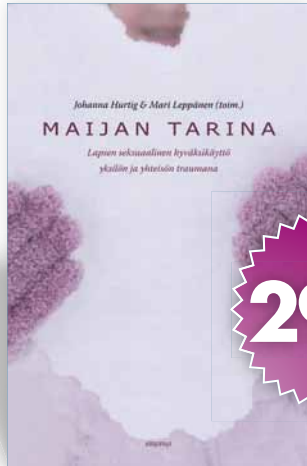
● MARGIT NYMAN

Kotimaakauppa on nyt Sacrum. Laajan valikoiman ja hyvän palvelun kristillinen kirjakauppa josta löydät kaikkien kustantajien kristilliset kirjat, hengelliset äänitteet ja lahjatavaraa. Tervetuloa ostoksille myymälään ja verkkokauppaan!

SACRUM

Kaikkea maan ja taivaan väliltä.

29⁶⁰

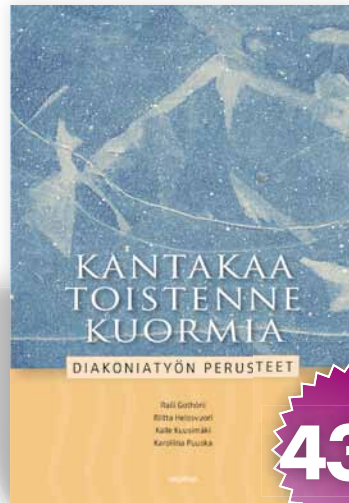
Johanna Hurtig, Mari Leppänen

Maijan tarina

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö yksilön ja yhteisön traumana. Kokonaisuutena teos on vahva yhteiskunnallinen puheenvuoro, mutta myös kertomus uskosta, rohkeudesta ja selviytymisestä.

29,60 (32,90)

KIRJAPAJA

43²⁰

Raili Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki, Karoliina Puuska (toim.)

Kantakaa toistenne kuormia

Diakoniatyön perusteet. Kirja antaa kattavat perustiedot diakonian teologisesta, historiallisesta ja sosiaaleittisistä pohjasta. Teos antaa lukijalle hyvät valmiudet diakoniatyön kehittämiseen ja henkilökohtaiseen kasvuun diakonian ammattilaisena.

43,20 (48,00)

KIRJAPAJA

6²⁰

Helena Castrén

Surukodin kirja

Castrén kirjoittaa lämmöllä, papintyössä ja psykoterapeuttina saamansa kokemuksen turvin, miten saada elämästä kiinni surun keskellä.

6,20 (6,90)

yli 20 kpl **5,90**

KIRJAPAJA

32⁴⁰

Aini Linjakumpu

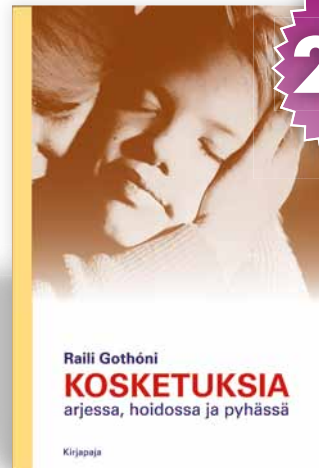
Haavoittunut yhteisö

Hoitokokoukset vanhoillislestadiolaisuudessa.

Kirja tarkastelee vanhoillislestadiolaista herätysliikettä ja erityisesti hoitokokouksia, julkista ja pakotettua sielunhoitoa.

32,40 (36,00)

VASTAPAINO

26⁰⁰

Raili Gothóni

KOSKETUKSIA

arjessa, hoidossa ja pyhässä

Kirjapaja

Raili Gothóni

Kosketuksia

Arjessa, hoidossa ja pyhässä.

Oletko kokenut kosketuksen antavan sinulle voimaa? Oletko joutunut kokemaan kosketuksen tuottamaa kipua tai häpeää? Monipuolinen tietoteos käsittelee kosketuksen ja koskettamisen kysymyksiä laajasti.

26,00 (28,90)

KIRJAPAJA

ILMOITUKSEN HINNAT OVAT SEURAKUNTAHINTOJA.

Arvokasta diakonian historiaa

LÄHETETTYINÄ. SISARKUNNAN TARINOITA I – IV – KUTSUSTA, VIHKimyksestä JA Työelämästä.

KIRJAT ON JULKAISSUT LAHDEN DIAKONIALAITOS. KIRJAT OVAT VALMISTUNEET SISARKUNNAN YHTEYSPÄIVILLE VUOSINA 2006, 2008, 2009 JA 2011.

Sisarkuntaan kuuluvat kaikki Viipurin ja Lahden laitoksissa koulutuksen saaneet ja vihityt diakonissat ja dia-

konit. Kirjojen kirjoitukset on koottu vuoden 2003 kevätpäiville sisarkunnan historiaa varten esitetyn kirjoituspyynnön tuloksena saaduista tarinoista. Neljään kirjaan on käytetty yli 80:n oppilaitoksesta valmistuneiden tarinoita. Ensimmäisen kirjan ovat toimittaneet Marja Pakarinen ja Kari Vappula, kirjat II – IV on toimittanut Marja Pakarinen.

Kirjoissa on mielenkiintoinen katsaus Viipuri/Lahden diakoniakoulutuksen historiaan elämäntarinoiden, runojen ja tapauskuvauksien kautta. Sarjan ensimmäinen osa on erityisen kiinnostava. Siinä on kuvauksia laitoksen toiminnasta rajan takana, laitoksen siirtoon johtaneen sodan ajalta ja sen jälkeisestä jälleenrakennus ajasta, niin seurakuntatyön kuin ihmisten arjen kautta peilattuna.

Samojen teemojen ja vuosikymmenien alla olevia asioita on koottu näihin eri teoksiin, joten niitä täytyy etsiä kaikista neljästä kirjasta, mikäli on kiinnostunut jostakin yksittäisestä teemasta. Tarinoissa tulee hyvin esille diakoniatyön moninaisuus ja diakoniatyöntekijöiden erilaiset urapolut. Kirjoissa on kuvauksia

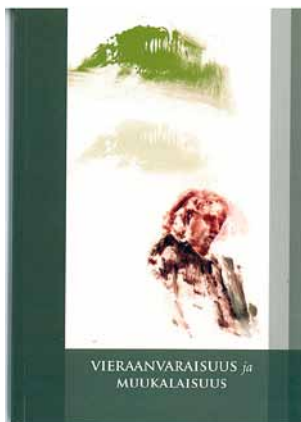
diakonissan/diakonin matkasta seurakuntatyöstä pois yhteiskunnan tai järjestön tehtäviin, sekä takaisinpaluusta seurakuntaan.

Kirjasarjasta saa laajan ja moninaisen näköalan Viipurin/Lahden laitoksen elämään. Tarinoiden punaisena lankana esiin nousee kutsumustietoisuus, vihkimys ja lähtölahjana saatu diakonissan tai diakonin taulu. Niillä näyttävän olevan hyvin merkittävä ja työssä kantava voima eri tarinoissa. Kirjojen tarinoita on kevennetty sisärienen kirjoittamilla runoilla, mukana on myös muutama muistokirjoitus.

Lähetettyinä-kirjat ovat hyvä ja kiinnostava lukukokemus. Suosittelemme erityisesti historiasta, koulutuksen ja työn kehittymisestä kiinnostuneille sekä uusille tuleville työntekijöille. Kirjojen eri tarinat valottavat näkökulmia sisarkoulutukseen. Joka on jo valitettavasti Lahden osalta päätynyt.

● RIITTA HELOSVUORI
Diakoni, VTM, emerita
koulutuksen työalasihteeri

Vieraanvaraisuus ja muukalaisuus

Joulun alla julkaistiin artikkelikokoelma marraskuussa 2010 järjestetystä symposiumista Kirkot ja kansainvaellukset – Siirtolaisuuden ja monikulttuurisuuden haasteet kirkkojen itsemääräykselle. Teologinen symposium oli Euroopan kirkkojen Siirtolaisuus 2010 -teemavuoden päätapahtuma Suomessa. Kirkkohallitus oli yksi symposiumin järjestäjistä.

Symposiumin ja kirjan avauspuheenvuorossa piispa Irja Askola muistuttaa, että monikulttuurinen maisema on kirkon omin maisema. Jumalan valtakunnan rajanvedot eivät ole nationalistisia. Viholliskuvien rakentamisen sijaan kaikkien uskon-

tojen yhteisenä tehtävänä on osoittaa käytännön tasolla erilaisuuden mahdollisuus voimavarana. Kaikkien uskontojen yhteinen eetos kulkee vihollisuuksista vieraanvaraisuuteen.

Teoksen artikkelit valottavat monikulttuurisuuden ja kulttuurien kohtaamista eri näkökulmista. Historiallinen kaari kulkee aina Rooman valtakunnasta tämän päivän koti-Suomeen. Vieraanvaraisuus ja muukalaisuus ovat paitsi ajankohtaisia keskustelunaiheita, myös keskeisiä juutalais-kristillisen perinteen teemoja.

● KATI JÄÄSKELÄINEN

Tervetuloa töihin! Opas monikulttuuriseen rekrytointiin

Seurakunnille ja muille kirkollisille työnantajille on julkaistu monikulttuurisen rekrytoinnin opas. Tervetuloa töihin! Seurakunta monikulttuurisena työnantajana -oppaaseen on koottu neuvoja esimerkiksi yhdenvertaisuuden huomioimisesta rekrytoinnissa sekä selkeästä suomen kielestä työpaikalla.

Monikulttuurisuuteen liittyy ennakoluuloja ja jopa pelkoja. Tervetuloa töihin! rohkaisee avoimeen ja keskustelemaan työkuultuuriin, jossa on tilaa erilaisille työtavoille.

– Monimuotoisuuden huomioiminen hyödyttää koko työyhteisöä, ei vain muualta muuttaneita, Yhdessä työhön -hankkeen projektipäällikkö Sanna-Maaria Tornivaara toteaa.

Oppaan esipuheen kirjoittanut piispa Kaarlo Kalliala muistuttaa, että kirkko on syntynyt monikulttuurisen vuorovaikutuksen keskellä. – Monikulttuurisuus on tosiasia, jonka voi nähdä lupauksena tai mahdollisuutena. Uskon monenkirjavan papistomme paremmin täyttävän tehtävänsä ja hoitavan virkansa kuin yksimuotoisen.

Tervetuloa töihin! -opas on postitettu jokaiseen seurakuntaan ja yhtiömaan. Sitä voi tilata maksutta Yhdessä työhön -projektitoimistosta: sanna-maaria.tornivaara@kirkkopalvelut.fi.

Materiaalin voi ladata myös osoitteessa www.kirkkopalvelut.fi/yhdessa.

● KATI JÄÄSKELÄINEN

”Elämällä on väliä!”

EVA KANERVA
ONKO ELÄMÄLLÄ VÄLIÄ?
PUHUTAAN ELÄMÄN
TARKOITUKSISTA
PS-KUSTANNUS 2011

Kirjan kansi haastaa pohtimaan oston ydinkysymystä jo ennen kuin lukemisen on aloittanut. Pohtimista ja kysymistä varten tämä kirja on tehtykin, ei niinkään antamaan vastauksia. Toisaalta, vastauksiakin kyllä löytyy, mutta ne annetaan lukijan itse oivaltaa.

Kirja perustuu laadulliseen tutkimukseen, jonka aineisto on kerätty pääasiassa kristillisten järjestöjen päihdeyksiköissä, mutta mukaan on mahtunut myös kunnallisten ja muiden järjestöjen toimijoita. Tavoitteena

on ollut kerätä monipuolinen aineisto siitä, miten päihdeasiakkaat ilmaisevat ja pohtivat elämän tarkoitusta sekä merkityksellisyyttä ja miten työntekijät käsittelevät näitä kysymyksiä asiakkaidensa kanssa.

Tutkimus käsittelee viittä peruskysymystä; Missä tilanteissa elämän syvät kysymykset esitetään? Miten kysymykset esitetään? Mihin aihepiireihin kysymykset liittyvät? Mikä tuo päihdeasiakkaiden elämään merkitystä? Miten kysymykset kohdataan päihdetyössä? Vastaukset on purettu eri teemoina seitsemään päälukuun. Kaikissa luvuissa on paljon suoria sitaatteja ja lopussa muutama lauseeseen koottuna kunkin aihepiirin ydinasiat. Varsinainen tutkimusaineiston analyysiosa sisältää lisäksi useiden tunnettujen tutkijoiden, kirjailijoiden ja terapeuttien ajatuksia, joilla on haettu taustaa aineiston tulkinneille. Kirja sisältää myös ns. hätäisen lukijan osuuden, eli kirjan kaikki pääluvut on loppussa koottu tiivistelmiksi. Tiivistetyt luvut toimivat hyvin myös kirjan ydinasioiden kertauksena.

Erityisesti haastateltujen suorat si-
taatit ja hyvin kiteytetyt tiivistelmät

toimivat hyvin ainakin minun kohdallani herättäen monia tärkeitä kysymyksiä sekä henkilökohtaisesti että päihdetyöntekijänä. Haastateltujen päihdeasiakkaiden ajatukset elämästä, sen merkityksestä ja tarkoitukselta ovat aivan samoja kuin kenen tahansa meistä. Päällimmäisinä ovat arjen tavalliset asiat ja läheiset ihmiset, joista myös tulevaisuuden toivo löytyy. Syvemmällä ovat kysymykset hyväksytyksi tulemisesta, osallisuudesta ja rakkaudesta. Kenelläpä ei olisi? Sekä kysyjänä että kuuntelijana on kuitenkin syytä olla herkkä ja ihmistä kunnioittava. Samalla kuitenkin rohkea.

Eva Kanerva on kirjoittanut kirjan niille, jotka työssään tai läheisen ihmisen osassa käsittelevät elämän tarkoituksen ja merkityksellisyyden kysymyksiä. Tarkoitus on auttaa tunnistamaan ja kohtaamaan kysymykset sekä madaltaa kynnystä keskustella elämän perustasta toisen ihmisen kanssa. Omalla kohdallani kirja ainakin palveli kirjoittajan ”toivetta”.

● SEPPO SULKKO
Kehittämiskeskus
Tyynelän johtaja

Lapsen oikeus uskoa

H*erra, sinä olet luonut minut sisintäni myöten, äitini kohdussa olet minut punonut. Minä olen ihme, suuri ihme, ja kiitän sinua siitä. Ihmeellisiä ovat sinun tekosi, minä tiedän sen. Minä olen saanut hahmoni näkymättömissä, muotoni kuin syvällä maan alla, mutta sinulta ei pieninkään luuni ole salassa. Sinun silmäsi näkivät minut jo idullani, sinun kirjaasi on kaikki kirjoitettu. Ennen kuin olin elänyt päivääkään, olivat kaikki päiväni jo luodut.”*
Ps. 139: 13-16

Pöydällä on valkoinen liina. Se on juhlan väri ja pyhä väri. Alttariliinan valkoinen väri kertoo meille siitä, että Jumala lahjoittaa meille pyhyttänsä. Emme ole vain itsemme varassa. Lapselle on aina vanhempiensa ja muiden läheisten lisäksi Taivaallinen Isä, joka rakastaa häntä.

Kastepuku on valkoinen. Alkukirkossa sitä pidettiin päällä vielä viikko kasteen jälkeenkin. Valkoinen puku merkitsee ”valkeudessa vaeltamista” ja ”Kristuksen päälleen pukemista”.

Kynttilä palaa pöydällä. Se on vertauskuva Jumalan läsnäolosta ja rukouksesta. Kukat kastepöydällä kuvaavat Jumalan luomistyötä.

Kastetta varten pöydällä on kastemalja, jossa on vettä. Lapsi kastetaan vedellä ja sanotaan: Minä kastan sinut ... Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Vettä varellaan kolmasti lapsen päähän. Näin Jumala kutsuu nimitä lapsen omakseen.

Pöydällä on myös Raamattu. Kasteessa lapsesta tulee kristillisen seurakunnan jäsen ja Jeesuksen opetuslapsi. Lapsi – kuten myös vanhemmat aikaisemmin – saavat Raamatusta tietoa Jumalasta. Tutustumalla siihen voimme ymmärtää, miten paljon Jumala rakastaa meitä. Lapsi ei voi yksin ymmärtää tätä, jos emme anna hänelle siihen mahdollisuutta.

Kun kerromme lapselle kasteesta, on tärkeää kuulla hänen kysymyksensä. Me olemme lapselle malli siitä, mitä kaste merkitsee uskollemme.

Aivan pieni lapsi ei tiedä mitään Jumalasta. Mutta jo pienestä alkaen hänelle syntyy tunnesuhde riitteihin. Kun lapsi saa kuulla kertomuksia kasteesta ja itse osallistua lauluun ja leikkeihin kasteesta, hänelle välittyy paljon toimituksen sisällöstä. Lapselle on tärkeää tuntea, ettei hän ole yksin maailmassa, että hän kuulu suurempaan kokonaisuuteen – Jumalan valtakuntaan.

Syli on lapselle turvallinen ja hyvä paikka. Syli rauhoittaa itkevän lapsen. Kun lapsi otetaan kasteessa seurakunnan jäseneksi, häntä pidetään sylissä. Jeesus otti lapsia syliin ja siunasi heitä. Lapsi on syntymästään asti Taivaan isän sylissä. Kastetta on myös sanottu syliksi, joka kantaa elämässä ja kuolemassa, ajasta iankaikkisuuteen. Meillä kaikilla on oikeus uskoa ja tulla kannetuiksi Jumalan syliin.